
MUSA'NIN (A.S), İKİ DENİZİN
BİRLEŞİMİNE OLAN
YOLCULUĞU

SEYYİD AHMED EL HASAN
İMAM MEHDİ'NİN (A.S) VASİSİ VE ELÇİSİ

MUSA'NIN (AS) İKİ DENİZİN BİRLEŞİMİNE OLAN YOLCULUĞU

1.BASKI

YAZAR: SEYYİD AHMED EL HASAN

İMAM MEHDİ'NİN (A.S) VASİSİ VE ELÇİSİ RECEP,

1430 HICRI

(BU KİTAP, İMAM MEHDİ'NİN, TÜRKİYE'DEKİ ENSARLARI TARAFINDAN, İNGİLİZCE'DEN ÇEVİRİLMİŞTİR. ÇEVİRİDE OLABİLECEK HERHANGİ BİR HATA TERCÜMANIN HATASIDIR.)

İçindekiler:

ÖNSÖZ	3
Musa'nın (as), İki Denizin Birleşimine Olan Yolculuğu	7
Yolculuğun Karakterleri	9
İki, İkaz Notu	11
60. Hani Musa gencine demişti: "İki denizin birleşimine ulaşınca kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım."	16
Bir, İkaz Notu	21
61. Böylece ikisi, iki (deniz)in birleştiği yere ulaşınca balıklarını unuttular; (balık) denizde bir akıntıya doğru kendi yolunu tuttu.	23
Unutmak	31
62. (Belli bir mesafe) geçtiklerinde (Musa) gencine dedi ki: "Yemeğimizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk."	35
65. Derken, Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kulu buldular.	38
66. Musa ona dedi ki: "Doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için sana tabi olabilir miyim?"	41
Salih Kul, Musa'ya (as), Neyi Öğretmek İstedi?	43
77. Böylece ikisi yola koyuldu. Nihayet bir kasabaya gelip yemek istediler, fakat (kasaba halkı) onları konuklamaktan kaçındı. Onda (kasabada) yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar buldular, hemen onu inşa etti. (Musa) Dedi ki: "Eğer isteseydin gerçekten buna karşılık bir ücret alabilirdin."	45
Salih Kul Kimdir?	47
Musa (as), Ulu'l Azm Elçileri'nden Bir Peygamber Ama, Yine de Başarısız mı Oluyor?!	52
Bu Karşılaşmada, Musa'nın (as) Masumluluğu Nerededir?	566
Tavsiye	63
Ek-1	65
Ek-2	71
Ek-3	76
Ek-4	81
Muhammed (saa), Peygamberlerin Mührü ve Onların Ortancası	84
Elçiler'den Elçiler	89
Ek-5	92
Ek-6	944

ÖNSÖZ

Bismillahir Rahmanir Rahim

Hamd olsun Allah'a. O (svt), Hakimiyetin Sahibi, göklerin ve yıldızların seyirlerini düzenleyen, rüzgarları kontrol eden, şafağı ağartan ve hakimiyeti yöneten Alemlerin Rabbidir.

Tüm övgüler Allah'adır, O'nun korkusundan gök ve sakinleri sallanır, yeryüzü ve binaları çalkalanır, deniz ve derinliklerinde yüzen şeyler dalgalanır.

Allah'ım, Muhammed ve Al-i Muhammed'e üzerine salavat gönder, zorlu denizlerde hareket eden gemilere. Bu gemilere binen kimse güvendedir ve ondan ayrılan kimse ise boğulmuştur. Onlar olmadan ilerleyen mürteddir ve onlardan geri kalan yok olmaya mahkumdur ve onlarla birlikte kalan ise kurtulmuştur.

Hamd Allah'dır. O svt, bizim için liderler ve rehberler seçti. Onlar da, bizleri, Allah'ın bizi yaratma amacına ulaşmamız için doğru yola götürürler. Allahu Teala buyurmuştur:

56. Ben cinleri ve insanları ancak Bana ibadet etmeleri için yarattım.
— Zariyat 51.

Yani, Al-i Muhammed'in (as) tefsir ettiği üzere, tanımak için. Ve, bu, Allahu Teala'nın bir lütfudur ki, bizim için, Kendi Halifeleri'ni tanıyıp, o gerçek halifeler ile, yalancı iddiacılar arasındaki farkı ayırt edeceğimiz bir kanun koydu. Ve, bu kanun, üç öğeden oluşmuştur: ilki vasiyettir, ikincisi ilim ve üçüncüsü de, Allah'ın egemenliğine davettir.

Ebu Carud nakleder, Ebu Cafer İmam Bakır'a (as) sordum:

“Geriye, Ehlibeyt'in Kaim İmam'ı (as) kalmışsa (İmamet ona varmışsa), sonraki kimse, (Kaim İmam) neyle tanınacaktır?” İmam Bakır (as) da buyurdu: “Hidayet, vakar, Al-i Muhammed (as) tarafından ayrıcalığının kabul edilmesi ve onun (Kuran'ın) kapakları arasında sorulan bir şeyi mutlaka cevaplayacak olması ile.”¹

İmam Sadık (as) şöyle buyurmuştur:

---

¹İmame vel Tebsire s.137

Bir iddiacı iddia etmişse, ona, benzerinin (Kaim İmam'ın) cevaplayacağı büyük meseleri sorun.²

İmam Sadık (as) yine şöyle buyurmuştur:

...Allah, bir şey sorulduğunda, 'bilmiyorum' diye cevap veren bir Halife'yi, yeryüzüne yerleştirmeyiz.³

Hişam bin Hakem nakleder, Ebu Abdullah'a (as):

"Nebilerin ve Resullerin gelişini neye dayanarak kanıtlıyorsun?" diye soran bir zındıka şöyle dedi: «Biz, kesin ve kanıtlanmış olarak biliyoruz ki, bizim bir yaratıcımız, meydana getiricimiz vardır. Bu yaratıcı, bizden ve yarattığı bütün varlıklardan daha yücedir. Bu yaratıcı, hikmet sahibidir, aşkındır. Yarattığı varlıkların, O'nu gözle görmeleri, elleriyle dokunmaları, O'nunla doğrudan temas kurmaları, karşılıklı konuşmaları mümkün değildir. Bu gerçek, bizim açımızdan kesinlik kazanınca biliyoruz ki, O'nun adına kullarına mesaj getiren elçileri vardır. Bu elçiler, O'nun adına yarattıklarına ve kullarına açıklamada bulunurlar, O'nun buyruklarını bildirirler. Onlara kendi çıkarlarına olan şeyleri, menfaatlerine olan hususları gösterirler. Varlıklarını sürdürmelerini sağlayan, terk etmeleri durumunda ise, yok oluşlarına neden olan amelleri açıklarlar. Bundan da anlıyoruz ki, hikmet sahibi ve her şeyi bilen Allah Celle ve Azze adına, O'nun kullarına emir ve yasaklar yönelten, O'nun adına kullara açıklamalarda bulunan temsilciler vardır ve bunlar nebilerdir, kullarının arasından süzüp çıkardığı seçkinlerdir, hikmetle edeplenen bilgilerdir. Ve bunlar, hikmetle gönderilmişlerdir. Yaratılış ve bedensel oluş açısından, insanlarla aynı konumda olmalarına karşın, "ahlâk ve hareket tarzı" açısından, aynı konumda değildirler. Bunlar, hikmet sahibi ve her şeyi bilen Allah tarafından desteklenirler. Bu da, her zaman ve her dönemde gönderilen nebilerin ve resullerin sundukları, kanıt ve belgelerle ispat edilmiştir. Bundan maksat, Allah'ın arzının, sözlerinin doğruluğuna ve adalet sahibi oluşuna delâlet eden ilâhî bir bilgiye sahip hüccetlerden yoksun kalmamasıdır."⁴

Haris bin Muğire Nazeri nakleder, Ebu Abdullah'a (as) şöyle sorduk:

"Bu emrin sahibi neyle tanınır?" İmam (as) da buyurdu: "Sükunet, asalet, ilim ve vasiyet ile."⁵

---

²Gaybet-i Numani s.178

³Kafi c.1 s.227

⁴Kafi: c.1 s.189

⁵Biharul Envar: c.52 s.138

Ve İmam Mehdi'nin (as) vasisi, elçisi ve vaadedilen Yemani olan Seyyid Ahmed el Hasan, Gaybet-i Tusi'nin yanısıra, diğer pek çok Şia aliminin yazdığı kitaplarda da geçen Resulullah'ın (saa) Vasiyetinde zikredilmiştir. Ve aynı zamanda, Ehlibeyt'ten (as) nakledilen pek çok rivayette de zikredilmiştir, böylece onun meselesi gün ortasındaki güneşten daha açıktır. Fakat insanlar, ne yazık ki, kazanmış oldukları şeylerle kalplerini örttüler.

14. Hayır, bilâkis kazanmış oldukları şeyler, onların kalplerini örttü.

— *Mutaffifin* 83

Burada o, Allah'ın selamı onun üzerine olsun, daima kendi ilminden hidayet eden bir sancak kaldırıyor ve o sancak altında kalbinin sesini dinleyen her insanı bereketli denizden ve saf kaynaktan beslenmelerini söylüyor. Ve, ellerimizin arasındaki bu kitap, diğer kitapları gibi, Seyyid Ahmed el Hasan'ın (as) ilimde derinleşmiş kimselerden (rasihun'dan) olduğunu açıkça beyan eden ezici ve mükemmel bir delildir ki, Allah onları (rasihun'u) seçmiş ve onlara Kitap ile Hikmeti vermiştir.

Ve bu kitap, Al-i Muhammed'in (as) mücevherlerinden bir mücevherdir. Bu kitap, Kuran'a ilişkin bir sırrı açıklıyor. Bu sır; alimleri şaşırtmış, onların kendisi hakkındaki sözlerini dağınık, çelişkili ve sırrın hakikatine hiç ulaşmaksızın, müphem (belirsiz) yapmıştır. Ve Allah (svt), bu sırrın anahtarını, mahlukatı üzerine halifeleri olan kimselerden başkasının eline koymayı kabul etmedi.

Ve Salih Kul'un (namı diğer alim kimse, Hızır veya iki denizin birleşimi) karakteri, Müslüman alimlerin idrakini aşan bir gizem olarak kaldı ve onlar, Kitab'ın tarif ettiği kimselerden olmadığından ötürü, bu sırla uğraşmaktan vazgeçmeleri gerekirdi. Fakat, pek çok güdülerinden ötürü, onunla meşgul olma dışındaki şeyi reddettiler. Bu yüzden, bu büyük karakterden taraf, pek çok zulme ve eşitsizliğe bulaştılar. Ve onlar, burada da durmadılar, fakat dahası, ateşe yakıt da eklediler. Böylece, onların sözleri, Kuran'daki hikayenin hakikatini, karakterlerini, olaylarını ve hikmetini örten kalın bir perde oldu. Onlar, akıllarının varsayımları; masumluğun hakikati ve peygamberlerin (as) ilmi hususundaki uydurmalarıyla; hareket ettiler. Onlar, geceleyin çalışıp, baltasının nereye düşeceğini bilmeyen bir oduncu gibiydiler.

Ve belki de, adil okuyucu açıkça görecektir ki, Seyyid Ahmed el Hasan'ın (as) belagati, ruha tam bir huzur ve güven veren güce ve açıklığa sahiptir. Zira, akıl ile kalp de, onun açıkladığı sonuçlara teslim olur. Farklı seviyeleri önemli olmaksızın, insanlar buna ulaşırlar. Çıkarımların derinliğine rağmen,

açıklamak için kullandığı ifadeler, basit ve kolaydır. Öyle ki, kolaylığı hoşgörme kategorisine giren, mucizevi bir kolaylık ve basitlik ile beraberdir.

Seyyid Ahmed el Hasan'ın (as) ifadelerinde, insanların aydınlar olarak hitap ettiği, başka kimselerin sözlerinde yaygın olan, itici karmaşıklıktan hiçbir şey yoktur. Her şeyden çok, yazarlarının cehaletini ortaya çıkaran, uzun dilbilimsel açıklamalar ya da faydasız felsefi deliller de yoktur. İmam'ın (as) sözleri ve ifadeleri, tam ortadan ve en yakın yoldan vuruyor ve insanlar, eğitim seviyeleri fark etmeksizin, bu ifadeleri anlıyor. Üstelik, onun (as) sözleri, eşsiz bir karaktere de sahiptir. Bir kimse, konuşmacılar tarafından kullanılan metotlara benzer bir şeye nadiren rastlar. Ki, o da, okuyucunun hissettiği muhteşem imalı güçtür. Bu sayede, okuyucu, yazarın sözlerinin, doğrudan kalbinden çıktığını hisseder ve kendisinin, yazarla yüz yüze oturup konuştuğunu ve yazarın da, onun aklından geçebilecek olan tüm sorulara cevap verdiğini sanır. Bu sayede, okuyucuyu, kolaylık ve basitlik ile ilerletir, nihayet de hedefine ulaşır.

Doğrusunu söylemek gerekirse, Seyyid Ahmed el Hasan'ın (as), pak babalarının (as) sahip olduğu eşsiz belagat ve akıcılıktan yoksun olduğunu söylen kimselere, bir hayli şaşıyorum. Ve onların söylentileri için, bir sebep de bulamıyorum, belagatin gerçeğini bilmemeleri ve kalplerinin kıskançlık ve kinle körelip, artık parlayan güneşi bile görememeleri hariç. Bu yüzden, işte burada, Seyyid Ahmed el Hasan'ın (as), önünüze koyduğu yeni bir ilmi işaret var ve hepiniz onu görmek için küçümseme ile bakmaktan ve baştan reddetme fikri ile yaklaşmaktan kaçınmanız gerekir. Kalplerinizin görüşünü açmalı ve ahir zaman alimlerinin yaydığı tüm kinci sapkın bidatların tozunu almalısınız. Sonra, Seyyid Ahmed el Hasan'ın (as) güneşinin, ne kadar parlak ve açık olduğunu keşfedeceksinizdir.

72. Artık şâyet yüz çevirirseniz, sizden bir ücret de istemiyorum. Benim ücretim yalnız Allah'a aittir. Ve ben teslim olanlardan olmakla emrolundum.

— Yunus 10.

Ve Hamd yalnız, yalnız, yalnız Allah'adır.

Bay Rezzak el Ensari

Allah'ın ve İmam Mehdi'nin (Allah onu yeryüzünde güçlendirsin) Ensar'ı

Musa'nın (as), İki Denizin Birleşimine Olan Yolculuğu

60. Hani Musa gencine demişti: “İki denizin birleşimine ulaşınca kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.”
61. Böylece ikisi, iki (deniz)in birleştiği yere ulaşınca balıklarını unuttular; (balık) denizde bir akıntıya doğru kendi yolunu tuttu.
62. (Belli bir mesafe) geçtiklerinde (Musa) gencine dedi ki: “Yemeğimizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk.”
63. (Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı; o da acayip şekilde denizde kendi yolunu tuttu.”
64. (Musa) Dedi ki: “Bizim de aradığımız buydu.” Böylelikle ikisi izleri üzerinde geriye doğru gittiler.
65. Derken, Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kulu buldular.
66. Musa ona dedi ki: “Doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için sana tabi olabilir miyim?”
67. (Kul da) dedi ki: “Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin.”
68. “Özünü kavramaya kuşatıcı olamadığın şeye nasıl sabredebilirsin?”
69. (Musa) dedi ki “İnşaAllah, beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.”
70. (Kul da) dedi ki: “Eğer bana uyacak olursan, hiçbir şey hakkında bana soru sorma, ben sana öğütle anlatıp söz edinceye kadar.”
71. Böylece ikisi yola koyuldu. Nitekim bir gemiye binince, o bunu (gemiye) deliverdi. (Musa) Dedi ki: “İçindekilerini batırmak için mi onu deldin? Andolsun, sen şaşırtıcı bir iş yaptın.”
72. (Kul da) dedi ki: “Gerçekten benimle birlikte sabredemeyeceğini sana söylemedim mi?”
73. (Musa) dedi ki “Beni, unuttuğumdan dolayı azarlama ve bu işimden dolayı bana zorluk çıkarma.”

74. Böylece ikisi yola koyuldu. Nitekim bir çocukla karşılaştılar, o hemen tutup onu öldürüverdi. (Musa) Dedi ki: “Bir cana karşılık olmaksızın, tertemiz bir canı mı öldürdün? Andolsun, sen kötü bir iş yaptın.”

75. (Kul da) dedi ki: “Gerçekte benimle birlikte sabredemeyeceğini sana söylemedim mi?”

76. (Musa) dedi ki “Bundan sonra sana bir şey soracak olursam, artık benimle arkadaşlık etme. Benden yana bir özre ulaşmış olursun.”

77. Böylece ikisi yola koyuldu. Nihayet bir kasabaya gelip yemek istediler, fakat (kasaba halkı) onları konuklamaktan kaçındı. Onda (kasabada) yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar buldular, hemen onu inşa etti. (Musa) dedi ki: “Eğer isteseydin gerçekten buna karşılık bir ücret alabilirdin.”

78. (Kul da) dedi ki: “İşte bu, benimle senin arandaki ayrılıktır. Sana, üzerinde sabır göstermeye güç yetiremediğin şeyin yorumunu haber vereceğim.”

79. “Gemi, denizde çalışan yoksullarındı, ben de onu kusurlu yapmak istedim, (çünkü) ilerilerinde, her gemiyi zorbalıkla ele geçiren bir kral vardı.”

80. “Çocuğa gelince, onun anne ve babası mümin kimselerdi. Bundan dolayı, biz de onun kendilerine azgınlık ve inkar zorunu kullanmasından endişe edip korktuk.”

81. “Böylece, onlara Rablerinin ondan temiz olmak bakımından daha hayırlısı, merhamet bakımından da daha yakın olanını vermesini diledik.”

82. “Duvar ise, şehirde iki öksüz çocuğundu, altında onlara ait bir define vardı; babaları salih biriydi. Rabbin diledi ki, onlar erginlik çağına erişsinler ve kendi definelerini çıkarsınlar; (bu,) Rabbinden bir rahmettir. Bunları ben, kendi emrim ile yapmadım. İşte, senin sabır göstermeye güç yetiremediğin şeylerin yorumu.”

Yolculuğun Karakterleri

Ilki, Salih Kul'dur. Musa a.s, onu, şöyle diyerek zikretti,

60. Hani Musa genç yardımcısına demişti: “İki denizin birleşimine ulaşınca kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.”

— *Kehf 18.*

Yani, Kuran, onu, iki denizin birleşimi olarak isimlendirmiştir ve bu karakter hakkındaki detaylar ileride zikredilecektir.

İkincisi, Musa'dır (as), Ulul Azm peygamberlerinden (5 Büyük Peygamber) olan bir elçi. O, daha fazla açıklama istemeyen, ana ve mühim karakterdir. Ve, yolculuk, onun (as) ismiyle son bulmuştur.

Üçüncüsü, genç denen de, Yuşa bin Nun'dur (as),

(Musa gencine (genç yardımcısına) demişti),

ve bu isim münhasırlığa (mahsusluğa) sahiptir. Zira, genç ile kastedilen şey, yapılı, cesur bir kimsedir. Tıpkı, Kuran, Yuşa'yı genç diye isimlendirdiği gibi, Cebrail (as) da şöyle nida etmiştir,

“Ali'den (as) başka genç yoktur.”

Ve Ali bin Ebi Talib (as), kaleleri fethetmesi ve kafirlerin kahraman-larını öldürmesi ile ünlüdür. Ve ayrıca bu genç Yuşa da, saklı değildir. Zira, o (Yuşa), Musa'nın (as) vefatından sonra, Kutsal Toprağa giren ve Musa'dan (as) sonra, İsrailoğulları'nı yöneten kimsedir. Bu yüzden, Yuşa bin Nun, Musa'nın (as) vasisidir. Çünkü, o, Musa'nın (as) vefatından sonra, İsrail-oğulları'nı yöneten, kafirlerle savaşan, küfür şehirlerini fetheden ve Allah'ın dinini, Kutsal Topraklar'da yayan kimsedir. Ebu Hamza nakleder, Ebu Cafer (as) buyurmuştur:

Musa bin İmran'ın (as) vasisi, Yuşa bin Nun'dur ve o, Allah'ın Kendi kitabında zikrettiği, onun (Musa'nın) gencidir. ⁶

Ve Yuşa'nın (as) rolü, Musa (as), Salih Kul ile karşılaştığında sona erdi. Ve o, gördüğü şeyden öğrenen, gözlemci bir dost olarak kaldı. Keza, o, bağımsız bir duruşa sahip değildi. Bilakis, onun konumu, karşılıklı olarak

⁶ El-Burhan: c.16, 5.kısım, s.53

özdeşti ve Musa'nın (as) konumunu takip etti. Allah'ın Kuran'da Yuşa (as) olmaksızın, Musa (as) ile Salih Kul'un, ikisini de zikretmesinin nedeni budur. Çünkü, o, bu yolculukta bir role sahip değildi.

Böylece ikisi yola koyuldu. Nitekim bir gemiye binince...

Böylece ikisi yola koyuldu. Nitekim bir çocukla karşılaştılar...

Böylece ikisi yola koyuldu. Nihayet bir kasabaya gelip yemek istediler...

Yuşa'nın (as), Musa (as) ile gelmesinin sebebine gelince, bunun nedeni, onun (Yuşa'nın), Musa'nın vefatından sonra vasisi ve halifesi olmasıdır.

Bu yüzden, onun varlığı, hikmetten kaynaklanmaktaydı. Musa (as) ile birlikte, Salih Kul'dan öğrenmek için. Aslında, onun, bu buluşmada bulunmaması, hiçbir mühim neden olmaksızın, hikmete aykırıdır. Çünkü bu, Yuşa'nın, (ilim) öğrenebileceği mümkün bir fırsatın israf edilmesi demektir.

Gayet belli ki, vasiyi eğitmek ve onu, kendi çağrı rolünü üstlenmesi için hazırlamak gerekli ve mühim bir meseledir. Özellikle de, bu vasi, bu yeryüzündeki ilahi dinin taşınmasında, büyük bir görevi, ki o görev Kutsal Toprağın fethedilmesiydi, üstlenecek olan Yuşa (as) gibi biriyse. Ve bu geçici bir öneme sahip olduğu kadar, diğer yollara karşı olan, İbrahim'in İlahi dinin taşınması hususunda, genel olarak daha da büyük bir öneme sahipti.

Ve pek çok insan bilmekte ki, İbrahim'in İlahi hareketi doğudan başladı, Irak'taki Ur'dan – bugünkü Nasıriyye şehri – ve sonra da batıda sonlandı, Mısır toprakları ve Kuzey Afrika'da. Ve Yuşa (as), İbrahim'in, doğudaki hareketinin, gerçek bir devamı hususundaki Kutsal Toprağı fethetmenin, ilk adımının lideriydi. Bu, Yuşa'nın (as) eğitilmesinin önemini aydınlatıyor, bu büyük görev için seçilmiş bu ilahi önderi. Bu yüzden, Yuşa'nın (as), Musa'ya (as) eşlik etmesi, onun (as), (ilim) öğrenmesi için gerçekleşmesi gereken bir zorunluluktur. Zira o (Yuşa), Kutsal Toprağın Fatihi ve geri dönüş yolundaki ilk adımın sahibidir. Bu sebepten, o a.s, her derse ihtiyaç duymaktadır.

İki, İkaz Notu

Ilk olarak, İbrahim'in ilk hareketi (ki o hareket, peygamberlerin (as) babası İbrahim ile, Irak'ta başladı ve Ali (as) ve evlatları olan İmamlar (as) ile de, Irak'ta sonlandı); belli bir açıdan; işaretler ve belirleyici faktörlerin, bu kutsal yol için, peygamberlerin (as) çabaları ve kanları ile kurularak, ve bu kutsal yol, İbrahim'in ikinci hareketi olan, Mehdi'nin Büyük Devrimi tarafından oluşturulabilsin diye; tam da inşaat öncesi tetkik gibiydi.

Ayrıntıya girmek istemesem de, diyeceğim ki; tetkik, planlama ve haritalama sırasında olmuş olan şey, bu planların uygulanması sırasında, tekrar edilmek zorundadır. Çünkü, Peygamberler'in babası İbrahim'i (as), İbrahim'in çağrısını ve İbrahim'e inanmış olan kimseleri (Sara ve Lut (as)) kovmuş ve daha onun çağrısının ve hareketinin başlangıcında böyle yapmış olan Irak, Mehdi'ye (as) de, aynı şeyi tekrar edecektir.

İbrahim'in çağrısını ve İsrailoğulları'nı kucaklamış olan Mısır ve Kuzey Afrika; Mehdi'ye, onun çağrısına ve küresel devrimine karşı da, benzer bir tutum sergilemek zorundadır. Ve bunun yanısıra, **Şam** da ⁷ aynı şekilde... Zamanın başlangıcında olmuş olan aynı şey, **Şam** sayesinde ve **Şam** ile birlikte tekrar edilecektir. Bu yüzden, onlar (as) vurgulamışlardır ki; seçkin olan **Ensarlar**; Irak'ın en iyileri, Mısır'ın değerlileri ve **Şam'ın** değişenleridir. Cabir Cufi nakleder, Ebu Cafer (as) buyurdu:

Kaim'e üç yüzden biraz fazla kişi tarafından Rükun ve Makam arasında biat edilir, Bedir askerlerinin sayısı kadar. Onların içinde, Mısır'ın değerlileri, Şam'ın değişenleri ve Irak'ın en iyileri vardır. Ki, böylece, Allah, onun, kalmasını dilediği kadar, o, orada kalır. ⁸

Bu adlandırmaların rastgele olduğunu sanmayın. Ki, en iyiler, özel olarak Irak'tandır. Bu böyle denir çünkü, onlara karşı olan kimselerin, (içlerinden ve onlardan olan), kötü kişiler olduğunu belirtmek içindir. Ve değişenler **Şam**'dandır... Çünkü, yer değiştirmiş kimselerin de, onun içinde ve ondan olduğunu açıklamak için... Ki, insanlar, yer değiştirmiş kimselerin, onun zuhurunda Mehdi'ye (as) yardım edecek ilk kimseler olduğunu düşünürler. **Şam'ın gerçek Ensarının** en önemli sıfatının, değişenler olmasının sebebi de, budur. Mısır'ın değerlilerine gelince, onların, Mehdi'nin babalarına (Al-i Muhammed'e (as)) muhalif olan bir millet arasından seçilmelerinden dolayı,

⁷ Şam: bugünkü Ürdün, Filistin, Suriye ve Lübnan'ı kapsayan bir bölgedir

⁸ Gaybet-i Tusi s.476

böyledir ve onlar, Mehdi'nin mübarek küresel devriminde, önemli ve büyük bir role sahiptirler.

Ve Mısır'ın seçkinleri tarafından yönetilen Medya rolü ki, Emirel-Müminin Ali (as) tarafından zikredilmiştir, saklı değildir. Ebaya el Esedî nakleder, Emirel Müminin (as) şöyle buyurdu:

“Muhakkak Mısır'da bir minber inşa edeceğim.” Ben de dedim ki: “Ya Emirel Müminin, ölümünüzden sonra dirileceğinizi söylüyormuşsunuz gibi.” İmam (as) da buyurdu: “Ne kadar abarttın ey Ebaya! Farklı bir yöne gittin, benden olan bir adam bunu yapar.”⁹

Ve ayrıca, yine ondan (as) nakledilmiş bir rivayette, Mehdi ve ashabı zikredilir,

...ve Büyük Sadık hidayet bayrağıyla yürür...sonra o Mısır'a yürür, minberinin üzerine çıkar ve insanlara hutbe verir...ve müminlerin kalplerine ilim atar. Böylece, hiçbir müminin kardeşinin sahip olduğu ilme ihtiyacı kalmaz. O zaman da, şu ayetin teveli ortaya çıkar:

130. Allah kendi genişliğinden hepsini zenginleştirir.¹⁰

— Nisa Suresi 4.

Bu rivayette, İmam (as) açıkladı ki, Mehdi'nin Minber'i, Mısır'a, Mehdi'den önce gelmiştir. Yani, o, Mısır'ın seçkinleri tarafından, önceden hazırlanmış bir minberdir.

İkincisi, Harun (as), Musa'nın (as) vasisiydi, fakat, Musa'dan (as) önce vefat etti. Bu yüzden, Harun'un (as) görevi, Musa'nın (as) hayatı sırasındaydı, vasiler için normalde olduğu gibi, onun (Musa'nın) ölümünden sonra değil. Ve bu saptırıcı kimselerin; “Vasi, Allah'ın yeryüzündeki halifesi ölünceye kadar, ümmeti yönetme görevini üstlenmez” sözlerini reddetmek, önemli bir meseledir. Bu (mevzu), bu cahillerin onu okuyup okumamasıdır, Kuran onların köprücük kemiğinin ötesinden geçmemiştir (Kuran'a çok cahildirler). Aksi halde (eğer böyle cahil değillerse), onların, Harun'un vasiliğinin nerede olduğunu ve Harun'un, nerede Musa'ya (as) vasi olduğunu düşünmelerine izin verin. O (vasilik), Harun, Musa'dan (as) önce vefat ettiğinden dolayı, Musa'nın (as) vefatından sonra olmuş olamaz. Öyleyse, Musa'nın (as) hayatı döneminde değil midir?

⁹ Biharul Envar c.53 s.59

¹⁰ Biharul Envar c.53 s.85, Beşaretul İslam s.74

Ve, Harun'un (as) görevleri, Musa'nın (as) hazır bulunmadığı dönemlerdeydi. Ve, Kuran'da bu, gayet açık seçiktir, fakat, yalnızca, düşünecek kalplere sahip kimseler için...

Bu yüzden, o, Musa'nın (as) vasisiydi ve Musa'dan (as) önce, Musa'nın ilk çağrısının mekanında (Mısır'da), gönderilmiş kimseydi:

10. Bir vakit de Rabbin, Musa'ya nida edip "Git o zalim kavme" dedi.
11. "Firavun kavmine, hâlâ sakınmayacaklar mı?"
12. (Musa) şöyle seslendi: "Ya Rab! Doğrusu ben korkarım ki beni yalancı sayarlar."
13. "Ve göğsüm daralır, dilim dönmez, onun için Harun'a da elçilik ver."
14. "Hem onların bana isnad ettikleri bir suç var. Ondan dolayı korkarım ki, hemen beni öldürürler."
15. (Allah): "Hayır hayır" buyurdu, "haydi ikiniz âyetlerimizle (mucizelerimizle) gidin. Şüphesiz ki, biz sizinle beraberiz. İştiyoruz."
16. "Haydi Firavun'a gidin de deyin ki: Biz, âlemlerin Rabbinin elçisiyiz."

— Şuara 26.

Ve bilinmekte ki, Allah'ın Musa'ya (as) olan bu sözleri, onun çağrısının mekanı olan Mısır'a, ulaşmasından önce geldi. Ve Musa (as), Allah'tan kardeşi Harun'u (as) kendisiyle birlikte göndermesini istedi ve Allah da, ayetlerde açık olduğu gibi, onun duasına icabet etti. Bu yüzden, Allah, Vasi Harun'u (as) gönderdi, Musa'yı (as) gönderdiği gibi. Ve Harun (as), çağrının mekanı olan Mısır'da gönderilmiş olan vasiydi, Musa'nın (as) oraya varmasından önce. Ve Musa, Allah (svt) ile konuşmaya gittiği vakit, Musa'nın (as) vasisi oydu:

142. Ve Musa'ya otuz geceye vaat verdik ve süreye bir on gece daha ekledik ve böylece Rabbinin mikatı (tayin ettiği vakit) tam kırk gece oldu. Musa, kardeşi Harun'a şöyle dedi: "İnsanlar içinde benim yerime geç, ıslaha çalış ve bozguncuların yolundan gitme!"

— Araf 7.

Ve Harun (as), Musa ve Yuşa (as), Salih Kul'dan öğrenmeye gittikleri vakit, Musa'nın (as) vasisiydi.

60. Hani Musa gencine demişti: “İki denizin birleşimine ulaşınca ya kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.”

— *Kehf* 18

Musa (as) bu seyahate çok ilgiliydi.

Bu buluşma Musa (as) için büyük öneme sahiptir. Ki o, ya Salih Kulu bulmaya, ya da ölene kadar dolaşmaya devam etmeye karar vermişti.

Musa'nın (as) bu seyahate olan büyük ilgisi, bizlere, Musa (as) için, Salih Kul ile buluşmanın ne kadar önemli olduğunu ve Musa (as) için, bu konuşmada alacağı ilmin, ne kadar önemli olduğunu açıklıyor.

Allah'a (svt) doğru yürüyen herkes için bu sözlerde geçen çok önemli bir mesele, Musa'nın (as) kendisini sadece iki seçenikle sınırlamış olmasıdır. Onlar da şunlardır:

İlki, onun, iki denizin birleşimine varması.

İkincisi, onun, bunu arama uğruna, yıllar harcaması.

Ve eğer, ikinci seçenek mümkün olmasaydı, o halde, Musa'nın (as), onu, ilk seçenekteki gibi, aynı konumda tutarak, mümkün bir seçenek olarak zikretmesi akıllıca olmazdı. Bu şu anlama gelir ki, Musa (as), iki denizin birleşimine ulaşmak için yola çıktı. Fakat, onun, iki denizin birleşimine ulaşmaması ihtimali de vardır, bu yüzden, Musa (as) için, iki denizin birleşimine ulaşacağına dair garanti edilmiş hiçbir şey yoktur. Ve Musa (as) için, iki denizin birleşimine ulaşması, kendi samimiyetine (ihlasına) bağlıdır. Bu şu anlama gelir ki, Musa'nın imtihanı, Salih Kul ile karşılaştığında başlamadı, bilakis, Allah'ın onu, Salih Kulu bulmaya ve ondan öğrenmek için ona tabi olmaya yönlendirmesinden sonra başladı.

Ve bu bizlere, seyahatin ilk olayının, Musa'nın (as), Salih Kulun ya da iki denizin birleşiminin yanından geçmesi olduğunu açıkça gösteriyor. Ve o, Salih Kulun Musa'yı (as) tanınması ve onun için bu yerde bekliyor olmasına rağmen; salih kulun yanından geçmişti ve sonra ona, geri dönmüştü. Ve, Musa yanından geçtiği zaman, salih kul, ona kendisinin kim olduğunu açıklamadı, bilakis, Musa'ya, bir şey söylemeden yanından geçmesine izin verdi. Bu, Musa'nın (as) Salih Kula (as) ulaşma ve onu tanıma meselesi ile imtihan edilmesinden dolayıdır. Ve o vakit bu ayetin olmasının sebebi de budur,

(balıklarını unuttular),

ki, onu, Salih Kul'a yöneltti, Musa (as) dedi ki,

(Bizim de aradığımız buydu),

ki, onu Salih Kul'a (as) götürdü.

Dolayısıyla, balığın kaybolmasına rağmen, Musa'nın (as) ihlası, önceden şöyle dediği zaman açıkça ortaya çıkmış olan ihlası; onu Salih Kul'a yöneltmiş ve Allah'ın sözlerini duymaya layık kılmıştır:

(...ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.)

60. Hani Musa gencine demişti: “İki denizin birleşimine ulaşınca kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.”
61. Böylece ikisi, iki (deniz)in birleştiği yere ulaşınca balıklarını unuttular; (balık) denizde bir akıntıya doğru kendi yolunu tuttu.
62. (Belli bir mesafe) geçtiklerinde (Musa) gencine dedi ki, “Yemeği-mizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk.”
63. (Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.”
64. (Musa) Dedi ki: “Bizim de aradığımız buydu.” Böylelikle ikisi izleri üzerinde geriye doğru gittiler.
65. Derken, Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kulu buldular.

Musa'nın (as) hedefi, iki denizin birleşimiydi.

Ve Musa (as) da, yürür, iki denizin birleşimine varır ama vardığını fark etmez ve böylece onun yanından geçer. Sonra da, ona geri döner.

Musa'nın (as) hedefinin, iki denizin birleşimi olduğu ve onun bu hedefi kaçırdığı, gerçeği düşünmeyi gerektirir. Zira, örneğin, eğer onlardan birinden, aşağıya doğru iniyorsanız, Dicle ve Fırat'ın birleşimini kaçırmazsınız, öyleyse, nasıl oldu da Musa ve Yuşa bin Nun (as), iki denizin birleşimini kaçırdı, eğer orası sadece bir mekan ve iki nehrin bir birleşimi ise? Ve nasıl oldu da, ikisi de, masum olmasına rağmen, onlar iki denizin birleşimine vardıkları gerçeğini gözardı ettiler?

Demek ki, Musa'nın (as), iki denizin birleşiminden aradığı şey, gözden kaçırılabilen bir şey olmalıdır. Ve, o, yalnızca, iki nehrin birleştiği bir yer olmamalıdır. Bilakis, onu gözardı eden kimse, algı bakımından zayıf veya aptal olmak sıfatını kazanmamalıdır. Ve gerçek şu ki, aradığı iki nehrin birleştiği belli bir yeri gözardı edip, yanından geçen bir kimse için söylenecek şey, en azından onun kendi algısı bakımından zayıf olduğudur.

Bu yüzden, iki denizin birleşimi, belli bir yer olamaz, aksi halde, Musa'nın (as), iki denizin birleşimini gözardı etmesi, masumlüğünün yanısıra, algısını da gözden düşürür. Ve dikkatlice izlemek, hatırlamak ve ilk başta, iki denizin birleşimi tanımak, Musa'nın (as), ihlas ve (bu ihlasın bir sonucu olan), masumiyet seviyesinden daha yukarıda olan, yüksek seviyede bir ihlas ve (bu ihlasın sonucu olan), masumiyeti gerektiriyor olmalıdır. Musa'nın ve Yuşa'nın (as), bu meseleyi gözden kaçırmalarının nedeni de budur. Zira, Allah svt,

Musa'yı (as), bu meseleye varmak ile görevlendirdi, masumiyetlerine muhalif olmakla değil.

Bilakis, Musa'nın (as) sözlerinde (geçtiği gibi),

(Hani Musa gencine demişti: "İki denizin birleşimine ulaşınca kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.")

O (as), başlangıçtan beri, iki denizin gözden kaçırılabilen bir şey olduğunu ve onu tanımak için, yüksek seviyede bir ihlasın gerektiğini belirtti. Bu yüzden, Musa'nın (as), iki denizin birleşiminden aradığı şey, mekan olmamalıdır. Bilakis, Salih Kul olmalıdır. Ve o, Musa'nın (as), ona varıp, onu tanımak için olan ilk imtihanıydı. Ve, Musa (as), Salih Kula ulaşmada ve ilk başta onu tanımada başarılı olmamasına rağmen, Salih Kul'a ulaşmada, tamamıyla de başarısız olmadı. Bilakis, sonunda ona ulaştı ve bu, Musa'ya (as), bu seyahatte öğretilen ilk dersti.

Musa'nın (as), Kuran'da geçen bu yerde, iki denizin birleşiminden aradığı şeyi daha fazla açıklamak için, Kuran'daki başka bir yere geri dönmeliyiz. Ki, o yerde, düşünen kimselere daha açık seçik olabilen başka bir şekilde, iki deniz ve birleşimi zikredilmiştir. Ve, bu yer, Rahman Suresinin başındadır. O (svt) buyurmuştur:

19. İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar.
20. Fakat aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar.
21. Şimdi siz ikiniz Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
22. İkisinden de inci ve mercan çıkar.
23. Şimdi siz ikiniz Rabbinizin hangi nimetlerin yalanlıyorsunuz?
24. Denizde koca dağlar gibi yükselen gemiler de Onundur.
25. Şimdi siz ikiniz Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
26. Herkes fânidir.
27. Ve celâl ve ikram sahibi Rabbinin yüzü baki kalır.

— *Rahman 55*

Bu ayetleri açıklayıp, tefsir etmek istemiyorum. Zira, Ehlibeyt'ten (as) gelmiş olan rivayetlerin, onları açıklayıp tefsir etmiş olması, onları ve anlamlarını açıkça bildirmek için yeterlidir. Fakat, sadece, isteyen herkesi, onlardan ve onların içinde kastedilen şeyi bilmeleri için, Allahu Teala'nın kelamını okumak için, onları düşünmeye yönlendiriyorum,

26. Herkes fânidir.

27. Ve celâl ve ikram sahibi Rabbinin yüzü baki kalır.

ki, böylece, onun için açıklanmış olur ki, bu iki ayetin karşısında her şey, Allah'ın Yüzünün bir ayrıntısı ve Allah'ın Yüzünün, onun (Allah'ın Yüzünün) baki kalması için uygun olan bir sıfatla zikredilmesidir. Keza, o (sıfat) da, ilimdir. Ve sanmam ki, Göklerin Melekutu'nda su ve denizin ilim olduğu saklı bir mesele olsun.

Ayrıca sanmam ki, alim kimselerin ilminin bu hayatta, onlar ayrıldıktan sonra bile baki kalması saklı bir mesele olsun. Bilakis, bu hayatın kaybolmasından sonra bile baki kalır ve bu ayetin insanlara açıklamak, teyit etmek ve bildirmek için geldiği şey budur:

26. Herkes fânidir.

27. Ve celâl ve ikram sahibi Rabbinin yüzü baki kalır.

Allah'ın yarattıkları ile yüzleştiği bu yüz; ilim ve tam akıldır. Ve o, su ve iki denizdir. Ve o, onlardan çıkan şey ve onların içinde akan şeydir. Ve o, Muhammed ve Al-i Muhammed (as), peygamberler ve vasiler (as) ve Allah'ın (svt) yardımcılarıdır.

İki denizin; Ali ve Fatıma (as), onlardan çıkan ya da onların içinde akan şeyin; İmamlar ve Mehdiler (as) olduğunu bildiren rivayetlere gelince; onlar bu kadar çoktur:

- Ebu Abdullah (as) Allah'ın (svt) şu ayeti hakkında şöyle buyurur:

“İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar. Fakat aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar.” Ali ve Fatıma (as) iki derin denizdir, onların biri diğerine karışmaz. “İkisinden de inci ve mercan çıkar.” Hasan ve Hüseyin (as).¹¹

- Ali bin İbrahim, Allah'ın (svt) şu ayeti hakkında şöyle nakleder,

“İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar.” Onlar Emirel Müminin ve Fatıma'dır (as). “İkisinden de inci ve mercan çıkar.” Hasan ve Hüseyin

---

¹¹ Tefsir-i Kummi c.2 s.244

(as). “Denizde koca dağlar gibi yükselen gemiler de Onundur.” Bu, Hansa’nın abisi Sahr’a ağlayarak dediği şeydir.¹²

- Ve Al-i Muhammed’in (as) yolunda olmayanlardan da nakledilmiştir: Salebi Allahu Teala’nın şu ayetinin tefsirinde şöyle nakletmiştir,

“İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar.” Süfyan-ı Sevri demiştir ki, Onlar Fatıma ve Ali’dir (as). “İkisinden de inci ve mercan çıkar.” Hasan ve Hüseyin (as). Salebi der ki, Ve bu Said bin Cübeyr’den nakledilmiştir, o şu ayet hakkında demiştir ki, “Aralarında bir engel vardır.” Muhammed (saa).¹³

- Cabir nakleder, Allah’ın (svt) şu ayeti hakkında Ebu Abdullah (as) şöyle buyurdu:

“İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar.” Ali ve Fatıma (as). “Fakat aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar.” Ne Ali (as) Fatıma’ya (sa) karışır, ne de Fatıma (sa) Ali’ye (as) karışır. “İkisinden de inci ve mercan çıkar.” Hasan ve Hüseyin (as).¹⁴

- Resulullah (saa) onların ikisini (as) şöyle diyerek karşıladı,

Hoşgeldiniz, kavuşan iki deniz ve birleşen iki yıldız.

Ve pek çok başka rivayet vardır. Ek-1’e bakınız.

Artık, düşündürücü ayetler ve Muhammed ile Al-i Muhammed’den (as) olan rivayetler sayesinde, gayet belirgin oldu ki, iki deniz; Ali ve Fatıma’dır (as). Ve, onların kavuşmalarının sonucu, İmamlar ve Mehdiler olmuştur (as).

Bu yüzden, onların (as) kavuşmaları sonucu, oluşan şey, ya da, Allah’ın buyruğundaki, iki denizin birleşimi,

(Hani Musa gencine demişti: “İki denizin birleşimine ulaşıncaya kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.)

¹² Tefsir-i Kummi c.2 s.344

¹³ El-Burhan c.27 b.7 s.389

¹⁴ Biharul Envar c.24 s.97, el Burhan c.27 b.7 s.387, Tevilul Ayet c.2 s.635

bir insandır. Ve o, Al-i Muhammed'den (as) ve Ali ile Fatıma'nın (as) neslindedir. Ve bu, Musa'nın aradığı, iki denizin, gerçek birleşimini bulduğu yerdeki, iki denizin (nehirin) birleşiminin varlığını engellemez. Ve o mekanda, kendi ehli tarafından tanınan bir işaret de vardır.

Bir, İkaz Notu

Kuran'a iman eden kimseler, bu ayetler üzerinde düşünsünler ki, böylece belki hidayet olurlar:

19. **İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar.**
20. Fakat aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar.
21. Şimdi siz ikiniz Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
22. **İkisinden de inci ve mercan çıkar.**
23. Şimdi siz ikiniz Rabbinizin hangi nimetlerin yalanlıyorsunuz?
24. **Denizde koca dağlar gibi yükselen gemiler de Onundur.**
25. Şimdi siz ikiniz Rabbinizin hangi nimetlerini yalanlıyorsunuz?
26. **Herkes fânidir.**
27. **Ve celâl ve ikram sahibi Rabbinin yüzü baki kalır.**

— *Rahman 55*

Bu ayetler, Ali'nin ve İmamlar ile Mehdiler'den olan, onun çocuklarının (as) biatını kanıtlamak için yeterlidir.

İlki, okuduğumuz üzere; iki denizin, inci ve mercanın tefsiridir. Ve, onlar, Ali ile Fatıma (as) ve Hasan ile Hüseyin'dir (as).

İkincisi, belki de, Kummi'nin (ayetin tefsiri hususundaki) rivayetinde, İmam'ın (as) işaret ettiği şeye dikkat kesildik,

(Denizde koca dağlar gibi yükselen gemiler de O'nundur.)

İmam (as) da buyurdu ki,

Tıpkı Hansa'nın abisi Sahr'ın methiyesinde dediği gibidir, o methiyede, abisi Sahr'ı, nasıl vafettiği ve onu, nasıl koca bir dağla karşılaştırdığı meşhurdur, 'Ve Rehberlerin lider edindiği Sahr... o kafası ateşin üzerinde olan koca bir dağmış gibi.'

Bu şu anlama gelir ki, denizde koca dağlar gibi yükselen gemiler, erkeklerdir ve onlar, İmamlar ile Mehdiler'dir (as) ve deniz; Ali ile Fatıma'dır (as).

Üçüncüsü, Allah (svt), (iki denizin, inci ile mercanın ve denizde koca dağlar gibi yükselen gemilerin) ardındaki şeyi, Rabbinin yüzü diye isimlendirdi, onları doğrudan sayıp dökmeyi bitirdikten sonra.

26. Herkes fânidir.

27. Ve celâl ve ikram sahibi Rabbinin yüzü baki kalır.

Böylece mesele açıklanmış oldu. Onlar (as), burada, bu ayetlerde, Allah'ın Yüzü'dür. Ali bin Hüseyin (as) şöyle buyurmuştur:

Biz, sayesinde, Allah'a (svt) yaklaşılan Yüzüz. ¹⁵

Bu tefsirden yüz çeviren kimseler, şaşkınlık ve cehaletten başka hiçbir şey bulamayacaklardır. Ve onların, Allah'ın yüzü olmasının anlamı, onlar sayesinde Allah'ın tanınmasıdır, bir kimsenin (insanlarla) karşılaştığı yüzüyle tanınması gibi. Bu yüzden, onlar, Allah'ın halifeleridir. Öyleyse, mahlukatın Allah'ı tanımalarına izin verecek olan kimdir? Ve mahlukata tevhide kim öğretir?

Onlar, Allah'ın halifeleridir. Ve bu Adem'dir (as), Allah'ın yeryüzündeki ilk halifesi, meleklerle öğretilip, onların, Allah'ın isimlerini tanımalarına izin vererek görevine başlamıştır ki, onların isimleri, kendisinden yaratıldıkları, Allah'ın isimleridir:

33. Ey Âdem! Bunları onlara, isimleriyle haber ver.” dedi. Âdem onları isimleriyle onlara bildirdiği zaman “Ben size demedim mi, muhakkak ki Ben, göklerin ve yerin bilinmeyenlerini bilirim. Ve sizin açıkladığınız ve gizlemiş olduğunuz şeyleri de bilirim?” dedi.

— Bakara 2

---

¹⁵ Kummi Cilt. 2 s.323, El-Burhan Cilt. 27 bölüm 7, s.390.

61. Böylece ikisi, iki (deniz)in birleştiği yere ulaşınca balıklarını unuttular; (balık) denizde bir akıntıya doğru kendi yolunu tuttu.
62. (Belli bir mesafe) geçtiklerinde (Musa) gencine dedi ki: “Yemeği-mizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk.”
63. (Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.”

Yuşa (as), Musa'nın (as) vasisidir ve o, Musa'nın (as) vefatından sonra, İsrailoğulları'nı, Kutsal Toprağa girmeye yönlendirmiş olan kimsedir:

Kuran'da

23. Allah'ın kendilerine nimet verdiği, korkanların arasından iki adam şöyle dedi; “Onların üzerlerine kapıdan girin, böylece oradan girdiğiniz zaman muhakkak ki siz gâlip gelirsiniz. Eğer müminseniz, artık Allah'a tevekkül edin (Allah'a güvenin).”

— Maide 5

Ve, bu iki adamdan biri, Yuşa bin Nun'dur (as) ve o, ikisinin en iyisidir. Zira o, Musa'dan (as) sonra, İsrailoğulları'nı, Kutsal Toprağa girmeye yönlendirdi ve o, Musa'nın (as) vasisidir.

Ve Rivayetler'de

Ebu Abdullah (as) buyurmuştur:

Musa (as), Yuşa bin Nun'a vasiyet etti. ¹⁶

Ammar Sabbati nakleder, Ebu Abdullah (Cafer Sadık aleyhisselâm)'a dedim ki:

“İmamların konumu nedir?” İmam (as) buyurdu ki: “İmamların konumu, Zülkarneyn'in, Yuşa'nın ve Süleyman'ın arkadaşı Asef'in (aleyhimusselâm) konumu gibidir.” Dedim ki: “Ne ile hükmedersiniz?” İmam (as) buyurdu ki: “Allah'ın hükmüyle, Davud soyunun hükmüyle ve Muhammed (sallallahu aleyhi ve âlihi)'nin hükmüyle... Bunları, Ruhul Kudüs bize bildirir...” ¹⁷

¹⁶ Kafi Cilt.1, s.293, hadis 761.

¹⁷ Kafi Cilt.1, s.398, hadis 1037.

Ebu Hamza, Ebu Cafer (Muhammed Bakır aleyhisselâm)'dan şöyle rivayet etmiştir:

Emirel-Müminin (Ali bin Ebu Tâlib aleyhisselâm) vefat edince, Hasan bin Ali (aleyhisselâm), Kufe mescidinde ayağa kalktı, Allah'a hamdü sena etti, sonra Peygamberine (saa) salât okudu, ardından şunları söyledi: 'Ey insanlar! Bu gece öyle bir adam öldü ki, öncekiler arasında onu geçen olmadı. Sonrakiler arasında ona yetişecek biri olmayacaktır. O, Resûlullah'ın (saa) bayraktarıydı. Sağında Cebrail, solunda Mikail duruyordu. Allah ona fetih müyesser etmedikçe, savaş meydanından geri dönmezdi. Allah'a yemin ederim ki, beyaz ve kızıl mallardan, yedi yüz dirhemden başka hiçbir şey geride bırakmadı. O da bağışlarından arta kalandı. Bununla, ailesi için bir hizmetçi satın almak istiyordu. Andolsun o, Musa'nın vasisi Yuşa bin Nun'un öldüğü, İsa bin Meryem'in göğе çıkarıldığı ve Kurân'ın indirildiği bir gecede öldü.'¹⁸

Uzun bir rivayette, Ali bin İbrahim babasından, o da Hasan bin Mahbub'dan, o da Muhammed bin Fuzeyl'den, o da Ebu Hamza'dan naklede, İmam Ebu Cafer (as) şöyle buyurdu:

Allah (svt) Adem'den (as) bu ağacın yanına gitmemesi için ahit aldı, böylece Allah'ın onun ondan (o ağaçtan) yiyeceğini bildiği vakit geldiğinde, o (Adem) unuttu ve ondan yedi. Ve bu, Allah'ın (svt) şu buyruğudur, (Ve andolsun ki Adem'den ahid aldık, fakat o unuttu. Ve onu, azimli bulmadık.)¹⁹ Böylece Adem (as) o ağaçtan yediğinde, yer-yüzüne indirildi... ta ki o (as) şöyle dedi, "Böylece Tevrat Musa'ya (as) indiğinde, Muhammed'in (saa) müjdesini verdi ve Yusuf ile Musa arasında peygamberler vardı. Ve Musa'nın vasisi Yuşa bin Nun (as), ve o Allah'ın (svt) Kendi kitabında zikrettiği onun (Musa'nın) gencidir."²⁰

¹⁸ *Kafi* Cilt.1, s.457, hadis 1233.

¹⁹ *Taha* Suresi 20:115

²⁰ *Kafi* Cilt.8, s.114-117.

Tevrat'ta

Yasa'nın Tekrarı Kitabı, Doğu Kilisesi Meclisi

31 RAB Musa'ya, "Ölümüne az kaldı" dedi, "Yeşu'yu çağır. Ona buyruklarımı bildirmem için Buluşma Çadırı'nda hazır olun."

Böylece Musa ile Yeşu gidip Buluşma Çadırı'nda beklediler.

24. Sonra RAB çadırda bulut sütununun içinde görüldü; bulut çadırın kapısı üzerinde durdu.

25. RAB Musa'ya şöyle seslendi: "Yakında ölüp atalarına kavuşacaksın. Bu halk da gideceği ülkenin ilahlarına bağlanıp bana hainlik edecek..."

34 Bundan sonra Musa Moav ovalarından Nevo Dağı'na giderek Eriha Kenti karşısındaki Pisga Dağı'na çıktı. RAB ona

bütün ülkeyi gösterdi: Dan'a kadar uzanan Gilat'ı, 2. Ve bütün Naftali'yi, Efrayim ve Manaşşe bölgelerini, Akdeniz'e kadar uzanan bütün Yahuda bölgesini,

3. Negev'i, hurma kenti Eriha Vadisi'nin Soar'a kadar uzanan ovasını.

4. Sonra Musa'ya şöyle dedi: "İbrahim'e, İshak'a, Yakup'a, 'Senin soyuna vereceğim' diye ant içtiğim ülke budur. Ülkeyi sana gösterdim, ama oraya gitmeyeceksin."

5. Böylece RAB'bin sözü uyarınca RAB'bin kulu Musa orada, Moav ülkesinde öldü.

6. RAB onu Moav ülkesinde, Beytpeor karşısındaki vadide gömdü. Bugün de mezarının nerede olduğunu kimse bilmiyor.

7. Musa öldüğünde yüz yirmi yaşındaydı; ne gözleri zayıflamıştı, ne de gücü tükenmişti.

8. İsraililer Moav ovalarında Musa için otuz gün yas tuttular. Sonra Musa için ağlama ve yas tutma günleri sona erdi.

9. Nun oğlu Yeşu bilgelik ruhuyla doluydu. Çünkü Musa ellerini üzerine koymuştu. İsraililer onu dinliyor ve RAB'bin Musa'ya

verdiği buyruklar uyarınca davranıyorlardı. 10. O günden bu yana İsrail'de Musa gibi RAB'bin yüz yüze görüştüğü bir peygamber çıkmadı.

11. RAB onu Mısır'da firavuna, görevlilerine ve bütün ülkesine bir sürü belirtiler, şaşılabilir işler yapması için göndermişti. Musa İsraililer'in gözleri önünde güçlü, büyük ve ürkütücü işler yapmıştı.

Yeşu (Yuşa) Kitabı, Doğu Kilisesi Meclisi

1 RAB, kulu Musa'nın ölümünden sonra onun yardımcısı Nun oğlu Yeşu'ya şöyle seslendi:

2. "Kulum Musa öldü. Şimdi kalk, bütün halkla birlikte Şeria Irmağı'nı geç. Size, İsrail halkına vereceğim ülkeye girin. 3. Musa'ya söylediğim gibi, ayak basacağınız her yeri size veriyorum.

4. Sınırlarınız çölden Lübnan'a, büyük Fırat Irmağı'ndan - bütün Hitit ülkesi dahil - batıdaki Akdeniz'e kadar uzanacak.

5. Yaşamın boyunca hiç kimse sana karşı koyamayacak; nasıl Musa ile birlikte oldumsa, seninle de birlikte olacağım. Seni terk etmeyeceğim, seni yüzüstü bırakmayacağım.

6. "Güçlü ve yürekli ol. Çünkü halkı, atalarına vereceğime ant içtiğim ülkeyi miras almaya sen götüreceksin.

7. Yeter ki, güçlü ve yürekli ol. Kulum Musa'nın sana buyurduğu Kutsal Yasa'nın tümünü yerine getirmeye dikkat et. Gittiğin her yerde başarılı olmak için bu yasadan ayrılma, sağa sola sapma.

8. Yasa Kitabı'nda yazılanları dilinden düşürme. Tümünü özenle yerine getirmek için gece gündüz onu düşün. O zaman başarılı olacak ve amacına ulaşacaksın.

9. Sana güçlü ve yürekli ol demedim mi? Korkma, yılma. Çünkü Tanrın RAB gideceğin her yerde seninle birlikte olacak." Bunun üzerine

10. Yeşu, halkın görevlilerine şöyle buyurdu:
11. “Ordugahın ortasından geçip halka şu buyruğu verin: ‘Kendinize kumanya hazırlayın. Çünkü Tanrınız RAB’bin size vereceği ülkeye girip orayı mülk edinmek için üç gün sonra Şeria Irmağı’nı geçeceksiniz.’
12. Yeşu, Ruben ve Gad oymaklarına ve Manaşşe oymağının yarısına da şöyle dedi:
13. “RAB’bin kulu Musa’nın, ‘Tanrınız RAB bu ülkeyi size verip sizi rahata erdirecek’ dediğini anımsayın.
14. Kadınlarınız, çocuklarınız ve hayvanlarınız Şeria Irmağı’nın doğusunda, Musa’nın size verdiği topraklarda kalsın. Ama sizler, bütün yiğit savaşçılar, silahlı olarak kardeşlerinizden önce ırmağı geçip onlara yardım edin.

15. RAB sizi rahata erdirdiği gibi, onları da rahata erdirecek. Onlar Tanrınız RAB’bin vereceği ülkeyi mülk edindikten sonra siz de mülk edindiğiniz topraklara, RAB’bin kulu Musa’nın Şeria Irmağı’nın doğusunda size verdiği topraklara dönüp oraya yerleşin.”
16. Önderler Yeşu’ya, “Bize ne buyurduysan yapacağız” diye karşılık verdiler, “Bizi nereye gönderirsen gideceğiz.
17. Her durumda Musa’nın sözünü dinlediğimiz gibi, senin sözünü de dinleyeceğiz. Yeter ki, Musa’yla birlikte olmuş olan Tanrın RAB seninle de birlikte olsun.
18. Sözünü dinlemeyen, buyruklarına karşı gelip başkaldıran ölümle cezalandırılacaktır. Yeter ki, sen güçlü ve yürekli ol.”

Bu nedenle, Yuşa (as), Musa’nın (as) vasisidir ve masumdur, buna rağmen,

((Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadi; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.”)

böylece, onun, balığı unutması Kuran’da belirtilmiştir, fakat bu unutmama, onu masumluk dairesinden çıkarmaz. Zira, unutmama, Yuşa’nın (as), varlık sayfasında bulunan zulmetin (şeytanın) kusurundan ötürü gerçekleşmiş olsa bile, kesinlikle, Allah’ın irade ve isteği içinde yer almıştır. Ve, Allah’ın irade ve isteği, Yuşa’yı (as), masum yapmak olduğu zaman, bu unutmama, hiçbir olumsuz etkiye sahip olmayacaktır. Bilakis, sadece olumlu olacaktır. Allah (svt) ki, O Yücelik ve Keremiyle hataları faziletlerle değiştirir, şeytandan, yani zulmetten dolayı gerçekleşmiş olan bu olayın, hayra, berekete ve bu unutmamanın, Salih Kulu tanıyıp ona ulaşmanın nedeni olmasına yol açacak, güzel bir sonuca dönüşmesini istemişti ve bu, Musa’nın (as) talep ettiği amaçtı,

21. Ve Allah, emrinde gâlip olandır. Fakat insanların çoğu bilmez.

— Yusuf 12

Bazı insanların hayal ettiği şeye, yani masumun mutlak olarak ihmal edip, unutamayacağına gelince, bu açıkça reddedilmiştir. Zira, onların bu sözü,

masumun içinde zulmet olmayan nur olduğu anlamına gelir ve bu yanlıştır. Zira, içinde zulmet olmayan nur, Allah'tır (svt) (Mutlak İlah). Böylece, geriye masumun, nur ve bir zulmet kusur olduğu kalır ki, bu, onun varlığının kimliğidir ve onun hareketi üzerinde bir etkiye sahiptir. Ve, onun bir zulmete sahip olmasından dolayı, etkisi; unutma, ihmal ve mahluka olan şeylerin diğerleri gibi olacaktır. Fakat, bu ihlaslı kulda (masumda), bu şeylerin varlığı, mümkün olduğu kadar azdır ve belki de, bazı durumlarda, zar zor dikkate alınabilir. Fakat mevcut olarak kalır ve Yuşa'nın (as) olayında olduğu gibi, unutmaya neden olabilir.

Ve unutmaya neden olmuş bu zulmet (karanlık), Yusuf ve Yuşa (as) tarafından şeytan olarak açıklanmış şeydir,

42. Ve ikisinden kurtulacağını bildiği kişiye: “Efendinin yanında beni an (zikret).” dedi. Fakat şeytan ona, efendisine onu anmayı unutturdu. Böylece (Yusuf) birkaç sene zindanda kaldı.

— Yusuf 12

63. (Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadi; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.”

— Kehf 18

ve şeytan burada, şer ve zulmet kusuru anlamına gelir. Ve o, bazılarının hayal ettiği gibi, iblis anlamına gelmez, Allah yasakladı, zira iblis, Yuşa (as) ve onun hareketi üzerinde hiçbir güce sahip değildir, çünkü, Yuşa (as), bu kötü niyetli kişinin, ona ulaşip, onu doğru yoldan saptırmasından korunmuştur,

27. Resullerden razı oldukları hariç! O taktirde, muhakkak ki O, onların önünden ve arkasından gözetenerler sevkeder ki,

28. Rablerinin risaletlerinin tebliğ edilmiş olduğunu bilsinler diye. Ve O, onların yanlarında olanları ihata etmiştir (kuşatmıştır). Ve herşeyin adedini sayıp tespit etmiştir.

— Cin 27-28

Bu yüzden, masum kendisinden başkası tarafından masumdur – Allah (svt) tarafından – ve onların hayal ettiği gibi, o kendiliğinden masum değildir ya da kendisini masum yapmamıştır. Bu yüzden masum, Allah tarafından haram kılınmış şeyden kaçınmak için, Allah'a sıkıca tutunan kimsedir. Böylece, Allah

(svt), onu masum yapan Kimsedir. Zira, o, fakirdir, eksiktir ve kimliği zülmettir. Bu yüzden de, onun kendisine yeterli gelmesi mümkün değildir, ne başlangıçta, ne de gerçekte ve kalıcı olarak. Bu yüzden, herhangi belli bir zamanda, bu zulmet kusuru, bu ihlaslı insan üzerinde bir etkiye sahiptir, fakat, etkisi çok küçüktür ve bu ihlaslı kulun varlık sayfasına egemen olan nur ile karşılaşır. Böylece, o (zulmet kusuru), bu kulu, hidayetden çıkaracak veya onu dalaletle sokacak bir etkiye sahip değildir.

Bu, yukarı alemlerdeki masumluktur ki, masumun varlık sayfasındaki nur, kendi varlık sayfasındaki zulmet kusuruna hakim olacak miktardadır, böylece zulmet kusuru, onu (masumu), hidayetden çıkararak veya onu dalaletle sokan bir etkiye sahip değildir.

Daha fazla açıklamak için derim ki, bir kimsenin varlık sayfası, zulmet ve nurdur. Böylece, bir kimse, her ne zaman bilir, amel eder ve ihlaslı olursa, varlık sayfasındaki nur artar ve zulmet, (sadece) bir kusur oluncaya dek azalır. Ve onun (zulmetin) etkisi, o kadar küçük olacaktır ki, insanı hidayetden çıkarmaz, ya da, onu, dalaletle sokmaz ve bu, masumluktur.

Not edilmesi gerekir ki, Allah (svt) unutmayı sadece, Yuşa'ya (as) atfetmedi, bilakis Musa'ya (as) da atfetti.

(Böylece ikisi, iki (deniz)in birleştiği yere ulaştınca balıklarını unuttu-lar; (balık) denizde bir akıntıya doğru kendi yolunu tuttu.)

Ve budur gerçek. Şayet, Yuşa'yı (as), balığı taşımakla doğrudan sorumlu olan kişi olarak düşünürsek eğer, Yuşa (as) unutmuş olursa, Musa (as) da, bu unutmadan sorumludur. Çünkü o, liderdir. Bilakis, Musa'nın (as) sorumluluğu daha büyüktür ve unutmayı ona atfetmek, gerçeğe daha uygundur ve o, Hakikatten (çıkan) hakikattir.

Ve faydayı tamamlamak için, “Resullerin Aydınlatıcı Daveti” kitabı, cilt 3, bölüm 1'den bu metni aktarıyorum:

42. (Yusuf (as) mahkuma dedi)... “Efendinin yanında beni an (zikret)” dedi (ve Yusuf'un (bu) muhakemeyi/mantığı düşünmesinin nedeni, şeytandır). Fakat şeytan ona, efendisine onu anmayı unutturdu. (Sonuçta) Böylece (Yusuf) birkaç sene zindanda kaldı.

— Yusuf 12

Ve bu şeytan (yani şer), hiçbir mahlukun ondan bağımsız olmadığı zülmettir. Zira, içinde zulmet olmayan nur, Allah'tır (svt). Ve, bu zulmetin, peygamberlerin kutsal ve nurlu varlıklarında çok küçük olmasına rağmen, o (zulmet)

mevcuttur ve onların (as) hareketinde bir etkiye sahiptir ve onların, Allah'tan olan masumiyete ihtiyaç duymalarının nedeni de budur.

27. Resullerden razı oldukları hariç! O taktirde, muhakkak ki O, onların önünden ve arkasından gözetenler sevkederek ki,

28. Rablerinin risaletlerinin tebliğ edilmiş olduğunu bilsinler diye. Ve O, onların yanlarında olanları ihata etmiştir (kuşatmıştır). Ve herşeyin adedini sayıp tespit etmiştir.

— Cin 27-28

Eğer bu zulmet olmasaydı, onlar masumluğa ihtiyaç duymazlardı. Ve kim başka türlü inanıyorsa, onları, Allah'ın (svt) konumuna yerleştirmektedir. Ve, O, onların ortak koştuklarından daha yücedir. Onları (as), yüceltme hususundaki bu aşırılık, tâ ki bazı hakkı bilmeyenler, onları içinde zulmet olmayan nur olma makamına yükseltirler, **şirktir** ve bu **şirke** inanan herkes, günah işlemiştir. Ayrıca, onların masumluğunu, hakkını ve konumunu, küçük gösterenler, onların haklarını inkar etmiş ve günah işlemiştir. Ve Allah (svt) pek çok yerde, peygamberlerin seyahatindeki bu zulmet kusurunu açıklamıştır, O (svt) şöyle buyurmuştur,

63. (Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.”

— Kehf 18

Unutmuş olan ve şeytanın kendisine unutturduğu kimse, Musa'nın (as) gencidir ve o, Yuşa bin Nun'dur (as), Kutsal Toprağı fethetmiş olan İsrailoğulları'nın peygamberlerinden bir peygamber ve Musa'nın (as) halifesi'dir. Fakat belirtilmelidir ki, Allah (svt), peygamberleri, Kendi düşüncesinin odağı kılmıştır. Ki, böylece, bu zulmetten dolayı olan şey bile, sonunda onları, hedeflerine ulaştıracak bir etken olacaktır,

(o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.)

Böylece balığın unutulması, onları alim kimseye (as) yönelten bir etken oldu,

64. (Musa) Dedi ki: “Bizim de aradığımız buydu.” Böylelikle ikisi izleri üzerinde geriye doğru gittiler.

— Kehf 18

ya da o, onların ilimlerini arttırmalarını sağlıyor,

24. (Dâvud) dedi ki: "Andolsun ki, koyunlarının (arasına) senin koyununu istemekle sana zulmetti." dedi. Ve muhakkak ki ortaklardan çoğu, mutlaka birbirlerine haksızlık ediyorlar. İman etmiş ve iyi işler yapmış olanlar hariç. Onlar ne kadar az!" Ve Dâvud, onu imtihan ettiğimizi zannetti. Bunun üzerine Rabbinden mağfiret istedi, rüku ederek secdeye kapandı ve Rabbine yöneldi.

— *Sad 38*

Böylece, Davud (as), bu olaydan, her iki tarafı da dinlemeden konuşmaması gerektiğini öğrendikten sonra, Allah (svt) ona şöyle dedi,

26. Ey Dâvud! Muhakkak ki Biz, seni yeryüzünün halifesi kıldık. Bunun için insanlar arasında hak ile hükmet! Ve hevaya tâbî olma! Aksi halde seni, Allah'ın yolundan saptırır. Muhakkak ki Allah'ın yolundan sapan kimseler için hesap gününü unutmaları sebebiyle şiddetli azap vardır.

— *Sad 38*

Unutmak

Hafıza ve bilginin bir insanda nasıl şekillenmiş olduğunu bilmemiz gerekir ki, onlardan kaynaklanan şeyi de bilelim, (o şey) ki bu hafızadaki ve bilgideki şeyin, ya da, onların içindeki şeylerin bazısının unutulması ya da ihmal edilmesidir.

İnsanın bilgisinin bir kısmı; görme, duyma vb. sayesinde, bu fiziksel dünyadan gelir. Ve bir kısmı da, Göğün Yukarı Melektundan gelir ve yukarıdan gelen şeyin örneği, peygamberlere (as) gelen vahiy ve sadık rüyalarıdır.

Ve bu bilgi, insanın (hayat) sayfasında basılıdır, ya da, ona, hafıza veya bilgi yeri de diyebilirsiniz ve o, insani ruhtadır, bedende değil. Ki, pek çok insan, onun beyinde olduğunu sanır. Bilakis, beyin aynen bir faks makinesi ya da telefon gibidir ki, o, bilginin kalıcı olarak kaydedildiği yer değildir. Esasen, beyin, bilgiyi, insanın bu fiziksel dünyadaki varlığından alıp, tekrar ona veren bir cihazdır.

Ve bu bilgi, insan bu dünyada olduğu sürece, devamlı artar. Örneğin, gözlerinle gördüğün ve tanıdığın şey, kulaklarınla duyduğun şey ve okuduğun şey, insan ruhunda toplanmış bilgidir ve hatırlama, o kimsenin istediği her seferde, bu bilgiyi çıkarması ve bu dünyada insana sunmasıdır.

Bir bilgiyi bu şekilde hatırlamayı veya toplamayı ve onu hafızadan çıkarmayı etkileyen şeye gelince, onlar pek çok şeydir ve bazıları da şunlardır:

İlk önce, bilginin miktarıdır. Ve bilgi miktarının hatırlama üzerindeki etkisi, içinde yaşadığımız realiteden ötürü gayet açıktır. Örneğin, çocuğun ezberleme kabiliyeti, yetişkinlerin kabiliyetinden çok daha büyüktür. Ve ezberlemek, bilgiyi hatırlamaktan başka bir şey değildir. Ve çocuğun hatırlama kabiliyetinin daha iyi olmasının nedeni, onun hafızasının ilk hatırlamaya başladığı zamanda bilgiden neredeyse boş olmasıdır. Bu yüzden, onun, zamanla toplanan bilgisinin miktarı başlangıçta kontrol altındadır, böylece onu ayırmak ve bilgiye ulaşmak kolay olacaktır, tam tersi yoğun bir bilgi miktarına sahip yetişkinin bunu kontrol etmesi zordur. Ve miktar konusunu daha fazla açıklamak için derim ki, aradığınız bir şey varsa, on şeyin arasında ararken onu bulmak yüz şey arasında ararken bulmaktan daha kolay olacaktır.

İkincisi, bilginin niteliği veya çeşididir ki, basit bilgi, karmaşık ve karışık bilgi gibi değildir. İkinci olarak bahsedilen (karmaşık bilgi), onu eksik anlamanın sonucu olarak, hafızada düzensiz ve rastgele bir şekilde yerleştirilebilir. Bu yüzden, onu hatırlamak, ya da onu doğru bir şekilde veya

tüm bileşenleri ve gerekleri ile birlikte çıkarmak, zor olacaktır. Esasen, onu algılamak, düzenli ve kesin bir şekilde yerleştirmek ile birlikte olsa bile, onu hatırlamak, yine de basit bilgidен daha zordur. Bu, onu hatırlamanın tüm bileşenlerini hatırlamayı gerektirmesinden dolayı, böyledir.

Üçüncüsü, bedendir. Ve o, bir kimsenin hatırlama kabiliyetini etkileyen bir perdedir ve bilgi üzerindeki bir örtü gibidir. Ve bu örtü; bedenın, arzularını temin etmek ve onun istemediği şeyi de, uzaklaştırmak amacıyla; bedenle ne kadar çok meşgul olunursa, o kadar çok kalınlaşır. Ve o (beden), bilgi üzerinde konsantrasyonu hesaplamak için, ihmal edildiği her seferde, bilgi üzerindeki bir örtü gibi hafifler. Fakat, ne kadar ihmal edildiği önemsenmeksizin, etkili bir örtü olarak kalır. Ki, güç için yemek örneğinde olduğu gibi, bazı şeyler bir gerekliliktir.

Dördüncüsü, bir insanın ruhundaki nur ve zulmettir. Ki, nur arttığında, hatırlama kabiliyeti de artar ve nur azalıp zulmet arttığında, hatırlama kabiliyeti de azalır. Bu yüzden, pak peygamber Yuşa'dan (as), kendisini ihmal ve dikkatsizlik ile suçlamasından başka bir şey mi bekliyoruz?

((Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı.)

ki o, zulmet anlamına gelir.

Beşincisi; onun, bu dünyadan alan ve tekrar bu dünyaya veren bir iletim cihazı olduğunu düşünürsek; beyindir. Bu yüzden de, o (beyin), hatırlama meselesini büyük oranda etkiler. Örneğin, hem onun içindeki doğru kan akışı, hem de besinlerin ona uygun olarak ulaşması, onu daha verimli yapar. Onun içinde bir düzensizlik ya da hastalığın meydana gelmesi; tam veya kısmi, geçici veya daimi olarak; hafıza kabiliyeti kaybına yol açabilir.

Ve not edilmesi gereken bir mesele de var ki, o da, bilgiye, gerçekten ulaşılması gerektiğidir. Bu, insanın, ona ulaşmayı amaçladığı anlama gelir. Zira, onu dinlemeksizin, sadece kulağına girmiş değildir. Daha doğrusu, ona dikkat etmeksizin, onu duymuştur. Bu sanki, onun, bir yeri geçip, orayı görmüş olması, fakat gördüğü şeyin detaylarını algılamaya özen göstermemiş olmasıdır. Bu, hatırlama konusunun içine girmez. Çünkü, bu bilgi, hatırlanmak için kazanılmış/elde edilmiş değildir. Ve bir kimsenin onu atlaması/ihmal etmesi, onu unutmuş olarak tarif edilmesi değildir.

Zikrettiğim meseleler, hatırlama ile doğrudan bir ilişkiye sahiptir, olumsuz ya da olumlu. Fakat genellikle, belli bir insanın yanında, tüm bu meselelerin hepsi, aynı miktarda veya yönde bir etkiye sahip değildir.

Örneğin, bedenle olan meşguliyet, insanın, göklerin melekutundan olan bilgiyi çağırma kabiliyetini negatif etkilemenin yanı sıra, onu daha sonra hatırlamayı da negatif etkiler. Ve bu bedenle olan meşguliyet, insanın fitratındaki nurun artması ile birlikte, bir insanda biraraya gelebilir. Ki bu da, onu hatırlamanın yanısıra, insanın bilgiyi geri çağırma kabiliyetini de, olumlu olarak etkiler. Ayrıca bu kaygı miktarı ve bu nur miktarı, ikisi de hatırlama denkleminde (eşitliğindedir).²¹

Bu yüzden, hatırlama mevzusu, yukarıda zikredilen beş şeyi kapsayan, bir grup değişkene sahip bir denklemdir (eşitliktir). Ve gerçek ya da yaklaşık değeri bilerek, bu denklemin sonucunu bilmek çok zordur. Hatta, neredeyse imkansızdır. Ve genelde, bu değişkenlerin birini ya da ikisini bilmek de öyledir. Daha doğrusu, bu denklemdaki her değişkenin değeri, toplayıp nihai sonucu bulmak için bilinmelidir. Bu şu anlama gelir. Erdemli bir mümini, sadece, onun erdemli bir mümin olduğuna dair bilgimizden dolayı, yüksek bir hatırlama miktarına sahip olarak yargılayamayız, ya da, ahlaksız bir kafiri, sadece, ahlaksız bir kafir olduğundan dolayı, düşük bir hatırlama miktarına sahip olarak yargılayamayız. Bu yüzden, bir insanın kafir olması ve onun, nur değişme değerinin, örneğin yüzde beş olması ile; diğer değişkenlerinin, hatırlama ayrıcalığında, yüksek bir değere sahip olması mümkündür. Bu yüzden, kafir bir insan, hatırlama denkleminde yüksek bir değer elde etmiştir ve bu yüzden de, kafir olduğu gerçeğine rağmen, üstün bir hatırlama kabiliyetine sahip bir adamdır.

Ve dikkat etmemiz ve tam olarak algılamamız gereken önemli mesele şudur ki, hiçbir mahluk, bu denklemden tam ve mükemmel bir değere ulaşip onu elde edemez. Ki, böyle olsaydı, hatırlama miktarı yüzde yüz diye vafedildirdi. Bunun nedeni şudur ki, mahlukat, tüm değişkenlerde yüzde yüz değerine ulaşamaz. Örneğin, nur değişkenini ele alalım; bir mahlukun, onun içinde yüzde yüze ulaştığını farz edersek, bu, o mahlukun içinde, zulmet

---

²¹ Bunun bir örneği; bazen karnını yiyeceklerle dolduran, erdemli, abid, iyi bir mümindir. Böylece, onun, iman etmek ve ibadet etmekten kazandığı nur, olumlu bir etkiye sahiptir ve ibadet etmek arttıkça, nur da artar. Böylece mesele belli bir seviyede sabit değildir. Ancak, onun, bazen karnını yiyeceklerle doldurduğu gerçeği, onun hatırlamasını olumsuz olarak etkileyecektir ve bu seferler daha sık oldukça, olumsuz etki de daha çok artar. Ve o ne kadar karnını doldurursa, olumsuz etki de o kadar artar.

olmayan nur olduğu anlamına gelecektir ve bu da imkansızdır, zira içinde zulmet olmayan nur, Allah'tır (svt).²²

Bu sayede gösterilip açıklandı ki, hatırlama denkleminde, yüzde yüze ulaşan hiçbir mahluk yoktur ki, öyle olsaydı, bu sayede onun hatırlaması tam ve mükemmel olarak vafedilir ve bu yüzden de onun ihmali ve unutulması sıfıra eşitlenirdi, yani o unutmaz veya ihmal etmezdi. Ve Allah (svt) hatırlaması yüzde yüz ve ihmal ile unutulması sıfır olan bir mahluk yaratamaz. Allah (svt), bunu yapmaktan aciz olduğundan ötürü bu böyle değildir ve bu bir kudret meselesi de değildir. Daha ziyade, bu mesele, imkansız olduğundan ötürü böyledir. Çünkü bu, En Büyük İlah'ın çoğul olduğu anlamına gelirdi, oysaki Allah (svt) bundan çok yücedir.

---

²² Ebu Abdullah (as) buyurmuştur: *“Allah, içinde cehalet olmayan ilimdir, içinde ölüm olmayan hayattır ve içinde zulmet olmayan nurdur.”* Ve Yunus bin Abdurrahman şöyle nakleder, İmam Ebu Hasan Rıza'ya (as) şöyle arz ettim: *“Biz Allah'ın içinde cehalet olmayan ilim, içinde ölüm olmayan hayat ve içinde zulmet olmayan nur olduğunu naklettik.”* İmam (as) da şöyle buyurdu: *“O, böyledir.”* – Tevhid-i Saduk s.137

62. (Belli bir mesafe) geçtiklerinde (Musa) gencine dedi ki: “Yemeğimizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk.”

63. (Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.”

64. (Musa) Dedi ki: “Bizim de aradığımız buydu.” Böylelikle ikisi izleri üzerinde geriye doğru gittiler.

Kayanın yanında balığın kaybolması, Allah’tan (svt) bir işaret, ki onun vasıtasıyla Musa (as), hedefin yanından geçtiği hususunda uyarıldı. Ve aslında Musa (as) için o, bir işaret değildi, yani Musa (as), balığı kaybetme-sinin, Salih Kul’a bir işaret olduğunu bilmemişti. Aksi takdirde, Yuşa’dan (as), yiyecek olarak, yemek için, balığı kendisine getirmesini istemezdi. O zaman nasıl olur da, herhangi bir kimse, Musa a.s.’ın kendisini, Salih Kul’a götürecektir olan bu işareti, kendisini hedefe yönlendirecek olan bu işareti yiyeceğini akıl edebilir, özellikle de, onun (Musa’nın), Allah tarafından Salih Kul’a ulaşmış, ona uymakla emredildiğini dikkate alırsak?! Musa’nın (as) dediği şeye gelince:

((Musa) Dedi ki: “Bizim de aradığımız buydu.” Böylelikle ikisi izleri üzerinde geriye doğru gittiler.)

o (as) bununla, kayada görmüş oldukları Salih Kul’u kastetmişti.

Ve mesele şöyledir, öyleyse, dinlemek için kulakları olan herkes dinlesin, ve anlamak için bir kalbi olan herkes de anlasın: Allah (svt), her şeyin içinde konuşur. Fakat insanlar ihmalkardır. Kendi nefislerine ve kendi arzularına yönelirler. Böylece, Allah’ın (svt) peygamberlere (as) olan sözlerinin (iletilme) metodu, sadece vahiy sayesinde, ya da, onların kulaklarına berrak ifadeleri veyahut, kalplerine, manaları duyurmak sayesinde olmaz... Bilakis, en büyük metod vardır ki, o da şudur: “Hiçbir Şey görmedim ki, onunla birlikte, ondan önce ve ondan sonra Allah’i görmemiŞ olayım”. Böylece, Musa (as), kayanın yanında balığı unuttuklarını fark ettiğinde, bildi ki, o, Allah’tan (svt) bir işaret, yoksa, onlar, aşırı yorgunluk ve açlık içindeydiler,

((Belli bir mesafe) geçtiklerinde (Musa) gencine dedi ki: “Yemeğimizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk),

yani, niçin burada, Esirgeyen ve Bağışlayan Rabbin isteği, onların yiyeceklerini kaybetmeleri olurdu? Bu Musa'nın (as), Allah'ın ona anlatmak istediği şeyi bildiği zamandı ve o, bu olayda, Allah'ın sözlerini duydu ki, o sözler, şöyleydi: talep ederek geldiğiniz yiyeceğiniz (yani ilim), maddi yiyeceğinizi (yani balığı) kaybetmiş olduğunuz yerededir,

((Musa) Dedi ki: "Bizim de aradığımız buydu." Böylelikle ikisi izleri üzerinde geriye doğru gittiler.)

Musa (as) bildi ki; kayanın yanında, geçip gittiği kul, kendisinin, ondan öğrenmek için istekle geldiği Salih Kul'du...

Ve, tıpkı balığın kaybolmasının, Salih Kul'un taşıdığı, ruhun yiyeceğinin bir işareti ve delili olduğu gibi, balığın yaşaması ve denizde çabukça, tuhaf bir tarzda (o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu) ve ayrıca (tuhaf bir şekilde) ilahi bir mucize sayesinde – ki bir kul, Allah'ın (svt) kudretinden gördüğü şeyden ötürü şaşırma hakkına sahiptir – kendi yolunu tutması da; Salih Kul'un bir işareti ve delilidir. Zira, Allah, Musa'nın (as) ondan ilim talep etmeye geldiği Salih Kul'un (iki denizin birleşiminin), hayatın gözü olduğuna işaret etmek için; balığın yaşayıp, kendi yolunu tuttuğu yeri, Salih Kul'un uzandıği yer kıldı. Zira, ahirete bağlı olan ilim, gerçek hayattır.

56. Ben cinleri ve insanları ancak Bana ibadet etmeleri için yarattım

— Zariyat 51

yani tanımları için,

64. Ve bu dünya hayatı, oyun ve eğlenceden başka bir şey değildir. Muhakkak ki ahiret yurdu, gerçek Hayattır. Keşke bilselerdi.

— Ankebut 29

Ebu Abdullah (as) buyurmuştur:

Musa minbere çıktı ve onun minberinin üç basamağı vardı. Böylece o, kendi kendine, Allah'ın kendisinden daha alim bir mahluk yaratmadığını söyledi ve Cebrail de, ona gelip, şöyle dedi, 'Sen müsibete uğradın. Öyleyse, bu yeryüzünde senden daha fazla alim olan kimsenin olduğu yere git ve ondan talep et.' Böylece o da, Yuşa'ya (as) bildirdi ki, 'Ben müsibete uğradım, hadi bizim için yiyecek hazırla ve yola çıkalım.'

O (as) buyurdu,

Böylece onlar yürürken, asasıyla, yanı üzerine uzanmış bir şeyhe (yaşlı adama) ulaştılar ve onun üzerinde bir örtü vardı, eğer onunla kafasını örtseydi bacakları görünürdü ve onunla bacaklarını örtseydi kafası görünürdü. Böylece Musa namaza kalktı ve Yuşa'ya dedi ki 'Beni koru.' Gökten balık ağının içine bir damla düştü ve balık titreyip, ağdan denize doğru atlamaya başladı ve bu Allah'ın (svt) şu buyruğudur, ((balık) denizde bir akıntıya doğru kendi yolunu tuttu)Sonra, bir kuş geldi ve deniz kıyısına kondu, sonra da gagasını (suya) koyup dedi ki, 'Ey Musa, senin Rabbinin ilminden aldığın şey, benim gagamın arkasının, tüm okyanustan aldığı şey kadardır' Sonra o ayağa kalktı ve yürüdü, Yuşa da, onu takip etti ve balık ağını unuttu. Ve Musa, zaman geçtikçe yoruldu ve dedi ki, (Yemeğimizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk), (O da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu). Böylece, Musa, ayak izlerini izleyerek geri döndü ve nihayet ona ulaştı. O, Musa'nın, onu bıraktığı halde uzanıyordu. Musa, ona dedi ki, 'Selam olsun sana.' O da dedi ki, 'Ve sana da selam olsun ey İsrail oğullarının alimi.' Sonra da kalktı ve eliyle asasını aldı, Musa da ona dedi ki, 'Ben sana uymakla emredildim, doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için.' O da, size nakledildiği gibi şöyle dedi, (Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin)²³

---

²³ Tefsir-i Ayyaşi, Cilt 2, s.332

65. Derken, Katımızdan kendisine bir rahmet verdiğimiz ve tarafımızdan kendisine bir ilim öğrettiğimiz kullarımızdan bir kulu buldular.

66. Musa ona dedi ki: “Doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için sana tabi olabilir miyim?”

Musa, Salih Kul’dan öğrenmek için gelmişti. O zaman, Musa, Salih Kul’dan daha mı alimdir?

İlahi Kanunun şunu belirttiğine dikkat edilmesi gerekir ki, makamca daha yüksek olan kimse, kendisinden daha aşağıda olan kimseye önderlik eder. Ki, makamının yüceliği, onu, kendisinden daha aşağıda olan kimselerin üzerine, ilim ve kudret ile baskın ve hakim kılar. Öyleyse Allah’ın, gerçeği bilen alim kimse üzerine, cahil ya da daha az alim birini tayin etmesi düşünülemez. Ve, Salih Kul’un ilmi ile, Musa’nın (as) ilmi hususundaki tartışma, Kuran ile sabittir. Ki, Salih Kul, Musa’dan (as) daha alimdir. Bu yüzden de, Musa’nın (as), Salih Kul’dan dilediği özür,

(Benden yana bir özre ulaşmış olursun)

bunu kanıtlıyor ve Salih Kul’un Musa’ya (as) karşı olan katılığı da, bunun bir örneğidir,

(Eğer bana uyacak olursan, hiçbir şey hakkında bana soru sorma, ben sana öğütlerle anlatıp söz edinceye kadar)

bunu kanıtlıyor. Esasen, bu ayette ve ondan önceki ayetlerde açıkça gözüktüyor ki, Salih Kul, Musa’ya (as), kendisi ondan daha alimmiş ve kendisi ona (Musa’ya) ders vermek istiyormuş gibi davranıyor. Zira, gördüğü şeyler karşısında ona birkaç kez sessiz kalma ve sabırlı olma talebini tekrarlıyor. Ve bu, seyahat başlamadan öncedir ve Musa (as), bu meseleyi gönülden kabul ediyor,

((Musa) dedi ki “İnşallah (Allah dilerse), beni sabırlı olarak bulacaksınız. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim)

Ve bu ayette gayet açıktır ki, Musa (as), bu kula, itaatkardır. Onun emirlerine karşı uysaldır. Zira o, Allah tarafından böyle yapmaya emredilmiştir. Gerçek

şu ki, bu (durum), Allah'ın meleklerle, Adem'e (as) secde etmeyi emretmesi gibidir ve bu, Musa'nın (as) sözünden gayet açıktır,

(İnşallah (Allah dilerse), beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.)

Gerçek şu ki, Salih Kul'un vakti henüz gelmemiştir. Fakat, bu fiziksel alemde, Musa'yı eğitmek için yere indiğinde ve onunla Musa bir araya geldiğinde, o, Musa üzerine, [Allah'ın] hücceti oldu ve Musa, Salih Kul'un mevcudiyeti sırasınca, şundan başka bir şey söyleyemez,

(Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.)

Bu ayetlere (onları tefsir etmek için) teşebbüs etmiş ve Musa'yı bir yönden daha alim ve Salih Kulu da diğer bir yönden daha alim kılmış kimselere gelince, bu öyle bir şeydir ki eğer buna girişmemiş olsalardı, kendileri için daha iyi olurdu. Zira, Allah'tan (svt) gelen Göklerin yolları, fıkıh ve gayb hususundaki ilim, insanın makamı tarafından belirlenir. Öyleyse, Allah'ın (svt) ilimce daha düşük bir makamdaki bir kulun üzerine, daha yüksek bir makamdaki bir kul üzerine bağışladığı ilimden, daha büyük bir ilmi bağışlaması imkansızdır. O (svt), böyle yapmaktan acizdir diye böyle değildir ve lakin hakikatinde mesele tek bir tanedir diye böyledir. Ki o (mesele) da, ilmin ve makamın (birlikte) bahşedilmesidir. Öyleyse, Musa'nın bazı şeylerde daha alim olduğu ve Salih Kulun da diğer şeylerde daha alim olduğu söylenemez. Buradaki en alim kimse, tüm meselelerde en alim olan kimsedir. Fizik ve kimya hakkındaki iki kitaptan bahsetmiyoruz, bilakis, Göklerin Melekutundan ve fıkihtan bahsediyoruz. Peygamberlerin onunla geldiği, Allah'ın (svt) dininden bahsediyoruz. Ve dini meselelerin, peygamber ve gönderilmiş vasiye (açıklanan) yüzdesi aynıdır, çok sayıdaki çeşitli yüzdelere (açıklanmış) değildir. Öyleyse, Onlardan (peygamberler ve vasilerden) olup, belli bir yüzdeye kadar, Göklerin Melekutundaki şeyi bilen kimse, fıkıhı da aynı yüzdeyle bilir. Öyleyse, eğer Salih Kul, gayb meseleleri ve Göklerin yolları hususunda, Musa'dan daha alimse, o halde kesinlikle fıkıh hususunda da Musa'dan daha alimdir. Ve eğer, Musa fıkıh hususunda, Salih Kuldan daha alimse, o halde kesinlikle gayb meseleleri ve Göklerin yolları hususunda da, ondan (Salih Kuldan) daha alimdir.

Ve Musa'nın, Salih Kul'dan, mutlak olarak daha alim olduğu söylenemez, nasıl öyle olabilir ki, oysa Kuran bizlere açıkça meleklerin, Adem'den (as)

öğrendikleri gibi, Musa'nın da, Salih Kul'dan öğrenmek için yola çıktığını bildirmiştir. Öyleyse, Salih Kul'un mutlak olarak, Musa'dan daha alim olduğundan başka hiçbir şey kalmamıştır.

Bu, Kuran kıssasını, onu tefsir etmek için teşebbüs etmiş kimselere gelince, onlar; Salih Kul hakkında yanıldılar ve kimliği ya da ismi, Kuran tarafından belirtilmemiş olan bir kulu, Ulu'l Azm elçilerden olan, Musa Peygamber'den daha alim biri olarak resmetmek, onlara çok zor geldi. Ayrıca, onlar, Salih Kul'un, Musa'yı eğitmek için, bu fiziksel aleme inmiş olan bir insan olduğunu ve onun döneminin henüz gelmediğini de bilmediler. Salih Kul'un bazı rivayetlerde, Hızır (Yeşil, Yeşillik demek) diye isimlendirildiği gerçeği, onları, onu hor görmeye ve onun açık ve ortada olan Kurani hakkını, inkar etmeye itti. Ki o (hak) da, onun, Musa'dan (as) daha alim olduğudur. Onlar, Hızır'ın bir isim değil, bir sıfat olduğu gerçeğine dikkat etmediler. Ki, o sıfat, tek bir İlahi Karakterden daha fazlasına atfedilebilir, dikkate alarak ki, onlar (as), geriye yeşil toprak bırakırlar, yani dinden (birşey), ki onlar dini yayarlar, yeşil rengin de, dine işaret ettiği gibi.

66. Musa ona dedi ki: “Doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için sana tabi olabilir miyim?”
67. (Kul da) dedi ki: “Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin.”
68. “Özünü kavramaya kuşatıcı olamadığın şeye nasıl sabredebilirsin?”
69. (Musa) dedi ki “İnşaAllah, beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.”
70. (Kul da) dedi ki: “Eğer bana uyacak olursan, hiçbir şey hakkında bana soru sorma, ben sana öğütle anlatıp söz edinceye kadar.”

Başından beri Musa; amacını ve Salih Kul’a tabi olma nedenini belirtmişti ki, o neden de; ilimdir,

(Musa ona dedi ki: “Doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için sana tabi olabilir miyim?)

Böylece, Salih Kul, yanında Musa (as) ile birlikte yola çıktığında, Musa’nın (as), onlardan ders alması gereken işler yaptı. Fakat görürüz ki, bu işler ki, ilki marangozluk, ikincisi öldürme ve üçüncüsü de, bir duvar inşa etmeydi, ilkel ve basit işlerdir. Öyleyse, Salih Kul, Musa’ya (as), neyi söylemek istemişti? Ya da, ona neyi öğretmek istemişti? Salih Kul’un, Musa’ya, (sadece) bu işleri öğretmek istemesi mümkün müdür? Yoksa, o, Musa’ya, Musa’nın bilmediği gayb meselelerinin var olduğunu mu anlatmak istemişti? Gerçekten de, Musa bin İmran için, bunu (sadece bu işleri öğrenmesini) kabul ediyor musunuz? Oysa ki, o (as), Ulul Azm Elçiler’inden bir peygamberdir. Musa (as), gaybı bilen, Allah (svt) olduğu ve O’nun (svt), gaybın bir kısmını elçilere (resullere) açıkladığı gerçeğine cahil midir?

Ve sonra da, Musa, ilim talep ediyor Salih Kul’a şöyle diyor, “Senden öğrenmek için sana tabi olacağım.”. Ve Salih Kul ona, sabırdan bahsediyor. Fakat, Musa, yine de kabul ediyor ve sabırlı olacağına söz veriyor, lakin Hamd Allah’adır ve O’nun isteği zorlayıcıdır. Ki, Musa, dediğini gerçekleştirmedi, daha doğrusu, sanki o (Musa), Salih Kul’un sözlerini gerçekleştirmeye zorlandı:

(Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin.)

Böylece, Musa şöyle diyordu, “Sabırlı olacağım” ve Salih Kul da ona şöyle dedi, “Sen sabırlı olamayacaksın”. Ve, Salih Kul’un sözü gerçekleşmiş oldu ve onu gerçekleştiren kimse de, besbelli ki, sabır için yemin içmiş olan Musa idi.

Ve sabır hususundaki imtihan, kendisinden alttaki kimselerin, sürekli karşı çıkışlarından ötürü, onlara tahammül etmek ve onlara karşı sabırlı olmak için; Musa’nın (as)²⁴ eğitilmesi hususunda, önemli bir meseledir. Ve bu durumda, o (Musa), karşı çıkmış ve sabretmemiş kimse olmuştur. Ve ayrıca, Musa, Salih Kul’un, ona ne kadar sabır gösterdiğini ve gerçeğe ulaşmak için, kendisinin, Salih Kul’dan olan bu sabra, ne kadar ihtiyaç duyduğunu görmüş olmuştur.

---

²⁴ Daha doğrusu, ve Kutsal Toprağı fethedecek olan Yuşa’nın.

Salih Kul, Musa'ya (as), Neyi Öğretmek istedi?

Ve Musa, Salih Kul'dan Ne Öğrendi?

Onunla karşılaştıktan sonra Salih Kul, Musa'ya (as), Musa'nın kendi içinde sahip olduğu "BEN"i (Arapça ^{أنا} (Ene)) gösterdi. Zira, Salih Kul, Musa (as) için, Allah'ın Elçisiydi. Bu yüzden de, Musa'nın itiraz etmemesi gerekiyordu ki, böyle bir durumdaki itiraz, Allah'a (svt) karşı olan bir itirazdır. Bu yüzden Salih Kul', en sonda Musa'ya (as) açıkladı ki, o, Allah'a itiraz etti ve o, bu itirazlarla, Allah ile yüzleşti:

(Bunları ben, kendi emrim ile yapmadım.)

Öyleyse, şu anda, sizler için, kendi içinizde ne kadar "BEN" olduğu açıklanmış oldu mu?

Bu, Salih Kul'un, bu, ben değilim dediği anlamına gelir. Zira, demiştir ki; ben, Allah'ın, sizi onunla imtihan ettiği bir kayayım ve sizin itirazınız, sizi imtihan etmiş olan Kimseye'dir. Bu sebepten de, Musa'nın (as) imtihanı kaybettiği her seferde kırgın olduğunu görüyorsunuz. Çünkü, aslında o, niçin geldiğini, sabır ve başarı için yemin içtiğini biliyor. Fakat, yine de kendisini, birbiri ardınca seferlerde, başarısız olarak buldu,

((Musa) dedi ki "Beni, unuttuğumdan dolayı azarlama ve bu işimden dolayı bana zorluk çıkarma.")

ve bu, onun bunu, ilk kez söylediği seferdir. İkinci sefere gelince, Musa (as), daha da üzüldü ve ihmalden ötürü itirafı daha net oldu,

((Musa) dedi ki "Bundan sonra sana bir şey soracak olursam, artık benimle arkadaşlık etme. Benden yana bir özre ulaşmış olursun.")

ve üçüncü seferde, Musa, sessiz kaldı. Konuşmadı, bilakis, sadece dinlemeye devam etti.

O yüzden Musa, fayda elde edip, ders almış oldu ve onun, Salih Kul ile karşılaşmasının amacına ulaşılmış oldu.

(Hani Musa gencine demişti: “İki denizin birleşimine ulaşınca kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.”)

Ve Salih Kul, Musa’ya anlatmak istedi ki; “BEN” ile savaşmak; sınırsız mertebelerden oluşur. Tıpkı, Allah’ın lütfunun sayısız olması ve tıpkı, insanın ulaşabileceği mertebelerin sayısız olması gibi. Ayrıca, sonunda, Salih Kul, Musa’ya güçlü ve etkili bir şekilde nasihat etti. Ki, böylece, onu aşamalı olarak, tevhidin makamlarına götürdü. İlk makam; Ben, ikincisi; Biz ve üçüncüsü; O’ydu. Ve bu; Allah’ın emriyle olmasına rağmen; art arda belli bir seviyeye kadar küfrü (Ben, O değil), belli bir seviyeye kadar şirki (Ben ve O), ve tevhidi (sadece O) gösterdi.

(“Gemi, denizde çalışan yoksullarındı, ben de onu kusurlu yapmak istedim...

Çocuğa gelince, onun anne ve babası mümin kimselerdi. Bundan dolayı, onun kendilerine azgınlık ve inkar zorunu kullanmasından endişe edip korktuk. Böylece, biz de...

Duvar ise, şehirde iki öksüz çocuğundu, altında onlara ait bir define vardı; babaları salih biriydi. Rabbin diledi ki...

Bunları ben, kendi emrim ile yapmadım.”)

77. Böylece ikisi yola koyuldu. Nihayet bir kasabaya gelip yemek istediler, fakat (kasaba halkı) onları konuklamaktan kaçındı. Onda (kasabada) yıkılmaya yüz tutmuş bir duvar buldular, hemen onu inşa etti. (Musa) Dedi ki: “Eğer isteseydin gerçekten buna karşılık bir ücret alabilirdin.”

78. (Kul da) dedi ki: “İşte bu, benimle senin arandaki ayrılıktır. Sana, üzerinde sabır göstermeye güç yetiremediğin şeyin yorumunu haber vereceğim.”

Musa (as), şunu dememiş olsaydı,

(“Bundan sonra sana bir şey soracak olursam, artık benimle arkadaşlık etme. Benden yana bir özre ulaşmış olursun.”)

Salih Kul, Musa'nın (as) yanında devam ederdi. Ve, eğer, Musa (as), itiraz etseydi; birinci ve ikinci örneklerde olduğu gibi; onu (yine) yalnızca bilgilendirirdi.

Fakat sonunda, Salih Kul, ki o, bu alemde değildi ve yiyecek yememişti ²⁵, açlıkları kendilerine galip gelmiş olan Musa ile Yuşa'yı (as) bırakmak zorunda kaldı. Böylece, onlar da, rahatlık ve yiyecekte paylarını alabildiler. Onlar, oldukça yorgun ve açken, Salih Kul ile olan seyahatlerine başlamışlardı,

62. (Belli bir mesafe) geçtiklerinde (Musa) gencine dedi ki: “Yemeğimizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk.”

63. (Genci) dedi ki: “Gördün mü, kayaya sığındığımızda, ben balığı unuttum. Onu hatırlamamı şeytandan başkası bana unutturmadı; o da şaşılacak tarzda denizde kendi yolunu tuttu.”

Yani, onların yemekleri denize gitmişti, ondan hiçbir şey yememişler ve Salih Kul, yiyecek yemediğinden dolayı, seyahatlerine yiyeceksiz devam ettiler. Bu yüzden de, Musa (as), onun karşısında açlıktan başka hiçbir şeye sahip değildi ve açlıkta pek çok hayır vardır. İmam Sadık (as) buyurmuştur,

Karnın tokluğu kulu, Allah'tan (svt) uzaklaştırır. Karnı hafif olduğu zaman, kul, Allah'a (svt) en yakındır ve karnı dolu olduğu zaman da kul, Allah (svt) tarafından en nefret edilen haldedir. ²⁶

²⁵ Açıklandı ki, Salih Kul'un vakti henüz gelmemişti ve o, bu fiziksel alemin insanlarından değildi. El Müteşabihat kitabında daha fazla açıklama mevcuttur. Ayrıca, bu kitabın sonundaki, Ek-2'de de, daha fazla bilgi bulabilirsiniz.

²⁶ Bihar'ul Envar c.63 s.336, Vesailu'ş Şia c.1 s.242

İmam Sadık (as) buyurmuştur:

Karnı hafif olduğunda, kul, Allah'a (svt) en yakın haldedir. ²⁷

Musa ile Yuşa'nın bu seyahatteki yiyeceğinin, açlık olduğu gerçeğinde, İlahi bir hikmet vardır. Ve seyahatin sonunda, üçüncü ve son seferde, Musa ile Yuşa'nın (as), alim kimse ile devam edebilmeleri ve onunla beraber yola devam etmek için, güç sahibi olmaları için, köy halkından yiyecek istemekten başka bir seçenekleri kalmamıştı.

(Böylece ikisi yola koyuldu. Nihayet bir kasabaya gelip yemek istediler, fakat (kasaba halkı) onları konuklamaktan kaçındı.)

Zira, açlık, onu bitkin düşürmüştü, Musa (as) sessiz dahi kalamadı ve Salih Kul duvarı inşa ettiğinde, yiyecek talebini tekrar etti ve Salih Kul'a şöyle dedi, "İnşa ettiğin şeye karşılık, Yuşa (as) ve benim için yiyecek isteyebilirdin."

((Musa) dedi ki: "Eğer isteseydin gerçekten buna karşılık bir ücret alabilirdin.")

O anda, alim kimsenin (Salih Kul'un), Musa ve Yuşa'yı (as) bırakmaktan başka hiçbir seçeneği kalmamıştı. Zira, onlar, açlık ve yorgunluktan ötürü, bitkin düşmüşlerdi.

Ebu Abdullah (as), Musa'nın (as) gencine söylediği şu sözler

("Bize yemeğimizi getir")

ile (diğer) sözleri

("Rabbim muhakkak ki ben, bana hayır olarak indirdiğin herşeye muhtacım.")

— *Kasas 24*

hakkında şöyle buyurmuştur:

"O aslında yiyeceği kastedmişti."

Ve Ebu Abdullah (as) şöyle de buyurmuştur:

"Musa (as), muhakkak ki, birkaç durumda aç bir adamdı." ²⁸

²⁷ Bihar'ul Envar c.63 s.331

²⁸ Tefsir-i Burhan c.16 b.5 s.54, Tefsir-i Ayyaşi c.2 s.330, Biharul Envar c.13 s.303

Salih Kul Kimdir?

Ve neden, Musa ile görüşmek için, başka biri değil de, o seçildi?

Yukarıda geçen şeyden öğrendik ki, Salih Kul'un kendisi, iki denizin birleşimidir ve iki deniz; Ali ile Fatıma'dır (as). Bu yüzden, o, İmamlar ya da Mehdiler'den (as) biridir. Öyleyse, geriye, bilmemiz gereken şu kalıyor: O kimdir ve niçin Musa (as), özellikle, onunla görüştü?

Halbuki, başka biri değil de, özel olarak onun belirlenmesinin bir nedeni olmalıdır. Gerçek şu ki, Salih Kul, Al-i Muhammed'in **Kaim**'idir. Ve, Musa'nın, özellikle, onunla görüşmesinin nedeni şudur ki, Musa (as), onun makamını ve Al-i Muhammed'in **Kaim**'i olmayı arzulamıştı. Ve, artık, Musa onunla görüştüktan sonra, kendisinin, onunla (Salih Kul) birlikte, birbiri ardınca seferlerde başarısız olduğunu gördükten sonra, Al-i Muhammed'in **Kaim**'i olamayacağını anlamış olur. Allah'ın, Musa'nın (as) sorusuna cevabı, pratikti ve o (cevap), onu, sahip olmayı arzuladığı makama sahip kimseyle görüştürmek ile oldu ki, böylece, Musa (as), acizliğini, kusurunu ve ihmali bilip anlamış olsun.

Salim Eşel nakletmiştir, Ebu Cafer Muhammed bin Ali el-Bâkır (as) şöyle buyurdu,

Musa bin İmran (as), Âl-i Muhammed'in Kâimi'ne verilecek olan İlk Levhaya bakıp, 'Allah'ım! Beni Âl-i Muhammed'in Kâimi kıl' dedi. Bunun üzerine ona, 'O, Ahmed'in soyundandır' denildi. Musa, İkinci Levhaya da bakıp aynı şeyi görüp, aynı istekte bulundu ve aynı cevabı aldı. Sonra üçüncü Levhaya da bakıp, aynı şeyi görüp, aynı istekte bulundu ve aynı cevabı duydu.²⁹

Ve Musa'nın (as), özellikle, Al-i Muhammed'in **Kaimi** ile görüşmesi, Musa (as) için, büyük bir yararı oldu. Çünkü, Kaim; iki deniz, Ali ve Fatıma'nın (as) birleşiminden çıkan ilmi ve tevhidi; yani, ilimden olan yirmi yedi harfi yayan kimsedir.

Ve, Ali ile Fatıma'nın (as) çocuklarından olan İmamlar ve Mehdiler'in herhangi (as) birine, iki denizin birleşimi denilebilir, buna rağmen, Al-i Muhammed'in Kaimi ise bu isimle, iki denizin, Ali ve Fatıma'nın (as)

²⁹ İkdud-Durer bab 1, Gaybet-i Numani, s.246-247, Muhammed bin İbrahim Numani

birleşiminden çıkan tevhid ilmini yayan kimse olarak; bir benzersizliğe sahiptir.

Ebu Abdullah (as) buyurmuştur:

İlim yirmi yedi harftir. Peygamberlerin yanlarında getirdiklerinin tamamı iki harftir. Böylece, bugüne kadar insanlar, bu iki harften başka hiçbir şey bilmediler. Bizim Kaimimiz kıyam ederse, yirmi beş harfi çıkartır, onları insanlar arasında yayar ve iki harfi de onlara ekler, böylece onları, yirmiyedi harf olarak yayar. ³⁰

Musa'nın (as) meselesi ki, onun için, Salih Kul ile görüşmeye yönlendiril-mişti, ilmi bir meseledir. Bu yüzden, Musa (as) için görüşülecek en iyi kişi, iki ilim denizinin; Ali ile Fatıma'nın (as) birleşiminin sonucu olan Tevhid ilmini, insanlar arasında, yayan kimsedir. Ve Tefsir-i Kummi c.2 s.38'de onlardan (as) nakledilmiştir:

...Resulullah (saa), Kureyş'e, Ashab-ı Kehf'ten bahsettiğinde, onlar şöyle dedi, 'Bize, Allah'ın, Musa'ya (as), tabi olmasını emrettiği alim kimseden ve onun hikayesinin ne olduğundan bahset.' Allah (svt) da şu ayeti indirdi,

(Hani Musa gencine demişti: "İki denizin birleşimine ulaşınca kadar gideceğim ya da onu arama uğruna yıllar harcayacağım.")

O (Resulullah) (saa) de, şöyle buyurdu: 'Bunun nedeni şuydu; Allah, Musa ile konuşup, ona levhaları indirdiğinde ki, onlar, Allah'ın (svt) buyurduğu gibiydi,

145. Ve Biz, ona levhalarda herşeyden vaaz ederek (öğüt vererek) ve herşeyi tafsil ederek yazdık.

— Araf 7

Musa, İsrailoğulları'na geri döndü, minbere çıktı ve Allah'ın kendisine Tevrat'ı indirdiğini ve kendisiyle konuştuğunu söyledi. Ve kendi kendine şöyle dedi, 'Allah, benden daha alim bir mahluk yaratmamıştır.' Böylece, Allah, Cebrail'e şöyle vahyetti, ' Musa'yı kurtar! Zira, o, helak olmuş ve ona de ki, İki denizin birleşiminde, kayada, senden daha alim bir adam

³⁰ Biharul-Envar c.52 s.336

var. Öyleyse, onun yanına git ve onun ilminden öğren.’ Böylece, Cebrail, Musa’ya (as) indi ve onunla konuştu. Böylece, Musa, kendi kendine utandı ve bir hata yaptığını anladı, içine korku girdi ve vasisi Yuşa bin Nun’a şöyle dedi, ‘Allah bana iki denizin birleşimindeki bir adama tabi olmayı ve ondan öğrenmeyi emretti.’ Yuşa da, tuzlu bir balık satın aldı ve ikisi yola çıktılar. Yola çıkıp, o yere ulaştıklarında, sırtı üzerinde uzanan bir adam gördüler ve onu tanımadılar... ve balığı unuttular ve o su, hayat suyuydu, böylece balık canlanıp suya girdi. Böylece, Musa ile Yuşa, ilerlemeye devam ettiler ve nihayetinde acıktılar, Musa da vasisine şöyle dedi,

(‘Yemeğimizi getir bize, andolsun, bu yaptığımız yolculuktan gerçekten yorulduk.’)

Böylece, onun vasisi balığı hatırladı ve Musa’ya şöyle dedi, ‘Balığı kayada unuttum.’ Ve Musa da dedi ki, ‘Kayada gördüğümüz bu adam aradığımız kimsedir.’ Böylece, [izleri üzerinde geriye doğru gittiler], yani bu adama geri döndüler ve o (adam) da, namazdaydı. Musa, o (adam) namazını tamamlayıncaya kadar oturdu ve o da onlara selam dedi.’

İshak bin Ammar nakleder, Ebu Abdullah (as) şöyle buyurmuştur,

“Bu ümmetten Ali’nin (as) ve ondan sonra da, bizim misalimiz, Musa’nın (as) ve alim kimsenin misali gibidir. O zaman (Musa), onunla görüştü, onu konuşturdu ve onun arkadaşlığını talep etti. Allah’ın onların meselesinden, Kendi Kitabında, Peygamberine (saa) anlattığı şeydi, ve bu, Allah’ın, Musa’ya dediği şeydir,

144. Ben, risaletimle ve kelâmımla seni insanların üzerine seçtim. Artık sana verdiğim şeyleri al. Ve şükredenlerden ol.
— Araf 7

ve O (svt) sonra da şöyle buyurdu,

(Ve Biz, ona levhalarda her şeyden vaaz ederek (öğüt vererek) ve herşeyi tafsil ederek yazdık.)

Ve alim kimse, levhalarda Musa için yazılmamış olan, ilme sahipti ve Musa da, ihtiyaç duyduğu şeylerin tamamının levhalarda olduğunu ve

ilmin tamamının kendisi için levhalarda yazılmış olduğunu sanmıştı, tıpkı alim ve bilgili olduklarını iddia edenlerin de sandığı gibi. Onlar sanırlar ki, bu ümmetin ihtiyaç duyduğu şeylerden ve Resulullah'tan (saa) anladıkları, öğrendikleri ve ezberledikleri şeylerden, dindeki fikhın ve ilmin tamamını ortaya koydular. Onlar, Resulullah'ın (saa) ilminin tamamını anlamadılar, ne Resulullah'tan (saa) onu aldılar, ne de onu anladılar. Örneğin; Helal ile Haram mevzusu ve diğer hükümler, onlara yöneltilip, onlardan sorulacak olsa ve onlar da; bu meseleler hakkında, Resulullah'tan (saa) bir hadise sahip olmasalar, insanların onlara cahilliği atfetmesini utandırıcı bulurlar ve kendilerine soru sorulup, cevap vermemelerinden nefret ederler. Ve, insanlar da, bu durumda, ilmi, kendi kaynağından talep ederler. Bu yüzden de, onlar, Allah'ın dininde görüşü ve kıyası kullanıp rivayetleri terkettiler ve bidatları, Allah'a atfettiler. Resulullah (saa) da, şöyle buyurmuştur: 'Her bidat dalalettir (sapıklıktır)'.

Böylelikle, eğer, herhangi bir zamanda, onlara, Allah'ın dininden bir şey hakkında sorulsaydı ve onlar da, Resulullah'tan (saa), onun hakkında olan hiçbir rivayete sahip olmasaydılar, onu Allah'a, Resulüne ve aralarından olan emir sahiplerine geri döndürselerdi, aralarından onu (doğru hükmü) çıkartan kimseler, onu bileceklerdi. Ki, o kimseler de, Ali Muhammed'dendir (as). Ve onların, bizden ilim talep etmeyi reddetmelerinin nedeni, bize karşı olan düşmanlıkları ve kıskançlıklarıdır. Hayır, vallahi, Musa (as), alim kimseyi kıskanmadı ve Musa, Allah'ın kendisine vahyettiği bir peygamberdir ki, o, alim kimseyle görüştü, onu konuştu, ilimle onu tanıdı ve bu ümmetin Resulullah'tan (saa) sonra, bizleri, Resulullah'tan (saa) anladığımız ve miras aldığımız şeyden ötürü kıskandığı gibi, onu (alim kimseyi) kıskanmadı. Onlar, Musa'nın, alim kimseyi istediği ve ondan öğrenip rüşt elde etmek için, onun arkadaşlığını talep ettiği gibi, bizi ve ilmimizi istemediler. O (Musa), alim kimseden bunu istediğinde, alim kimse, Musa'nın kendi arkadaşlığını yapamayacağını, kendi ilmine tahammül edemeyeceğini ve kendisiyle birlikte sabredemeyeceğini anladı. O zamanda, alim kimse dedi ki,

(“Özünü kavramaya kuşatıcı olamadığın şeye nasıl sabredebilirsin?”)

Musa da, ona teslim olup, ondan arkadaşlık ve kabul talep ederek şöyle dedi,

(“İnşaAllah, beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim”)

Ve, alim kimse, Musa'nın, kendi ilmi hususunda sabredemeyeceğini anladı. Vallahi, ey İshak bin Ammar, bugün, bunların fakihlerinin, alimlerin ve cemaatlerinin durumu da böyledir. Vallahi, onlar, bizim ilmimize tahammül edemezler. Onlar, ne onu kabul edebilirler, ne de onu hoşgörebilirler. Onu alamazlar ve onun hakkında sabredemezler, tıpkı Musa'nın, onunla arkadaşlık edip, onun ilminden görmüş olduğu şeyi gördüğü zaman, alim kimsenin ilmine sabredemediği gibi. O (ilim), Musa için nefret uyandırıcıydı, fakat Allah için o, kendisinin memnuniyeti içindi ve o haktı. Aynısı, bizim ilmimizde de geçerlidir. Cahil kimseler, ondan nefret eder ve onu almaz, oysaki Allah için o haktır.”³¹

Ebu Abdullah (as) şöyle buyurmuştur:

Musa (as) minbere çıktı ve onun minberinin üç basamağı vardı, böylece o, kendi kendine, Allah'ın kendisinden daha alim bir mahluk yaratmadığını söyledi ve Cebrail de ona gelip şöyle dedi: ‘Sen musibete uğradın, öyleyse bu yeryüzünde senden daha fazla alim olan kimsenin olduğu yere git ve ondan talep et.’ Böylece o da, Yuşa'ya (as) bildirdi ki ‘Ben musibete uğradım, hadi bizim için yiyecek hazırla ve yola çıkalım.’³²

Rivayet açıklıyor ki, Musa'nın (as) meselesi, ilmi bir meseleydi, Musa'nın (as) kendi kendine alim bir kimse olduğunu söylediği rivayetleri okuyan birine de açıklanmış olduğu gibi... Bu görüşme onun için bir cevap oldu. O, (kendisinin en alim kimse olduğunu düşündüğü) ilim ile, kendisiyle savaştığını ve kendi içindeki “BEN”ine karşı zafer kazandığını kastetti, özellikle de kendisine karşı savaşıp, Allah'ın onunla konuştuğu ve onun da imtihanı geçip, kendisinin uyuz bir köpekten bile daha iyi olduğunu düşünmediği seferden sonra. Bu, gerçekleri bilmeyenlerin sandığı gibi değildir, ki o, yalnızca, fıkıh hususunda daha alim olduğunu düşünmüştü (diyorlar). Ve son rivayette, meselenin yükselme ve mükemmellik hususunda olduğuna dair bir beyan vardır,

Musa (as) minbere çıktı ve onun minberinin üç basamağı vardı.

³¹ Tefsir-i Burhan, c.15 b.5 s.54

³² Tefsir-i Ayyaşı, c.2 s.332

Musa (as), Ulu'l Azm Elçileri'nden Bir Peygamber Ama, Yine de Başarısız mı Oluyor?!

Böylece, Musa (as), Salih Kul ile görüşmek için geldi. Zira, o, kendisiyle savaştığını ve kendi içindeki “BEN”i öldürdüğünü sanmıştı. Bu yüzden de, ondan, Salih Kula eşlik ederken sabırlı olması ve kendisiyle savaşması ve Salih Kula şöyle de dememesi “Keşke bunu yapsaydın veya şunu yapmasaydın” istenildi. Ve Musa, bunu söyleyerek, makamca kendisinden daha yüksek olan kimseyle karşı karşıya geldiğinde, tâbi olması ve emirlerine itaat etmesi emredilen kimseye itiraz etmiş olarak, açık ve belirgin bir biçimde, kendi içindeki “BEN”i gösterdi.

Aslında, mesele, Musa (as) için, Allah (svt) ile karşı karşıya gelmeye döner. Ki, o, Salih Kula itiraz olarak, her seferde “Ben” demiştir. Bu da, onun, Allah’a (svt) itiraz olarak “Ben” dediği anlamına gelir. Ve bu, Allah’a (svt) doğru yürüyen kimselerin çoğunun, başarısız olduğu tevhid hususundaki imtihanıdır. Yani, belki de, onlar, Allah’ın halifesine karşı itiraz olarak “BEN” demelerini, yahut, Allah’ın halifelerinin emrine itiraz olarak, kendi fikirlerini öne sürdüklerinde söyledikleri şeyleri hafife aldılar. Oysaki o, kendi gerçeği ve hakikatinde, Allah’a (svt) itiraz olarak, “BEN”dir ve onlar, bu hususta imtihan edildiklerinde, başarısızlıklarına bile dikkat etmeksizin başarısız olurlar.

Musa (as), Salih Kulun yanında başarısız oldu. Fakat, o, İlahi imtihandan başarısız olmadı. Bilakis, o, büyük zafere ulaştı. Fakat, aynı zamanda bu (zafer), sınırlıydı ve o, bunun ötesindeki şeyle imtihan edildiğinde, başarısız oldu.

Salih Kul, Musa’ya (as) şöyle diyordu: “Benim senin üzerine hüccet olduğumu ve Allah’ın sana, bana itaat etmeni emrettiğini bildiğin halde, bana eşlik edeceksin. Lakin sen, Allah’ın sana, olmanı emrettiği ve senin de, söz verdiğin gibi olmayacaksın. Bilakis, “BEN”, senin derinliklerinden ortaya çıkacak ve benim, senin üzerine hüccet olmama ve senin de, sabretmeye söz vermene rağmen, bana itiraz edeceksin.” Fakat, onu bu şekilde söyledi:

(“Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin.”)

Zira, “BEN” ile savaşmak, mertebeler içinde olduğundan dolayı, biri, belli bir mertebede kendisiyle savaşmışsa ve eğer, ondan daha yüksek biriyle, daha yüksek bir mertebede imtihan edilmişse, kesinlikle başarısız olacaktır.

(“Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin”): Salih Kul, Musa’ya karşı sert davrandı ve aralarındaki anlaşmanın her bozulduğunda, onu azarladı. Ve o, Musa’ya (as) sitem etti. Zira, Musa, önceki sözünü, kendisi bozmuştu.

Ve her defasında, Salih Kul, kendisinin, ondan daha alim olduğu hususunda ve Musa’nın (as), kendi cahilliğini bilip, helak olmaması için, kendisine tâbi olup, ondan öğrenmekle emredildiği hususunda, Musa’yı uyardı. Buna rağmen, Musa (as), sabırlı olmadı, itiraz etti ve söylediği her şeyde, Salih Kul’u sorguladı. Sende bir kusur vardır Musa, öyleyse buraya dikkat edin:

((Kul da) dedi ki: “Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin.”

(Kul da) dedi ki: “Gerçekten benimle birlikte sabredemeyeceğini sana söylemedim mi?”

(Kul da) dedi ki: “Gerçekte benimle birlikte sabredemeyeceğini sana söylemedim mi?”

(Kul da) dedi ki: “İşte bu, benimle senin arandaki ayrılıktır. Sana, üzerinde sabır göstermeye güç yetiremediğin şeyin yorumunu haber vereceğim.”

“...Bunları ben, kendi emrim ile yapmadım. İşte, senin sabır göstermeye güç yetiremediğin şeylerin yorumu.”)

Salih Kul’un, Musa’ya; “Benimle birlikte sabredemeyeceksin” demeksizin, neredeyse hiç konuşmadığını farkediyor musunuz?

Salih Kul’un, Musa’ya (as) ulaştırmayı istediği gerçek şudur; senin ulaşım, yükseldiğinden daha yüksek ve üstün makamlar vardır, ey Musa! Bunun nedeni şudur ki, belirli ve sınırlı bir mükemmelliği sahiplenmiş, elde etmiş ve bilmiş olan mahluk, o ulaştığının, tam mükemmellik olduğunu ve o mükemmelliğin, sadece kendisinde olduğunu sanabilir.

Ve konu ile ilgili şu örneği vereceğim: Bir kuş, en fazla 100 metrede uçar ve diğer bir kuş, en fazla 200 metrede uçar ve üçüncü bir kuş ise, en fazla 1000 metrede uçar. 200 metre yüksekte uçan kuş, onun altında 100 metre yükseklikte uçan kuşları görür. Fakat, eğer, kendisinin en yükseğe ulaştığını sanmışsa, helak olmanın kenarında durmuştur. Musa’ya (as) olan şey de, budur. Ve, Allah’ın, Cebrail’e, onu kurtarmasını ve onu, Salih Kul ile görüşmeye yönlendirmesini emretmesinin nedeni de budur.

Ayrıca, 1000 metre yüksekte uçan kuş, onlara, kendi acizliklerini ve kusurluluklarını göstermek için, 100 veya 200 metre yüksekte uçan kuşları imtihan ettiği vakit, onlar (o alçaktaki kuşlar), muhakkak ki, bu kuş ile başarısız olacaktır. Zira, o (yüksekteki kuş), onları; örneğin 300 metre yükseklikte uçurtacaktır; bu da, onun (yüksekteki kuş) için, çok kolay bir yükseklik olurken, kendi sınırları 100 veya 200 metre olanlar için de, çok zor bir yükseklik olacaktır.

Ve size gerçeği ve gerçeği söylüyorum: Bizim bakışlarımızın daha yükseğe yönelmesi gerekir ki, kendi acizliğimizi bilelim ve yükselelim; Ve bakışlarımızın, daha alçağa yönelmemesi gerekir. Yoksa, kendi mükemmelliğimizle gururlanır ve böylelikle de helak oluruz.

Gerçek şu ki, pek çokları, kendilerinin zirvede olduğunu sanır. Fakat, onların hiçbirisi zirvede değildir. Ve, mahlukat içinde, hakiki olarak, zirvede olan kimseler, kendilerini zirvede görmezler ya da zirvede olduklarına inanmazlar. Çünkü, onlar basitçe bilirler ki, orası, hayali bir zirvedir! Hakiki değil! Böylece, orası nasıl zirve adlandırılabilir, halbuki onun, kendi üzerindeki şeye nisbeti, sıfırdır, çünkü o (kendi üzerindeki şey); mutlak ve sonsuzdur? Ve onlar, nasıl onun zirve olduğunu görür ve inanırlar, halbuki, onların bu bakışlarında, tüm bu utanç ve ayıp mevcuttur? Çünkü bu, onların, Ona (svt) karşılık, çok küstah bir şekilde “BEN” dedikleri anlamına gelir.

Ve, sözlerimi okuyan hiç kimse, bunun sadece, onlardan yukarıda olan kimse hakkında olduğunu sanmasın. Yani onlar, kendilerinden alttakilere baksaydılar, kendilerinin en yukarıda olduğunu sanacaklardı. Bilakis, onlar, kesinlikle kendilerinin en yukarıda olduğunu sanmazlar. Zira, onlar sadece, mahlukatın geri kalanının kaybolduğu gerçeğinin bilincindedirler. Mahlukatın geri kalanı, sadakat ile, Allah'ın bu destekçilerine (as) baksalardı, onları ilahi nur olarak görürlerdi. Oysa, Allah'ın bu destekçileri (as), kendilerini yaratmış olan Kimseye (svt) bakarlar ve O, içinde zulmet olmayan nurdur, böylece onlar da, kendilerini, zulmet (karanlık) olarak görürler. Ve, onların kara kimliği, onları, O'ndan (svt) farklı kılan ve onları, kendi daimi düşüncelerine ve Allah hakkında ihmal ettikler şey üzerine olan, kalıcı pişmanlıklarına yerleştiren şeydir. Zira, onlar, kendilerini ve kendi varlıklarını düşünmüşler ve Allah'ın (svt) varlığı ve bekasına karşılık, kendi varlıklarını ve baki kalmalarını talep etmişlerdir.

Emirel Müminin (as) şöyle buyurmuştur:

Rabbim, onu düşünerek kendime zulmettim, öyleyse şayet, Sen onu bağışlamazsan o lanetlenmiştir. ³³

Ve Ali'nin (as) talep ettiği bağışlanma, Muhammed'in (saa) ulaştığı şeydir ve o, fetihle sonuçlanan bağışlanmadır, Allah'ın (svt) şu buyurduğunda,

1. Biz sana apaçık bir fetih bahsettik,
2. Böylece Allah senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlasın ve senin üzerine nimetini tamamlasın ve seni doğru bir yola (sıratı müstakim'e) ulaştırsın. ³⁴

— *Fetih 48*

---

³³ Emirel Müminin Ali'nin (as) Şaban Duasından, Biharul Envar c.91 s.97

³⁴ Ek-3'e ve "Nübüvvet Mührü" kitabına bakınız. Ayrıca "el Müteşabihat" ve "Fatiha'nın Tefsirinden Bir Parça" kitaplarında daha ayrıntılı yer almakta.

Bu Karşılaşmada, Musa'nın (as) Masumluluğu Nerededir?

Masumluk, Allah tarafından haram edilen şeyden kaçınmak için, Allah'a sıkıca tutunmaktır ve iki tarafa sahiptir; kuldun bir taraf ki, o, ihlastır (samimiyet) ve Rab'den (svt) bir taraf ki, o da, yardımdır.

Böylece, her insan, bu durumda, kendi insan fitratına yerleştirilmiş olan masumluk kabiliyetine sahiptir. Ve Allah'ın Hüccetleri ise, ihlas derecelerinden dolayı masumlukta, eşsizdirler. Zira, Allah'a (svt) karşı olan, bu ihlas ile onlar, öyle bir seviyeye ulaşırlar ki, o seviyede onların üzerine inen yardım, onları, Allah'ın haramlarından koruyan bir kale gibi olur. Ayrıca, Hüccetler (as); gerçeği, kaderi ve akıbeti bilen Allah svt'nin, onların masumluklarını belirtip, onlara itaati emretmesi hususunda da eşsizdirler. Zira onlar, insanları dalalet (sapıklığa) götürmezler ve onları hidayetten de çıkarmazlar.

Musa (as), Ulu'l Azm Resuller'inden (Elçiler'inden) bir peygamberdir.

Musa (as), Allah tarafından gönderilmiş bir peygamberdir, masumdur ve onun masumluluğu, Allah Sübhan ve Teala tarafından belirtilmiştir.

Fakat, Allah (svt), yine de, ona, Salih Kul'a tâbi olmasını ve ona karşı çıkmamasını emrediyor ve onun kendisi de, Salih Kul'a karşı gelmemeye söz vermişti,

((Musa) dedi ki, "İnşaAllah, beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.")

fakat sözünü bozdu ve Salih Kula karşı geldi. Sözünü bozma, bir kez ve bir durumda olsaydı, o halde kolay olurdu. Ancak, o, tüm imtihan ve denemelerde, Salih Kul'a karşı çıkıyor. O tüm imtihanlar, üç taneydi ve o (a.s), üçünün tamamında da, Salih Kul'a karşı geldi. Yani, Musa (as) burada, Allah'ın emrine karşı gelmiş oluyor. Ve, onun, doğrudan bir emre karşı geldiğini söylemek istemiyorsanız, o halde, onun, kendi yeminine karşı geldiğini söyleyebilirsiniz. Ve, bu kesinlikle burada ve bu durumda masumluluğu ihlal ediyor.

Bu durumdan, seyahatten ve onun olaylarından ötürü:

- Masumluluğun anlamını açıkça anlayabiliriz.

- Ayrıca, onun mertebeler içinde olduğunu da anlayabiliriz.
- Masumlukları Allah tarafından belirtilmiş olan, Allah'ın Hücetleri için, masumluğun, geçilemeyen, açık bir asgari limite sahip olduğunu da anlayabiliriz. Ve bu limit de, masumluklarının, Allah tarafından belirtildiği koşulla karşılaştıkları limittir. Ve bu koşul/şart, onların, insanları hidayetten çıkarmaması ve onları dalalete götürmemesidir.
- Ayrıca anlarız ki, eğer masum a.s, kendi mertebesinden yukarıda bir göreve atanırsa, yükselmiş olmadığı o mertebede, masum olamayacaktır.
- Anlarız ki, masumun masumluğunun, daha yüksek bir mertebedeki bu ihlalı, onun daha düşük mertebedeki masumluğunu ihlal etmeyecektir.
- Ayrıca, Adem'in itaatsizliği ile ilgili yanıtın/cevabın ne olduğunu anlar, bilir ve bu itaatsizliğin, Adem a.s'ın masumluğunu bozmadığını görürüz. Zira, onun imtihanı, ona ve diğerlerine, Adem'in azme sahip olmadığını (ki Adem, Ulu'l Azm Resuller'inden değildi) ve azim sahibi kimsenin ve Allah'ın yeryüzündeki gerçek halifesinin, Adem'in soyundan geldiğini açıklamak için, daha yüksek bir seviyedeydi. Ve o, azim sahibi kimse de, Muhammed'dir (saa). Bu yüzden, Allah'ın gerçek arzulan halifesi Muhammed'dir (saa), Adem değil. Bu yüzden de, ihtiyaç duyulan şey, Allah'ın gönderen halifesidir, Allah'ın gönderilen halifesi değil.³⁵

121. Ve Adem, Rabbine asi oldu, böylece azdı.

— *Taha 20*

- Ayrıca anlıyoruz ki, ilim ve amel edilen ilim, masumun masumluğunun temelidir. Bu yüzden de masum, ilmine ve amel ettiği ilminin derecesine göre, masum yapılır. Ki, o da aslında, aynı iki tarafa (ihlas ve yardıma) geri döner:

114. De ki, "Rabbim, beni ilimce arttır."

— *Taha 20*

Ve bu noktadan, masumlar a.s'ın, yüksek mertebedeki başarısızlıklarının, hem ilimde, hem de amel edilen ilimdeki noksanlıktan kaynaklandığını söyleyebiliriz. Ki bu noksanlık, o masumların (a.s), o mertebeye ve ondan daha yükseğe ulaşmalarına mani olur.

³⁵ Ek-4'e bakınız. Ve daha fazla ayrıntı da, "Nübüvvet Mührü" kitabında bulunmaktadır.

- Ayrıca, Allah'ın (svt) Kendi sözlerinde, masumların bazılarını, zalim diye zikretmesinin nedenini de anlıyoruz,

32. Sonra kullarımızdan seçtiklerimizi kitaba varis kıldık. Böylece onlardan bir kısmı nefesine zalimdir, onlardan bir kısmı muktesittir (insaflıdır). Onlardan bir kısmı da Allah'ın izniyle hayırlarda yarışanlardır. İşte o, büyük fazıldır.

— *Fatır 35*

ki, kendilerine zulmeden diye vasfedilmiş bu kimseler, Kitab'ı miras almış seçili kullar arasındadır ve onlar masumdurlar. Ve, kendilerine yaptıkları zulüm, onların yükselişteki kusurlarıdır veya onların ihlastaki kusurlarıdır. O kusurlu ihlas, daha yüksek bir makama ulaşmak için, Allah'tan olan yardımı engellemiştir ya da özellikle daha yüksek bir makama ulaşmak için, ilmin ve amel edilen ilmin bağışını/lütfunu engellemiştir. Ve, bu kusur, kesinlikle nefse karşı zulümdür. Zira, o, daha yüksek bir makamın kaybedilişi olmakla birlikte, aynı zamanda, daha yüksek bir makama yükselmenin kaybıdır. Bu sebepten de, onlar için, o daha yüksek makamdaki imtihan başarısızlıkla sonuçlanır.³⁶

- Ayrıca anlarız ki, daha yüksek bir makamdaki imtihan, eylemi yapmak ya da yapmamak ile ilişkili değil, bilakis kime karşı yapılmasıyla ilişkilidir, o daha yüksek makam sahibinin kendisi, ve ilmi ve ilim ile amel etmesi gibi, kendisine ilişkin şey hususunda olduğu gibi. Öyleyse, Adem'in (as) itaatsizliği, meyveden daha çok, ağaç ve onun ihlal edilmesi ile ilgiliydi. Dolayısıyla, gerçek itaatsizlik, ağaca karşıydı, meyveyi yemeye değil,

35. Ve bu ağaca yaklaşmayın yoksa zalimlerden olursunuz.”

— *Bakara 2*

ve ağaç, Muhammed ve Al-i Muhammed'di (as). Ayrıca, Musa (as) için de, alim kimseye karşı olan itiraz, tekrar ettiği hataydı. Dolayısıyla, onun imtihanı, üç mesele hususunda değildi, bilakis alim kimsenin kendisi hususundaydı:

67. (Kul da) dedi ki: “Gerçekten sen, benimle birlikte olmaya sabredemezsin.

68. Özünü kavramaya kuşatıcı olamadığın şeye nasıl sabredebilirsin?”

³⁶ Ek-5'e bakınız. Ve daha fazla ayrıntı da, “*Müteşabihat*” kitabında bulunmaktadır.

69. (Musa) dedi ki “İnşaAllah, beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.”

— Kehf18

Bu ayetler üzerinde iyice düşünün ve bu iki söze dikkat edin “benimle birlikte”, yani o (Salih Kul) diyor ki, sana eşlik ettiğim sürece ihmalkar olacak ve benim senin üzerine olan liderliğimi reddedeceksin.

Gerçek şu ki, Musa'nın (as) tüm itirazları, kendisinin de, onun Allah'tan olduğunu bildiği, masum liderliğe (salih kula) karşıydı. Ve, alim kimsenin, Musa'ya (as) olan cevabının, katı ve sert olmasının nedeni de, buydu. Zira, konu sadece Musa'nın (as), Salih Kul'un eylemlerinin sebeplerine cahilliği ile alakalı olsaydı, Musa (as) mazur görülürdü ve Musa'ya (as) bu kadar sert bir şekilde davranmaya hiç ihtiyaç olmazdı.

İlaveten, ayetlere ve ilim sahibi olan kişinin, Musa'nın (as), onunla beraberkenki sabırsızlığının nedenini nasıl açıkladığına dikkat ettiysek, o, onun (Musanın), Salih Kul'un kendisine yönelik cehaletiyle alakalıdır, çünkü o, Musa'dan üstündür ve ondan daha yüksek bir mertebededir,

(“Özünü kavramaya kuşatıcı olamadığın şeye nasıl sabredebilirsin?”)

yani, sen benimle birlikte sabırlı olamayacaksın. Çünkü, sen beni bilmiyor-sun, diyor. Ve buradaki şey, ayeti okuyan kişinin, belki, burada kastedilen şey, Musa'nın, ilim sahibi kişinin hareketlerinin ardındaki sebeplere cahil olmasından kaynaklı olan birşeydir, diye düşündüğü gibi değildir. Ve bunun için, Musa'nın (as) cevabının ne olduğuna bakın ve bu cevaba çok dikkat edin,

((Musa) dedi ki “İnşaAllah, beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.”)

Ve Musa'nın (as) sözlerine çok dikkat edelim,

(“Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.”)

yani, mesele, Salih Kul'un kendisi ile ilgilidir, eylemleri ile ilgili değil. Bu yüzden de, Musa'nın (as) imtihanı, Salih Kul'un (as) kendisi hususunda değil, eylemleri hususunda değil. Yani, o imtihan, meleklerin ve iblisin (I.a), Adem (as) hususundaki imtihanı olan, ilk meşhur imtihanın bir tekrarıydı. O, bu örnekte, Musa (as) ile tekrar edilmiş olan, bir kez daha secde etme

hususundaki bir imtihandı ve Musa (as), iblis gibi (Allah ona lanet etsin), secdeyi reddeden biri değildi ve o (as) böyle bir şeyden uzaktır. Keza, o (as), secdeden önce meleklerin (as) olduğu gibi, muhalif de değildi. Bilakis, o (as), secdeyi başlatmıştı, ancak kafasını, üç kez secdeden kaldırdı. Ve, onların üç eşit olmayan sefer olduğunu söylemek adildir, en azından son sefer için. Ve, bunu anlayan kimse bilecektir ki, Musa (as) ile melekler arasındaki fark, fazla ve büyüktür. Zira, Musa (as), meleklerden daha iyidir ve burada bu açıklanmıştır. Melekler, ona (Adem'e) secde etmelerinden önce, (artık) kendilerine kanıtlanmış olan Adem'in ilmine sahipti. Oysa ki, Musa (as), soru sormadan secdeyi başlatmıştı,

((Musa) dedi ki "İnşaAllah, beni sabırlı olarak bulacaksın. Emirlerde sana karşı gelmeyeceğim.")

Öyleyse, onun itaat durumu böyleyken, bu temiz ve kutsal kimse, Musa (as), nasıl elçilerden olan Ulul Azm'den bir peygamber olmazdı ki?

• Ayrıca, anlıyoruz ki, daha düşük olanın, daha yüksek olanla imtihanı, ancak daha yüksek olanın, daha düşük olanın yanına alçalmasıyla gerçekleşir. Ve gerçek şu ki, daha düşük olanın, daha yüksek olana yükselmesi, kendisine ve ameline bağlı olan ihlas seviyesi değişmeksizin mümkün değildir. Ve bu yüzden de, mesele, daha yüksek olanın, daha düşük olana alçalması ile sınırlıdır ve imtihan buradadır. Ki, mahluk ya da özellikle insan, daima sanır ki, kendisiyle birlikte var olan kimse, kendisinin aynı seviyesindedir, kendisine eşittir ya da kendisinden aşağıdadır:

27. "Biz seni, ancak bizim gibi beşer olarak görüyoruz."

— Hud 11

10. Onlar da şöyle dediler: "Siz ancak bizim gibi bir beşersiniz."

— İbrahim 14

47. Sonra dediler ki: "Bizim gibi iki beşere iman mı edelim?"

— Müminun 23

154. "Sen, bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsin. Öyleyse eğer sadıklardan isen bize bir âyet (mucize) getir."

— Şuara 26

186. “Ve sen, bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsin. Ve biz, seni mutlaka yalancılardan zannediyoruz.”

— Şuara 26

15. Dediler ki: "Siz, bizim gibi beşerden başka bir şey değilsiniz. Ve Rahmân bir şey indirmedir. Siz sadece yalan söylüyorsunuz."

— Yasin 36

Daha doğrusu, o (insan) genelde, onun (elçinin), kendisinden daha yüksek olduğuna inanmaz, ancak, insanın, ilim gibi mesela, onu açıkça, diğerlerinden ayıracak bir şey bulduğu zaman, hariç. Ki o ilim, meleklerle, Adem'in faziletini kabul ettirmişti. Ya da belki, mesele, öyle bir duruma gelir ki, insan, kendisini, bu fazilete inanmaya zorlayan şeyi ister. Bu sebepten de, insanların çoğunluğu olan cahil kimseler, elçilerin (as) üstünlüğüne inanmaya mecbur eden mucizeler talep ederler. Ki böylece, mucizeyle beraber, o cahil kimseler, onların üstünlüğüne ve liderlik haklarına iman edebilsinler,

154. “Sen, bizim gibi bir beşerden başka bir şey değilsin. Öyleyse eğer sadıklardan isen bize bir âyet (mucize) getir.”

— Şuara 26

ve kesinlikle, herkes, kendi ölçüsünce inanır. Öyleyse, peygamberler (as), meleklerden daha iyidir ve bu cahiller gibi değildirler. Fakat, melekleri itiraz ettirten ve bu cahil kimselere, elçileri (resulleri) (as) inkar ettirten bu zulmet, ayrıca peygambelerin (as) içinde de mevcuttur ve Musa'nın (as) içinde de. Fakat, yalnızca, Musa'nın (as) itiraz edip gözden kaçırmamasına sebep olmuş çok ufak bir miktardadır:

((Musa) dedi ki “Beni, unuttuğumdan dolayı azarlama ve bu işimden dolayı bana zorluk çıkarma.”)

Musa'nın (as) sözlerine çok dikkat edin:

(“ve bu işimden dolayı bana zorluk çıkarma.”)

Bu, şu anlama gelir ki, Musa (as), Salih Kul'a şöyle diyor, bu benim durumumdur ve sen, onun farkındasın. Öyleyse, beni bırakma ve daha fazla öğrenebilmem için, benimle olan bu seyahati tamamla. Sonra, onun ardından, dikkatsizlik edip soruyor, böylece o, sormayı bırakacağına dair yemin

etmekten başka (söylemeğe) birşey bulamıyor, ve gözden kaçırıp, başarısız olduğunu ve Salih Kul ile sabredemediğini itiraf etmekten başka bir seçenek bulamıyor.

((Musa) dedi ki “Bundan sonra sana bir şey soracak olursam, artık benimle arkadaşlık etme. Benden yana bir özre ulaşmış olursun.”)

Ve Musa'nın (as) sözlerinin, üçüncü seferde, itiraz eden ya da sorgulayan birinin tarzında değil de, ancak bir öneri olmasının nedeni de budur:

((Musa) dedi ki: “Eğer isteseydin gerçekten buna karşılık bir ücret alabilirdin.”)

Tavsiye

Musa (as), onu aramak için, uzun bir ömür harcamaya hazır olmasına rağmen, iki denizin birleşimini (Salih Kul'u) kaybetti.

Musa (as), hedefini görmeyi kaçırdı ve yanında oturuyor olmasına rağmen, onu tanımadı.

Musa (as), yanibaşından (sağından) geçmesine rağmen, hedefini kaçırdı ve burada, Musa (as) için ve Allah'ın (svt) yolunda yürüyen herkes için, çok büyük bir ders vardır.

Musa'ya (as) gelince, o dersini aldı. Ve bildi ki, hedefi kaybetmek; onu talep etmede aşırılık ve onu taşımada kararlılık olsa bile, mümkündür. Onun kaçırdığı Salih Kul'a geri döndüğü zaman, sözünü bozmasının sebebi de, budur. Ve, belki de, şöyle dememiz mümkündür ki; o, bu adamın yanından geçtiğinde, onun (Salih Kul'un) aradığı hedef olduğunu sanmadı ve bu, Musa (as) için ilk dersti, kendisine yönelme ve kendisiyle meşgul olma derecesinden dolayı onu görmeyi kaçırmıştı. Bu yüzden de geri döndüğünde, Salih Kul ile suçlu bir adamın diliyle konuştu,

“Yanında olmama rağmen seni kaybettikten sonra, sana eşlik edip senden öğrenmemi kabul edecek misin?”

(Musa ona dedi ki: “Doğru yol (rüşd) olarak sana öğretilenden bana öğretmen için sana tabi olabilir miyim?”)

Bize gelince, Salih Kul'un yanında, Musa'nın (as) başına gelenlerden ders almamız gerekir. Eğer, şayet, Musa (as), Salih Kul'u, yoğun bir şekilde talep etmede böyle olduysa; ki, Musa a.s, Salih Kul'u arama uğrunda, bir ömür geçirme meselesini, normal bir mesele yapmıştı, yani, karar vermişti ki, onun Salih Kul ile buluşması, onu arama uğrunda uzun yıllar harcaması kolay olan, büyük bir meseledir; buna rağmen, yine de, onun yanından geçti ve onu tanımadı. Öyleyse, bugün, Salih Kul'u talep eden kimselerin, Musa (a.s) gibi olmadıklarını da düşünürsek, amaçlarını kaybedecekleri mümkün müdür? Ki onlar, ne ihlasın bir görüş açısına sahipler, ne de merakın/ilginin bir görüş açısına sahipler, ki, bu merak/ilgi, Musa'yı, eğer sonucu, Salih Kul ile buluşmak olacaksa, dolaşarak senelerini harcamayı ve aramada ısrar etmeyi, küçük bir mesele olarak görür yapmıştır. Velhasıl, akıllı ve kötü akıbetten korkan her insanın, kendisine bu soruyu sorması, mümkün müdür?

Ekler

Ek-1

❖ Ebu Said Hudri, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar) Bunlar Ali ve Fatıma'dır (as). Onlar birbirlerinin sınırını geçmezler. (İkisinden de inci ve mercan çıkar.) Bunlar Hasan ve Hüseyin'dir, Allah'ın salatı onların hepsinin üzerine olsun.³⁷

❖ İbni Abbas, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar) Bunlar Ali ve Fatıma'dır (as). (Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar)“Bu, Peygamber'dir (saa).” (İkisinden de inci ve mercan çıkar.)Bunlar Hasan ve Hüseyin'dir (as).³⁸

❖ Ebu Zer (Allah ondan razı olsun), O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar) Bunlar Ali ve Fatıma'dır (as). (İkisinden de inci ve mercan çıkar.)Bunlar Hasan ve Hüseyin'dir (as). Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin (as), şimdiye kadar kim bu dördü gibisini görmüştür? Müminden başkası onları sevmez ve kafirden başkası onlara buğz etmez, öyleyse Ehlibeyt'in (as) sevgisi ile mümin olun ve Ehlibeyt'in (as) buğzuyla (nefretiyle) kafir olmayın yoksa cehennem ateşine atılacaksınız.³⁹

❖ İbni Abbas nakletmiştir:

Fatıma (sa) açlık ve kıyafetsizlikten ötürü ağladı ve Peygamber (saa) de şöyle buyurdu: “Kocandan hoşnut ol ya Fatıma (sa), Allah'a yemin ederim ki, o, bu dünyada da efendidir, ahirette de efendidir ve O (svt), onları razı edip, şöyle diyerek şu ayeti indirmiştir, (İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar)‘Ben Allah'ım, iki deniz indirdim, Ali bin Ebi Talib (as) ilim denizi ve Fatıma (sa) nübüvvet denizi, onlar birbirlerine kavuşuyor ve bağlanıyorlar. Ben Allah'ım, onlar arasında bağ kurdu, (Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip

³⁷ Burhan c.27 b.7 s.387, Biharul Envar c.24 s.97, Tevilul Ayet c.2 s.636

³⁸ Burhan c.27 b.7 s.387, Biharul Envar c.24 s.97; c.37 s.64 ve 96, Tevilul Ayet c.2 s.636

³⁹ Burhan c.27 b.7 s.387, Biharul Envar c.24 s.97; c.37 s.64, Tevilul Ayet c.2 s.636, Tefsir-i Furat el-Kufi s.460

karışmıyorlar). Resulullah (saa) (o engeldir) ki, o (saa), Ali bin Ebi Talib'in (as) bu dünya uğrunda üzülmesini ve Fatıma'nın (sa) bu dünya uğrunda kocası ile ihtilaf etmesini engeller. (Rabbimizin hangi nimetlerini) Ey Cin ve İnsanlar (siz ikiniz yalanlıyorsunuz?), Emirel Müminin'in (as) biatını mı, yoksa Fatımat-üz Zehra'nın (sa) sevgisini mi? Ve inci ,Hasan ve mercan da, Hüseyin'dir (as), zira inci büyüktür ve mercan küçüktür.'⁴⁰

- ❖ Yahya bin Said Kattan nakletmiştir: "Ebu Abdullah (as), O'nun (svt) şu buyrukları hakkında şöyle buyurdu:

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar. Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar)Ali ve Fatıma (as), iki derin ilim denizidir ki, birbirlerinin sınırını geçmezler. (İkisinden de inci ve mercan çıkar.), yani Hasan ve Hüseyin (as).⁴¹

- ❖ Süfyan Sevri, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir:

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar. Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar) Bunlar Ali ve Fatıma'dır (as). (İkisinden de inci ve mercan çıkar.), bunlar, Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁴²

- ❖ Cabir nakleder: "Ebu Cafer (as), O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle buyurmuştur,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar) Ali ve Fatıma (as). (Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar)Ali (as), Fatıma'nın (sa) sınırını aşmaz ve Fatıma (sa) da, Ali'nin (as) sınırını aşmaz. (İkisinden de inci ve mercan çıkar.)Hasan ve Hüseyin (as). Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin (as), şimdiye kadar kim bu dörtlü gibisini görmüştür? Müminden başkası onları sevmez ve kafirden başkası onlara buğz etmez, öyleyse Ehlibeyt'in (as) sevgisi ile mümin olun ve Ehlibeyt'in (as) buğzuyla (nefretiyle) kafir olmayın. Yoksa, cehennem ateşine atılacaksınız.⁴³

⁴⁰ Burhan c.27 b.7 s.387, Menakıb-ı İbni Şehri Aşub c.3 s.319, Biharul Envar c.24 s.99

⁴¹ Burhan c.27 b.7 s.387, el Hisal c.1 s.65, Tefsir-i Kummi c.2, Biharul Envar c.24 s.98 ve c.37 s.95

⁴² Biharul Envar c.24 s.99 ve c.37 s.73

⁴³ Biharul Envar c.37 s.96

- ❖ Ebul Kasım Alevi nakletmiştir: “İbni Abbas (Allah ondan razı olsun), O’nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar) Bunlar Ali ve Fatıma’dır (as). (Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar), bu, Resulullah-tır (saa). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar Hasan ve Hüseyin’dir (as).

- ❖ İmam Cafer bin Muhammed Sadık (as) şöyle buyurmuştur:

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar. Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar) Ali ve Fatıma (as), iki derin ilim denizidir ki, birbirlerinin sınırını geçmezler ve Peygamber (saa), Fatıma ile Ali’nin (as) arasına girmiştir. (İkisinden de inci ve mercan çıkar) Hasan ve Hüseyin, Allah’ın selamı onların üzerine olsun. ⁴⁴

- ❖ Abdullah bin Mesud (Allah ondan razı olsun), bir keresinde, Muhacirler ve Ensarın toplantısında ve ona, Allah’ın şu ayeti soruldu:

(Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar) O da dedi ki: “Ali (as), Fatıma’nın (sa) sınırını geçmez ve Fatıma (sa) da, Ali’nin (as) sınırını geçmez. Allah’ın ona verdiği ve fazlından ona ihsan ettiği şeye yemin olsun ki, Ali (as), Fatıma’ya (sa) lütufta bulunur. Onlar kendilerine büyük neşe getirmiş olan iki oğula sahiptiler. Onlar, tüm cennet ehli arasından, Ali ve Fatıma’ya (as) has kılınıp, parlak ve berrak olan nurdan bir mihenk taşıdır. Ali (as), Fatıma’ya (sa) bakıp çokça neşelenir ve oğullarına bakıp da mutlu olur. Ve Allah, onun dilediği herkese, Kendi fazlını bahşeder ve bu, çok cömert, merhametli ve hoş bir nimettir. (Orada kadeh kaldırır, içinde ne boş söz vardır ne de günah işleme.)(Tur 52:23) Bunlar, Emirel Müminin Ali, Fatıma, Hasan ve Hüseyin’dir (as), hiçbir abartı olmadan. Onlardan her biri, kendi gerçek yerindedir ve onlara bahşedilen nimet, gözlerinin görebildiği uzaklığa dek uzanır.” (Artık o gün insanlar ve cinler, günahından sorulmaz.) (Rahman 55:39) ⁴⁵

- ❖ Ebu Abdullah (as), O’nun (svt) şu buyrukları hakkında şöyle buyurdu:

⁴⁴ Tefsir-i Furat el Kufi s.459

⁴⁵ Tefsir-i Furat el Kufi s.461

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar. Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar)Ali ve Fatıma (as), birbirlerinin sınırını geçmeyen, iki derin ilim denizidir. (İkisinden de inci ve mercan çıkar), (yani), Hasan ve Hüseyin (as).⁴⁶

- ❖ Cuveybir nakletmiştir, Zahhak, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir:

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar) Bunlar, Ali ve Fatıma'dır (as). (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar) Bu, Peygamberdir (saa). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁴⁷

- ❖ Muhammed bin Rüstem, Zesan'dan nakletmiştir: Selman, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar), bunlar, Ali ve Fatıma'dır (as).” (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar), bu, Peygamberdir (saa). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁴⁸

- ❖ Said bin Cübeyr nakletmiştir: İbni Abbas, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar), bunlar Ali ve Fatıma'dır (as). (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar), Bu, bitip son bulmayan kalıcı sevgidir. (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar, Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁴⁹

- ❖ Mücahid nakletmiştir: İbni Abbas, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar), bunlar, Ali ve Fatıma'dır (as). (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar), bu, sevgidir.

⁴⁶ Ravzatul Vaizin c.1 s.148

⁴⁷ Şevahidut Tenzil c.2 s.284

⁴⁸ Şevahidut Tenzil c.2 s.285

⁴⁹ Şevahidut Tenzil c.2 s.286

Böylece, onlar ihtilaf etmezler. (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁵⁰

- ❖ Salebi Tefsirinde, Rahman Suresi'nin tefsiri hususunda, O'nun (svt) [İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar... İkisinden de inci ve mercan çıkar] buyruğu hakkında, şöyle nakledilmiştir: Süfyan Sevri, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar. Aralarında bir engel vardır, birbirlerine geçip karışmıyorlar) Bunlar, Ali ve Fatıma'dır (as). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar, Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁵¹

- ❖ Enes, O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle demiştir:

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar), bunlar Ali ve Fatıma'dır (as). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar Hasan ve Hüseyin'dir (as). Ve İbni Abbas da demiştir ki, Onlar Ali ve Fatıma'dır (as). (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar), bu, Peygamber'dir (saa) (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar, Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁵²

- ❖ İmam Cafer Sadık (as), O'nun (svt) buyrukları hakkında şöyle buyurmuştur:

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar), bunlar, Ali ve Fatıma'dır (as), onlar birbirlerinin sınırını geçmeyen iki derin ilim denizidir. (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar), bu, Peygamber'dir (saa). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar, Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁵³

- ❖ Menakıbul Fağira kitabında, Seyid Razi tarafından nakledilmiştir: İbn Abbas, O'nun (svt) şu buyrukları hakkında şöyle demiştir,

(İki denizi salıverdi birbirine kavuşuyorlar), bunlar Ali ve Fatıma'dır (as). (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar), bu, Peygam-

---

⁵⁰ Şevahidut Tenzil c.2 s.289

⁵¹ El-Umde s.399

⁵² Keşful Ğumme c.1 s.323, Biharul Envar c.37 s.96, Keşful Yakın s.400

⁵³ El-Menakıb c.3 s.318

ber'dir (saa). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar Hasan ve Hüseyin-'dir (as).⁵⁴

- ❖ Ebu Ali Tabersi tarafından nakledilmiştir ki, Selman, Said bin Cübeyr ve Süfyan Sevri şöyle demiştir:

İki deniz Ali ve Fatıma'dır (as). (Aralarında bir engel vardır, bir-birlerine geçip karışmıyorlar), bu, Resulullah'tır (saa). (İkisinden de inci ve mercan çıkar), bunlar Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁵⁵

---

⁵⁴ *El-Burhan* c.2 b.7 s.388

⁵⁵ *Mecmeul Beyan* c.9 s.336

Ek-2

(“Mütesabihat” kitabı 4.Cilt’ten alınmıştır)

Musa’nın (as) yanındaki alim kimsenin öyküsüne gelince; Musa (as), Allah’ın (svt) Sina Dağı’nda kendisiyle konuştuğundan sonra ilimden kendisine verdiği şeyi düşündü. Böylece, Allah (svt) Cebrail’e (as) onu kurtarmasını ve ona alim kimseye tâbi olmasını emretmesini bildirdi. Bu yüzden Musa ve Yuşa (as), alim kimseyi arayarak yola çıktılar ve Kuran’da zikredilmiş olan o öykü gerçekleşti. Ve o (öykü) şu üç meseleyi içerir:

❖ Gemi ve ehlinin öyküsü:

O, bir grup samimi (ihlaslı) mümine ait bir gemiydi ve onlar, Allah’a (svt) muhtaç (yoksul) olan kimselerdi, yani onlar, O’nun elleri arasında ibadete muhtaçtı. Ve onlar, (para vb. bir şeye) ihtiyaç içinde olmuş gibi muhtaç (yoksul) değildiler ki, bir gemisi olan biri, fakir değildir. Öyleyse, o nasıl fakir diye vasfedilebilir ki? ⁵⁶ Ve muhtaç (miskin, yoksul), ne çok fazlaya ne de çok aza sahip olan kimsedir. Ve Allah’a muhtaç olan bu müminler, Allah’a (svt) yalvarır ve O’na (svt) dua ederlerdi ki, O (svt), onları, gemileri alan ve onları, o kralın suç mekanizması için çalışmaya zorlayan tağut kral ve askerlerinden uzak tutsun. Böylece, bu muhtaç insanlar, bu tağutu destek-lemek için bir neden olmak istemediler ki, o (tağut), kendi suçlarının yararı için, onların gemilerini alsaydı, böyle olurdu. Ayrıca, onlar, gemilerini kaybetmek de istemediler. Allah’ın da, onlara, kendilerinin ve gemilerinin, bu tağuttan kurtuluşu hususunda çalışması için, alim kimseyi (as) göndermesinin sebebi budur. Böylece o (alim kimse) de, onun (o kusurun), kralın gemiden yüz çevirmesine sebep olacağını bilerek, gemide açık bir kusur yaptı. Ve o da, onun denizde yol almasına izin verdi.

❖ Genç çocuğun hikayesi:

O, bir çocuktaki ki, anne ve babası Allah’a (svt) karşı ihlaslı olan, iyi müminler idi. Ve onlar (ailesi), Allah’a (svt) çok fazla yalvarıp dua ettiler ki, O (svt), onlara, kendilerine karşı yardımsever olacak iyi bir nesil versin ve O (svt), onları, o çocukla kötülükten korusun. Ve bu çocuk, görünüşe göre iyiydi ve iki müminin oğluydu. Böylece, zahiri temizlik ya da nefsin zahiri temizliği açısından onlara uyardı. Bu yüzden de, Musa (as) onu, “Temiz Bir Nefis” (Nefsi

⁵⁶ Maddi olarak muhtaç, kalbi sessizliğe gömülmüş kimsedir, zira o ne çok fazlaya ne de çok aza sahiptir.

Zekiyye) olarak vasfettiği. Yani, zahirle. Zira, o, iki müminin oğludur ve o zamanda, hiçbir küfür ya da fesat göstermemişti. Fakat, Allah (svt), bu çocuğun nefsinde “BEN”den ve Allah’ın (svt) ve Hücetlerinin (as) emri hakkındaki kibirden ne kadar olduğunu biliyor.

Dolayısıyla, bu kötü niyetli nefis, peygamberlerin ve elçilerin (as) düşmanlarındandı. Ve, Allah’ın (svt), bu iki müminin; iyi, imanlı ve yardımsever bir nesilden ümitlerini karşılamak için; alim kimseyi (as) göndermesinin sebebi de buydu. Ve, çocuğu öldürmekten başka, onları (ebeveynler ile çocuğu) ayırmak için, hiçbir yol yoktu. Bu yüzden, alim kimse, Allah’ın (svt) emriyle ve onun ebeveynlerinin duasına cevap olarak, onu (o çocuğu) öldürdü. Ve, önceki şeriatlarda, bir baba, Allah’a (svt) yaklaşmak için, oğlunu öldürebilirdi. Zira, bir peygamber olan Hz. İbrahim’in (as) oğluluyla olan öyküsünde, Hz. İbrahim, onu (oğlunu) öldürmek istemişti. Ve, bir vasi olan AbdulMuttalib’in (as) oğluluyla olan öyküsünde de, AbdulMuttalib (as), onu, Allah’a (svt) yaklaşmak için öldürmek istemişti. Ve, bunlar çok abartılı hikayeler değildir. İslam geldiğinde, bu hükmü kaldırdı ve bir baba artık, Allah’ın yüzüne kurban etmek için oğlunu ileri süremez oldu. Fakat, bu baba, oğlunu öldürürse, ölüm cezasını hak etmez. Ve bu, Müslümanlar tarafından bilinen bir hükümdür. Zira, katil, baba olmazsa öldürülecektir.

Bu, farkında olmadan, genç çocuğu öldürmeyi talep etmiş olan kimsenin, neden onun babası olduğunu açıklıyor. Bu yüzden, onun duası, oğlunun helak olması için bir talepti. Bu yüzden de, gerçek katil odur. Ve çocuğun öldürülmesini emreden kimse ise, Allah (svt) idi ve o emri gerçekleştiren kimse ise, alim kimseydi (as). Bu yüzden de, bu meselede zahiri şeriatdaki herhangi bir şeye itaatsizlik yoktur. Zira, bazı insanlar, bunun suçtan önce olan bir ceza olduğunu sanır. Bu da, çocuğun öldürülmesinin, babasının talebiyle olmasından ötürüdür. Kendi duasının gereğinin, oğlunun öldürülmesi ve helak olması olduğunu bilmediyse bile.

Ayrıca, pek çok şey vardır ki onlar bilinirse, Musa’nın (as) alim kimseye olan öyküsü hakkındaki pek çok soru çözülebilir ve onlar da şunlardır:

- 1) Alim kimse, şimdiki zamanın ve geleceğin batınını görürdü. Lakin, Musa (as) da batını görürdü, fakat yalnızca şimdiki zamanın batınını.
- 2) Alim kimse, insanların önünde genç çocuğu öldürseydi, onlar onun gitmesine izin vermezdi. Bu yüzden de, Musa’nın (as) onu gördüğü gibi, insanlar alim kimseyi görmediler.
- 3) Genç çocuğun öldürülmesi meselesi, ölüm meleğinin ruhu almasına ya da bir meleğin o kazadan dolayı ölmesi için, sokakta araba kullanan

birinin arabasını, kaydırmasına benzerdir. Bu yüzden de, alim kimsenin (as) durumu, meleklerin (as) bu durumuna benziyordu.

- 4) Allah'tan (svt), alim kimseye yöneltilmiş olan emir geneldi, ayrıntılı değil. Bunun bir örneği de, "Bu muhtaç insanlar için gemiyi koru" ifadesidir. Ve Allah (svt), ona gemiyi delerek korumasını emretmemiştir, onun delmeyi kendisine atfetmesinin nedeni de budur. Allah (svt) buyurmuştur, (Bu Bizim bağışımızdır, ister ver ister hesapsızca elinde tut.) (Sad 38:39). Ve ondan (saa) gelen rivayette geçer ki, "Allah bedenleri yarattığından beri, onlara bakmamıştır."

❖ Duvarın öyküsü:

O, iki öksüz genç çocuğun evinin duvarıydı, yani onlar salihdiler. Ve öksüz, hiç kimsenin salihlik, dindarlık ve itaat hususunda kendisine yetişemediği kendi halkı arasındaki tek kimsedir. Duvarın altındaki hazine de, babalarının, onlar için biriktirdiği para ve altındı. Ve, onlar için bir miktar tavsiye de yazmıştı ve onu da, hazineyle birlikte, onlar için saklamıştı. Bu yüzden de, *Ehlibeyt* (as) bu nasihatı, gerçek hazine saydı, parayı ve altını değil. Ve nasihat, İmam Sadık'ın (as) buyurduğu gibidir:

Ben Allah'ım. Benden başka ilah yoktur. Ölüme yakini olan kimsenin dişleri asla gülmez. Hesabı tasdik eden kimsenin kalbi asla neşelenmez. Kadere iman eden kimse, Rabbinden başka hiç kimseden korkmaz. ⁵⁷

Bu hikmet ve tavsiye, onları doyurmayı reddetmiş olan bu köyün halkının cimriliğine karşı bir savaştı ve bu, duvarın inşa edilmesi için başka bir sebepti.

Duvarı inşa etme hususunda, işaretlere dikkat eden kimseler için başka bir işaret vardır ve onlar da Al-i Muhammed'dir (as). Zira, o (işaret) de, duvarın; köy halkı ile salih ahlak arasında; veya, iki öksüz genç çocuğun hazinesi arasındaki bir blok ve engel olmasıdır. Gerçek şu ki, duvarı inşa eden; bu köyün halkının cimriliği idi. Ve duvarı inşa etme hususunda, sadece alim kimseler tarafından farkedilen işaretler de vardır.

Geriye şunu bilmek kalır:

Alim kimsenin ameli, meleklerin ameli gibiydi. Onlar, konuşma hususunda, O'nun önüne geçmezler ve O'nun emriyle amel ederler. Bu yüzden

⁵⁷ Bihar'ul Envar c.13 s.312

de o, Allah'ın (svt) emrinin uygulayıcısıdır ve yaptığı üç amelin tamamı da, Allah'tan bir emir ve işlerin kendileri için yapıldığı, kendi ehlinden talep ileydi ve onların dualarına bir cevaptı. Bu yüzden de, **gemi**, kendi sahiplerinden bir taleple **delindi**, **genç çocuk**, ebeveynlerinden bir taleple **öldürüldü** ve **duvar**, iki çocuğun babasından bir taleple **inşa edildi**. Tüm bu talepler dua sayesindeydi ve Allah'a (svt) yalvarmak ile, Allah'a (svt) karşı imanlı ve ihlaslı olan insanlar sayesinde.

Alim kimsenin (as) amellerinin tamamı, kendi ehline büyük hâyır döndürdü. Böylece, gemi korundu ve onun ehli, zalime yardım etmek zorunda kalmadı. Kara bir batına sahip olan genç isyankar çocuk öldürüldü ve ebeveynlerine, onun yerine geçen, başka bir şey verildi, peygamberleri dünyaya getirmiş olan hayırlı ve iyi bir kız. Duvar da; parayı, altını ve hikmeti, kendi gerçek sahiplerinden başka birine ulaştırmaktan korudu.

İmam Sadık (as) şöyle buyurmuştur:

Sizin ve bizim aramızdaki geminin misali, Hüseyin'in (as) Muaviye'ye biatı terk etmesidir. Ve sizin aranızdaki genç çocuğun misali, Hasan bin Ali'nin (as), Ubeydullah bin Ali'ye 'Allah sana lanet etsin, sen nasıl da bir kafırsın,' demesi gibidir. Bu yüzden de, Hasan'a (as) denildi ki, 'Onu öldürdün, ey Ebu Muhammed (as).' Ve sizin aranızdaki duvarın misali, Ali, Hasan ve Hüseyin'dir (as).⁵⁸

Kaim'in (as) döneminde de; bir gemi, genç bir çocuk ve altında hazine olan bir duvar vardır. Gemiye gelince, o Kaim'in (as), ashabına aittir ve, tağutlardan korunması için de deliktir.

O, açığa çıkmak için şüphe içinde zuhur eder,⁵⁹

yani, Kaim (as), onların (as) naklettiği gibi. Genç çocuğa gelince, o öldürülüyor, çünkü, batını karadır ve iblis (Allah ona lanet etsin) "Ben ondan daha iyiyim" hastalığını, ona bulaştırıyor. Ve onlardan (as) nakledilmiştir ki, Kaim (as), kendi elleri arasında çalışan ve kendisine (as) yakın kimselerden olan birini öldürür.

Hazineye gelince, o duvarın altından ortaya çıkıp, insanlarla iletilir ve o (hazine) Al-i Muhammed'in (as) ilmidir. İmam Sadık (as) şöyle buyurmuştur:

⁵⁸ Bihar'ul Envar c.13 s.307

⁵⁹ Muhtasar-u Besairud Derecat s.179, Bihar'ul Envar c.53 s.3

İlim yirmiyedi harftir. Peygamberlerin yanlarında getirdiklerinin tamamı iki harftir, böylece bugüne kadar insanlar bu iki harften başka hiçbir şey bilmediler. Bizim Kaimimiz kıyam ederse, yirmibeş harfi çıkartır, onları insanlar arasında yayar ve iki harfi de, onlara ekler ve böylece onları yirmiyedi harf olarak yayar.”⁶⁰

---

⁶⁰ *Bihar'ul Envar* c.52 s.336

Ek-3

(“*Fatiha Suresi’nin Tefsiri’nden Birşey*” Kitabı’ndan ve
“*Müteşabihat*” 2.Cilt’ten alınmıştır)

Buradan itibaren biliriz ki, bir kulun şükürü arttıkça, Allah’ın (svt) bu kulu, bu şükre yönlendiren yardımını da artar. Böylece, Allah’ın yakın kulları üzerine olan nimet, daha büyük olur ve onların ameli ve şükürü, yeni bir nimet olur. Ki, o da, kendi içinde şükür gerektirir. Ve bu şükür, Allah’ın (svt) yardımı, gücü ve kudreti iledir. Zira, o, daha büyük şükür gerektiren, kendinden öncekinden daha büyük olan yeni bir nimettir. Ve bu, böyle devam eder. Nihayet, Kerim (Cömert), onları, Keremi’ne boğar, böylece de; O’na (svt) şükretmede eksik olduklarını anladıklarında, onların dilleri sessizliğe gömülür ve gözleri yaşlarla dolup taşar. Kendi övülmüş makamlarında, kendilerinin yine de, hiçlik ve zulmeti, eksiklik ve onun hakikati (noksanlık) ile kusurlu olduklarını anladıklarında, kendi varlıklarını ve bekalarını bir suç (günah) olarak kabul ederler. Bu yüzden de, bu suçtan dolayı, Allah’ın mağfiretini dilerler: O’na tevbe eder ve O’nun affını ve rahmetini dilerler. Bu, onların varlıklarının, bu hicabın bekasını gerektirdiğine ve onların bekasının da, onların zulmet ve hiçlikle olan kusurunu gerektirdiğine rağmen, böyledir. Ve burada, Emirel Müminin Ali (as) şöyle buyuruyor:

“Allah’ım, onu düşünerek kendime zulmettim, eğer Sen onu bağışlanmazsan o kahrolmuştur.”⁶¹

Böylece, o (as), kendi varlığına yönelişini günah saymıştır. Daha doğrusu, söyledim ki, o (as), kendi varlığını, hiçliğin noksanından kaynaklanan şeyi içerdiği için, günah saymıştır. O o noksan olmaksızın, ondan (as), hiçbir isim veya suret baki kalmaz. Bilakis, o, kaybolur ve geriye, Vahid, Kahhar olan Allah’tan başka hiç kimse kalmaz.

İmam Sadık (as) bir rivayette şöyle buyurmuştur:

“Cebrail şöyle diyip, ondan bir yerde durmasını istedi, ‘Burada bekle ya Muhammed (saa); (yani bu senin makamındır ki, Cebrail, peygamberin (saa) makamına ulaşamaz. Bu yüzden, o da, ona (saa), kendi makamına yükselmesi için işaret etmiştir); Sen şimdiye dek, senden önce hiçbir

---

⁶¹ *İkbalul Amel* c.3 s.728, *El-Fasil* s.10, *Münacat-ı Şabaniyye* (Şaban ayının duası), *Biharul Envar* c.91 s.97

meleğin veya peygamberin durmadığı bir yerde durdun. Rabbin salat ediyor.’

O (saa) de buyurdu: ‘Ya Cebrail, O nasıl salat eder?’

(Cebrail) dedi ki, ‘O şöyle der, Subbuhun, Kuddus. Ben meleklerin ve Ruhun Rabbiyim. Rahmetim gazabımı geçer.’

O (saa) de şöyle buyurdu: ‘Ya Rab, mağfiretini diliyorum, mağfiretini diliyorum.’

Bu, Allah’ın (svt) buyurduğu gibidir,

(Böylece iki yay mesafesi kadar veya daha yakın oldu.) (Necm 9)

Ebu Basir şöyle sordu: “Canım sana feda olsun, (iki yay mesafesi kadar veya daha yakın) nedir?”

İmam (as) da şöyle buyurdu:

“O, yayın kavisi ve başı arasındaki mesafedir.

O (as) sonra dedi: “Ve aralarında parlayıp sallanan bir hicap vardı⁶²...” ta ki şöyle buyurdu: “O (hicap) zümrüttendi. O (saa), bir iğne deliği boyutunda Azamet Nurundan Allah’ın dilediği şeye baktı.”⁶³

Peygamber’in (saa) mağfiret talebine gelince, açıklığa kavuşmuştur. Perdenin sallanmasına gelince, bu, O’nun (svt), peygamberin (saa) mağfiret talebine ve kendi mübarek varlık sayfasından, hiçlik ve zulmet hicabının kaldırılması talebine cevabıdır. Lakin, O’nun (svt) yapabileceği şeye göre, bu, sınırlı bir cevaptır. Zira, eğer hicap kaldırılsaydı, Peygamber (saa) artık bir isme, bir surete ya da bir hakikate sahip olmayacaktı.

Buradan itibaren, bu kerim kimsenin (saa) makamını biliyorsunuz. O, her şeyini Allah’a verdi ve Allah da ona alemlerden hiçbir kimseye vermediği şeyi verdi.

O (saa), bir iğne deliği boyutunda Azamet Nur’undan Allah’ın dilediği şeye baktı.

Bu makamda, sizin şunu bilmeniz kafidir ki; herkes O’na (svt) doğru hızla ilerlemelidir; kafalarını eğerek, O’na tevbe ederek, O’nun rahmet ve mağfiretini umarak, sırayla bir rüku, bir secde yapıp teslimiyet ve tevazu göstererek.”⁶⁴

⁶² Hareket edip ileri geri sallanmak

⁶³ *El-Kafi* c.1 s.443, *Biharul Envar* c.18 s.306, *Tefsir-i Safi*: Necm Suresi, c.5 s.87

⁶⁴ “*Fatiha Suresinin Tefsirinden Birşey*” kitabından

Soru: Humeyni'nin (Allah ona rahmet etsin), "Adab'ul Maneviyyat" kitabındaki sözlerine dayanarak, İmam Ahmed el Hasan'a (as) aşağıdaki sorular soruldu:

- 1) Bu zulmet hicapları, nur hicapları ile karışık mıdır?
- 2) Zulmet hicapları ve nur hicaplarının anlamı nedir?
- 3) Bazı zulmet hicapları ve nur hicapları nasıl kaldırılır?
- 4) Humeyni'nin (Allah ona rahmet etsin) dediği gibi, bu hicaplar hiç kaldırılmadı mı? Onlar kaldırılsaydı ne olurdu?

Kara hicaplar; İmam Sadık (as) tarafından⁶⁵ zikredilmiş olan cehalet askerleri, nefret uyandıran davranışlar ve insanın fitratında yerleştirilmiş olan "BEN"dir. Bu yüzden de, bir insanda "BEN" arttıkça, bu hicaplar da artar. Ve bir insanda "BEN" azaldıkça, bu hicaplar da azalır. Bu yüzden de, bu hicaplar, zulmetten, hiçlikten ve maddeden kaynaklanır. Ve onlar, her bir iyiliği kavrama/kapma yollarından başka hiçbir şey değildir. Nur hicaplarına gelince, onlar, Allah'ın (svt) sözleri ve O'ndan (svt), Kendi mahlukatına inen feyzdir ve onlar her makamda ve Allah'a (svt) giden yolu yürüten her bir insan için bir duruma sahiptir. Bu yüzden de, mahlukatın en iyisi Muhammed (saa) için, nur hicapları Kuran'dır veya sallanan perdedir, İmam Sadık'ın (as) şöyle buyurduğu rivayette de geçtiği üzere:

"Cebrail şöyle diyip, ondan bir yerde durmasını istedi, 'Burada bekle ya Muhammed (saa); (yani bu senin makamındır ki, Cebrail, peygamberin (saa) makamına ulaşamaz. Bu yüzden, o da, ona (saa), kendi makamına yükselmesi için işaret etmiştir); Sen şimdiye dek, senden önce hiçbir meleğin veya peygamberin durmadığı bir yerde durdun. Rabbin salat ediyor.'

O (saa) de buyurdu: 'Ya Cebrail, O nasıl salat eder?'

(Cebrail) dedi ki, 'O şöyle der, Subbuhun, Kuddus. Ben meleklerin ve Ruhun Rabbiyim. Rahmetim gazabımı geçer.'

O (saa) de şöyle buyurdu: 'Ya Rab, mağfiretini diliyorum, mağfiretini diliyorum.'

Bu, Allah'ın (svt) buyurduğu gibidir,

(Böylece iki yay mesafesi kadar veya daha yakın oldu.) (Necm 9)

Ebu Basir şöyle sordu: "Canım sana feda olsun, (iki yay mesafesi kadar veya daha yakın) nedir?"

⁶⁵ Cehalet askerleri hakkında daha fazla şey Ek-6'da zikredilmiştir.

İmam (as) da şöyle buyurdu:

“O, yayın kavisi ve başı arasındaki mesafedir.

O (as) sonra dedi: “Ve aralarında parlayıp sallanan bir hicap vardı...” ta ki şöyle buyurdu: “O (hicap) zümrüttendi. O (saa), bir iğne deliği boyutunda Azamet Nurundan Allah’ın dilediği şeye baktı.”⁶⁶

Ve, bu sallanan zümrüt yeşili hicap; zulmet hicaplarına ve nur hicaplarına bir işarettir. Yani; bir iğne deliğinin benzerinin açılışı ile, zulmet hicaplarının kaldırılması ve hicaba etki eden sallanma ile, nur hicaplarının kaldırılmasıdır. Bu yüzden de, zulmet hicapları, cehalet askerlerinin ve “Ben”in terkedilmesiyle yok olur. Ve, nur hicapları, insanın içine yerleşir ve o (insan), aklın askerlerini ve beğenilen davranışları elde ettiğinde, onların içine doğru kaybolur. İnsanın mükemmelliğe doğru olan kendi yürüyüşü böyle olur. İnsan, varlık sayfasından “BEN”in kaldırılmasına ulaşmak ve aklın askerlerini elde etmek için çabalar. Ve bu apaçık açılıştır/fetihdir.

1. Biz sana apaçık bir açılış/fetih verdik.

— *Fetih 48*

Ve bu, kerim elçi Muhammed’in (saa) ulaştığı, övülmüş bir makamdır. Ve, bu makamda, Allah (svt), şu anlarda Kendini, Muhammed’e (saa) göstermiştir:

“Aralarında parlayıp sallanan bir hicap vardı...”

yani, hicap bir anda kalkar ve bir diğerinde geri döner. Ve kaldırıldığı anda, Muhammed (saa) baki kalmıyor, bilakis o kayboluyor, yanıyor ve Allah’ın yüzü, Muhammed (saa) kalmıyor (yok oluyor), daha doğrusu Vahid’ul-Kahhar olan Allah’tan başka hiç kimse baki kalmıyor.

Onlardan (as) gelen yukarıdaki rivayet, zulmet ve nur hicaplarının açılmasını, hiçbir şekilde inkar etmiyor. Lakin, tam ve kalıcı bir şekilde açılmasını inkar ediyor. O anlardaki tam açılma ise, Muhammed’in (saa) başına geldi ve o (saa) de, hicabın sallanmasıyla birlikte sallanmaktaydı. Ve tüm evren, Muhammed (saa) ile sallanmaktaydı. Ve eğer Kuran’ı okursanız, onun sallanmasıyla da, ileri geri sallanacaksınız, böyle yapma kastınız olmadan, bilakis böyle yapmaya zorlanmışsınız gibi.

⁶⁶ *El-Kafi* c.1 s.443, *Biharul Envar* c.18 s.306, *Tefsir-i Safi* c.5 s.87

1. ve 2. Sorulara Cevap: Nur veya nur hicapları, Allah'tandır (svt) ve zulmet hicapları, maddeden veya hiçliktendir. Ve mahluklar, nurun, zulmetin içinde parlamasıyla ya da başka bir deyişle, nurun, zulmet içindeki tecellisi ile, var kılınmıştır.

Nur ve zulmet arasında gerçekleşmiş olan karışım, homojen (tam) bir karışım gibi değildir. Bilakis, o, tecelli ve zuhurun bir karışımıdır ki, Emirel Müminin (as), şu manadaki şeyi buyurmuştur:

“O her şeyin içindedir karışmaksızın; dışındadır, ayrılmaksızın”

3. Soruya Cevap: Zulmet ve nur hicapları, Allah'a (svt) doğru çabalayarak ve O'nun memnuniyetini elde ederek kaldırılır. Ve özellikle zulmet hicapları, cehalet askerlerini ve nefret edilen davranışları terk ederek ve “BEN”den yüz çevirip onu terkederek kaldırılır. Ve nur hicapları ise ilim, ilim ile amel etmek, aklın askerlerini ve beğenilen davranışları elde etmek ve yedinci göğün ehline ait mertebe içinde olan, kutsal makamlara yükselme merdivenini tırmanmak ile kaldırılır.

4. Soruya Cevap: Önceden zikredilmiş olan şeyde açıklandı ki, onlar, Muhammed (saa) için tamamiyle kaldırıldı. Fakat, daimi olarak değil. Sadece, belli anlar boyunca (kaldırıldı). Ve beyan edildiği gibi, onların daimi olarak kaldırılmamasının sebebi de şudur ki, eğer onlar kaldırılsaydı, kul baki kalan hiçbir kimliğe sahip olmazdı. Öyle ki, kulun, İlahi Zâtın içinde yanıp kaybolmasından sonra, Vahid ve Kahhar olan Allah'tan başka hiç kimse kalmıyor. Ve bu hicaplar, Muhammed'den (saa) başkası için, tamamiyle kaldırılmadı ve o (saa), Mahmud (övlümüş) makamının sahibidir. Ve Alimlerin Efendisi Ali (as) şöyle buyurmuştur:

“Perde benim için açılsaydı, yakınlığım artmazdı.”

Ve bu, Muhammed (saa) için kaldırılmış olan hicap ve perdedir. Oysa ki, Ali (as), (yukarıdaki rivayette) zikrettiği makamdan daha düşük makamlarda kendisi için kaldırılmış olan hicaplara sahipti ve o (as), Kufe şehrinin mezarlığında yürür ve ölümlerle konuşurdu, Heba el Erni'nin naklettiği gibi.

Ek-4

(“Nübüvvet Mührü” kitabından alınmıştır)

Allah’ın Faran’daki Zuhuru, Muhammed (s.a.a.)

Semat Duasında İmamlardan (as) şöyle nakledilmiştir,

...Ve Rabbim senden dilerim... Senin Sina Dağında zuhur etmiş şanın hürmetine ki, Sen onunla kulun ve elçin Musa bin İmran’a (as) konuştun, Senin Seir Dağındaki ⁶⁷ doğuşun (parlayışın) hürmetine ve Senin Faran Dağındaki ⁶⁸ zuhurun hürmetine... ⁶⁹

Doğuş ve zuhur arasındaki fark, doğuşun kısmi açığa çıkış ve zuhur olmasıdır. Yani doğuş, zuhurdan daha düşük bir makamdaki tecellidir. Bu yüzden de, İsa (as) ve Muhammed (saa) mahlukat içinde Allah’ı temsil etti. Ancak, İsa (as), Muhammed’den (saa) daha düşük bir makamda. Ve İsa’nın (as) gönderilişi, zuhura ve mahlukat içinde Allah’ı temsil etmiş olan Muhammed’in (saa) gönderilişine zemin hazırlamak için gerekliydi. Bu yüzden de, Muhammed (saa), Allah’ın hakiki halifesiydi. Ve biz, yaratılışın aslına ve başlangıcına geri dönseydik, Allah’ın (svt) meleklerle şöyle hitap ettiğini görürdük:

30. Ben yeryüzüne bir halife yerleştiriyorum.

— Bakara 2

Bu yüzden de, peygamberlerin ve vasilerin (as) geri kalanı gibi, Adem (as) da, Allah’ın halifesi olmasına rağmen, ulaşılacak hedef, Allah’ın Gerçek halifesidir. Yani, Allah’ın (svt) kamil bir halifesi olan kimse. Bu yüzden de, o (halife), kendi varlık aynasında, İlahlığı, tüm peygamberler ve halifelerden (as) daha kamil ve mükemmel bir şekilde yansıtır.

Dolayısıyla ulaşılacak hedef, nefis ve insan hali ile, İlahlık ve İlahi Nefis arasında sallanan bir kimse olmalıdır. Ebu Basir, Ebu Abdullah’a (as) şöyle sordu:

⁶⁷ Filistin’deki Dağ

⁶⁸ Mekke’deki Dağ

⁶⁹ Şeyh Tusi, *Misbahul Müteheccid* s.416, Seyid İbni Tavus, *Cemalul Usbu* s.321, *Misbahul Kefemi* s.424, *Biharul Envar* c.87 s.97

“Canım size feda olsun, Resulullah (saa) kaç kez miraca götürüldü?” İmam (as) da şöyle buyurdu: “İki kez gerçekleşti. “Cebrail şöyle diyip, ondan bir yerde durmasını istedi, ‘Burada bekle ya Muhammed (saa); (yani bu senin makamındır ki, Cebrail, peygamberin (saa) makamına ulaşamaz. Bu yüzden, o da, ona (saa), kendi makamına yükselmesi için işaret etmiştir); Sen şimdiye dek, senden önce hiçbir meleğin veya peygamberin durmadığı bir yerde durdun. Rabbin salat ediyor.’

O (saa) de buyurdu: ‘Ya Cebrail, O nasıl salat eder?’

(Cebrail) dedi ki, ‘O şöyle der, Subbuhun, Kuddus. Ben meleklerin ve Ruhun Rabbiyim. Rahmetim gazabımı geçer.’

O (saa) de şöyle buyurdu: ‘Ya Rab, mağfiretini diliyorum, mağfiretini diliyorum.’

Bu, Allah’ın (svt) buyurduğu gibidir,

(Böylece iki yay mesafesi kadar veya daha yakın oldu.) (Necm 9)

Ebu Basir şöyle sordu: “Canım sana feda olsun, (iki yay mesafesi kadar veya daha yakın) nedir?”

İmam (as) da şöyle buyurdu:

“O, yayın kavisi ve başı arasındaki mesafedir.

O (as) sonra dedi: “Ve aralarında parlayıp sallanan bir hicap vardı...” ta ki şöyle buyurdu: “O (hicap) zümrüttendi. O (saa), bir iğne deliği boyutunda Azamet Nurundan Allah’ın dilediği şeye baktı.” Allah Tebareke ve Teala şöyle buyurdu: ‘Ya Muhammed (saa).’ O (saa) de buyurdu: ‘Evet, Rabhim.’ O (svt) da buyurdu: ‘Senden sonra ashabını kim hidayet edecektir?’ O (saa) de buyurdu: ‘Allah en iyisini bilir.’ O (svt) da buyurdu: ‘Ali bin Ebi Talib (as) Emirel Müminin olacaktır, Müslümanların efendisi, alınları (secdeden dolayı) parlak olan kimselerin önderi.’ ”

Ravi sonra da şöyle nakletmiştir, Ebu Abdullah (as) Ebu Basir’e şöyle dedi, “Ya Ebu Muhammed, Vallahi, Emirel Müminin Ali’nin (as) biatı yeryüzünden gelmedi. Ancak, apaçık konuşulmuş sözlerle Göklerden geldi.”⁷⁰

Muhammed (saa), İlahi Zat’ta vefat ettiği zaman; Vahid ve Kahhar olan Allah’tan başka hiç kimse baki kalmamış, içinde zulmet olmayan Nur’dan başka hiç kimse baki kalmamıştır. Ki, o (nur) da, Allah’tır (svt). Böylece, perde,

⁷⁰ *El-Kafi* c.1 s.442, *Cevahirul-Sünniyye* s.312, *Biharul-Envar* c.18 s.306, *Tefsirül-Safi* c.5 s.87, *Tefsiri-Nurus Sakaleyn* c.3 s.98

o kul için kaldırılmıştır. Ve, nihayet o da, Allah'ı bilinmesi gerektiği gibi bilmiştir. Ayrıca, sadece o kul, Allah'ın kamil halifesidir ki, onun içinde, İlahlık ya da İlahi Zat, bir insan için, mümkün olan en mükemmellekle tecelli etmiştir.

Bunu daha da açıklayacak olursak, şöyle bir örnek vermek isterim: Bir sürü işçisi ve makinesi olan bir firma sahibini düşünün. Eğer bu kişi bu fabrikayı tek başına yönetirse, üretim getirisi 100% olacaktır. Eğer daha sonra, bu kişinin aklına, yönetimde başarılı olacak başka birini bulup, fabrikanın başına getirmek gelirse ve fakat bu kişiyi kendisi gözetmezse, o zaman üretim getiri oranı %80'e düşer. Fakat gözetim, kendisi tarafından yapılırsa, o zaman üretim getirisi tam olur. Eğer bu kişi daha sonra, ilk bulduğu kişiden daha yetenekli fakat gözetim gerektiren birini bulursa, bu sefer de üretim getirisi %90'a düşecektir. Böylece onu bu fabrikanın yöneticisi yapar, ve onu ve işini gözetir ki, üretim oranını %100'de sürdürsün.

Sonra, nihayet, o, kendisine benzer birini bulur, sanki onun suretidir, ve bu kişi, fabrikayı gözetilmeksizin, 100% üretim oranıyla yönetme kudretinde olur. Böylece o, onu, kendi fabrikasının yöneticisi yapar, ve ona tam yetki verir, çünkü onun niyeti/iradesi, fabrika sahibinin niyetinden/ iradesinden başka birşey değildir. Öyleyse, firma sahibinin bu kamil yönetici (halife) üzerinde gözetimi, beyhude ve fuzuli olacaktır.

Bu yüzden de, ateşi duyan kimse, onun hakkında duyduğu kadarını bilir. Ve, onu gören kimse de, gördüğü kadar ateşi bilir. Bir parçası ateşte yanmış kimse, ancak onun tarafından yanmış kısmı kadar yakinde (kesinlikte) ateşi bilir. Kendisi de, ateş olana kadar, ateşte tamamen yanan kimse ise, ateşi tam olarak bilir. Öyle ki, onu ateşten ayırt edemezsiniz. Zira, ateş, onun bir parçası olmuştur.

8. Ateşin başındaki de çevresindekiler de kutlu olsun! Âlemlerin Rabbi olan Allah eksikliklerden uzaktır.

— *Neml 27*

43. İşte bu örnekleri hak açıklansın diye açıklıyoruz. Ancak akıllı insanlar dışında kimse düşünmez.

— *Ankebut, 43*

Muhammed (saa), Peygamberlerin Mührü ve Onların Ortancası

Şimdi yöneliyoruz Hz. Muhammed'in (saa), Peygamberler'in Mührü ve onların Ortancası olmasına ki, o (saa) de (zaten) böyledir, Allah'tan gelen peygamber ve elçilerin sonuncusu olmasına, onun risaletine, onun kitabı Kuran'a ve onun Kıyamet gününe dek geçerli olacak şeriatına ki, İslam'dan sonra gelecek hiçbir din yoktur.

85. Kim İslam'dan başka bir din ararsa, bu ondan kabul edilmeyecek ve o ahirette hüsrana uğrayanlardan olacaktır.

— *Al-i Imran, 3*

Nitekim, nübüvvet makamına ulaşmak, Adem (a.s)'in tüm çocukları için hala ulaşılabilir bir durumdur. Müminlerden, Allah'a ibadette samimi olan ve bu işte ciddi olanlar için Nübüvvet (rüya ile vahiy alma) mertebesine ulaşmak mümkündür. Üstelik, Allah'tan, Adem oğullarına vahyin gelmesinin yolu, halen de mevcuttur, ulaşılabilir. Ve, Sadık Rüyalar vasıtasıyla algılanabilir hakikatin içinde açıktır.

Allah tarafından (nübüvvet makamına ulaşmış olan) elçilerin gönderilmesine gelince, onlar, ister Muhammed'in (saa) şeriatı, İslamı korusun, isterse de, yeni bir din sunsun, böyle birşey yoktur (yani, Allah tarafından elçi gönderilmesi Muhammedle (saa) sonlanmıştır). Ve bu, Allah'ın (svt), Muhammed'i (saa) göndermesi ile mühürlediği yoldur.

Ancak, (kamil insan, Allah'ın gerçek halifesi, Allah'ın Faran'daki zuhuru ve İlahlığın sureti) Muhammed'in (saa) gönderilişinden sonra, Muhammed (saa) tarafından gönderilme meselesi, onun (saa) sayesinde yenilenmiştir. Bu yüzden de, tüm İmamlar (as), bu ümmet için elçilerdir (resullerdir). Fakat, (Mahlukattaki Allah olan) Muhammed'den (saa) taraf. Allah (svt) şöyle buyurmuştur:

47. Her ümmetin bir elçisi (resülü) vardır. Onların elçisi geldiği zaman onlar arasında adalet ile hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez.

— *Yunus 10*

Cabir nakletmiştir,

Ebu Cafer'e (as) bu ayetin anlamını sordum, “[Her ümmetin bir elçisi (resulü) vardır. Onların elçisi geldiği zaman, onlar arasında adalet ile hükmedilir ve onlara asla zulmedilmez.] İmam (as) da şöyle buyurdu: “Bu ayetin batini tefsiri şudur ki, bu ümmetin her dönemi için Al-i Muhammed'den (as) olan bir elçi vardır ki o, kendisinin elçi olarak gönderilmiş olduğu dönemde ortaya çıkar. Onlar, (Allah'a ait) yardımcılardır ve onlar elçilerdir. Şu buyruklara gelince, [Onların elçisi geldiği zaman onlar arasında adalet ile hükmedildi ve onlara asla zulmedilmez.] Bu şu anlama gelir ki, elçiler, onlar arasında, adalet ile hükmeden kimselerdir ve onlar, Allah'ın buyurduğu üzere adaletsizlik yapmazlar.”⁷¹

Allah (svt) buyurmuştur:

7. Sen sadece bir uyarıcısın ve her ümmet için bir hidayet edici vardır.
— Rad 7

Fuzeyl nakleder:

Ebu Abdullah'a (as), Allah'ın buyrukları hakkında sordum, (her ümmet için bir hidayet edici vardır), İmam (as) da buyurdu: Her imam, içinde bulunduğu dönem için bir hidayet edicidir.⁷²

Ebu Cafer (as), Allah'ın şu buyrukları hakkında şöyle buyurmuştur:

(Sen sadece bir uyarıcısın ve her ümmet için bir hidayet edici vardır), Resulullah (saa) uyarıcıdır ve her çağ için onları Resulullah'ın (saa) getirmiş olduğu şeye hidayet edecek bizden olan bir hidayet edici vardır. Muhammed'den (saa) sonra hidayet ediciler, Ali (as) ve sonra da, ondan sonraki birbiri ardınca gelen vasilerdir (as).⁷³

Ebu Basir nakletmiştir:

Ebu Abdullah'a (as) şöyle dedim, (Sen sadece bir uyarıcısın ve her ümmet için bir hidayet edici vardır), İmam (as) da buyurdu: Resulullah (saa), uyarıcı ve Ali (as) ise, hidayet edicidir. Ey Ebu Muhammed, bugün bir

⁷¹ Tefsir-i Ayyaşi c.2 s.123, Tefsir-i Nurus Sakaleyn c.2 s.305, Biharul Envar c.24 s.306

⁷² El Kafi c.1 s.191, Besairud Derecat s.50, Gaybet-i Numani s.109, Biharul Envar c.23 s.3

⁷³ El Kafi c.1 s.191, Biharul Envar c.16 s.358, Tefsirüs Safi c.3 s.59, Tefsiri Nurus Sakaleyn c.2 s.483

hidayet edici var mıdır? Ben de dedim ki, Evet, canım size feda olsun. Birbiri ardınca hidayet ediciler sizdendir, nihayet o (görev) de size varmıştır. İmam (as) da şöyle buyurdu: Allah nefesine rahmet etsin, ey Ebu Muhammed. Eğer o ayet, bir adama inseydi ve bu adam ölünce de, o adamla birlikte, o ayet de ölecek olsaydı, Kitap da yok olur giderdi. Lakin, Kitap, diridir ve önceden gelmiş kimseler için cereyan ettiği gibi, geriye kalan kimseler için de, cereyan eder.⁷⁴

Ebu Cafer (as), Allah'ın (svt) şu buyrukları hakkında şöyle buyurdu:

(Sen sadece bir uyarıcısın ve her ümmet için bir hidayet edici vardır), Resulullah (saa), uyarıcıdır ve Ali (as) da, hidayet edicidir. Allah'a yemin ederim ki, o (görev), asla bizden ayrılmadı ve Saatin vaktine kadar da, bizim içimizde kalır.⁷⁵

Onlar (as), Muhammed'den (saa) ve Muhammed'e (saa) hidayet edici elçilerdir. Üstelik, onların (as) hepsi de, nübüvvet makamına sahiptir. Esasen gönderilişin değişmez durumu, aklın kamilliğidir, dolayısıyla o (kamil akıl), mükemmel yedinci semanın (akıl semasının) makamına ulaşmak için gereklidir.

Bu yenilenmiş mesele, Muhammed'den (saa) taraf, ilk elçi olan, Ali bin Ebi Talib'i (as) ziyaret ederken, herkes tarafından okunur (ister anlasınlar ister anlamasınlar). Hatta, bir kimse, Emirel Müminin'in (as) pak türbesine onu okumaksızın giremez ve o (ziyaret), Peygamber Muhammed'i (saa) ziyaret etmeye denktir.

İmam Sadık'tan (as) nakledilmiş olan Emirel Müminin'in (as) ziyaretinde geçer ki:

...ve şöyle dersin, "Allah'ın selamı, Allah'ın risaleti ve muhkem emirleri üzerine emini olan, Muhammedin (saa) üzerine olsun. Vahyin ve nüzulun madeni, **önceden gelmiş olanların mührü, daha gelecek olanların öncüsü**, tüm bunlar üzerine egemen olan, mahlukat üzerine

⁷⁴ El Kafi c.1 s.192, Biharul Envar s.279, Tefsir-i Nuris Sakaleyn c.2 s.483, Gayet-ul Meram c.3 s.7

⁷⁵ El Kafi c.1 s.192, Besairud Derecat s.50, Gaybet-i Numani s.110, Biharul Envar c.23 s.3

şahit olan, parlak nur. Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi, onun üzerine olsun.⁷⁶

Aynı ifade, Ebu Abdullah'tan (saa) nakledilmiş olan, Hüseyin'in (as) ziyaretinde de geçer:

...Hüseyin'in (as) kabriyle karşı karşıya gelirsən şöyle dersin, "Allahın selamı Allah'ın Resulünün (saa) üzerine olsun, Allah'ın risaletleri ve muhkem emirleri üzerine emini, **önceden gelmiş olanların mührü, daha gelecek olanların öncüsü**, onun tümünün üzerine egemen olan, Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi, onun üzerine olsun."⁷⁷

Emirel Müminin Ali (as) şöyle buyurmuştur:

...ve şahadet ederim ki, ortağı olmayan tek Allah'tan başka ilah yoktur. Bir şahadet ki, eğer [biri tarafından] tanıklık edilirse, İslama, hakkını verir ve eğer değer verilirse de, kıyamet gününün azabından bir emandır. Ve şahadet ederim ki, Muhammed (saa), Onun kuludur, **önceden gelmiş risaletin mührü (sonlandırıcısı), onun (risaletin) yaşatıcısı, O'nun elçisi, daha gelecek olan davetin öncüsü ve onun yayıcısı...**⁷⁸

Bu yüzden de, Muhammed (saa), Allah'tan taraf gönderilmeyi sonlandırıp, kendisinden (saa) taraf gönderilmeyi başlatmıştır ("önceden gelmiş olanların mührü, daha gelecek olanların öncüsü").

Böylece, onun (saa), ortanca, yani; iki meselenin ortası ve mühür, yani; sonuncu olduğu açıklanmış oldu. Ayrıca açıklanmış oldu ki, O (saa), Peygamberlerin mührüdür. Yani, o (saa), onların risaletlerinin kendisiyle mühürlendiği kimsedir. Yani, onların risaletleri, onun (saa) ismiyle imzalanıp mühürlenmiştir (son bulmuştur). Bunun nedeni şudur ki, önceki peygamberlerin gönderilişi, Allah (svt) tarafından olmuş olsa bile, ayrıca Muhammed (saa) tarafındandır. Ki, o (saa), Allah (svt) ve peygamberler arasındaki hicaptır. Risaletler ondan yayılmıştır ve onun sayesinde peygamberlere geçmiştir. Bu yüzden de, Muhammed (saa), önceki peygamberlerin risaletlerinin taşıyıcısıdır. Ki, bu risaletler, onun (saa)

⁷⁶ *Men La Yehzuruhul Fakih* c.2 s.558, *Tehzibul Ahkam* c.6 s.25, *Misbahul Kefemi* s.474, *Ferhatul Ğirri* s.107, *Biharul Envar* c.97 s.148 ve c.74 s.297, *Mezar lil Müfid* s.77-104, *Nehcül Belağa* c.1 s.120, *Mezar lil Meşhedi* s.57-264

⁷⁷ *Kamiluz Ziyaret* s.378, *Şehid-i Evvel'in Mezar Kitabı* s.37

⁷⁸ *Yenabiul Mevedde* c.3 s.206, *Elzamun Nasib* c.2 s.157, *Nefhetul Ezhar* c.12 s.80

vasıtasıyla, (o elçilere) geçmiştir. O (saa), Allah'a en yakın hicaptır ki, ilk gönderiliş Allah'tandı ve Muhammed (saa) (en yakın hicap) vasıtası ileydi. Ki, o (saa), gönderilmemişti ve ardından olan gönderiliş ise, Allah'ın (svt) emriyle, Muhammed'dendi (saa) ki, o (saa) gönderilmişti.

Ali bin Ebi Talib'in (as) isimlerinden bir isim de, Allah'ın elçisinin elçisidir. Cemil bin Salih, Zureyih'ten şöyle nakleder:

Sizi hükme bağladım ey rüzgar ve ey acı, olabileceğiniz herhangi bir mahluku, **Allah'ın Elçisinin Elçisi Emirel Müminin Ali bin Ebi Talib'in** (as) Sebra vadisinin Cinleri üzerine hükme bağladığı hükümlerle. Böylece onlar da, benim sorumlu olup, itaat ettiğim ve falan ve filan oğlundan, kızım falan ve filanın oğlundan gün yüzüne çıktığım şeye, bu saatte, bu saatte icabet ettiler.⁷⁹

---

⁷⁹ *El Kafi* c.8 s.85, *İmamların Tıbbı* s.40, *Biharul Envar* c.92 s.8

Elçiler'den Elçiler

Kuran-ı Kerim, bu önemli mevzuya ışık tutmuştur. Zira, Peygamber Muhammed (saa), onun, geniş kapısının başlatıcısıdır. Bu önceden gerçekleşti, özellikle de (Allah'ın Seir Dağı'ndaki doğuşu olan), Muhammed (saa) ve onun (saa) büyük daveti için zemin hazırlamış olan İsa (as) ile birlikte. Ki, o büyük çağrı ve yeryüzü ehli için olan İlahi gönderiliş ve Allah'ın yeryüzündeki halifesinin halifeliği metodunda, büyük bir değişime şahitlik edecekti. Ki, İsa (as), Antakya'ya kendi elçilerini göndermişti ve onlar ayrıca da, Allah'ın elçileriydi. Zira, İsa (as), Allah'ın (svt) emriyle amel eder.

27. Onlar, söz ile Onun geçmezler. Ve onlar, Onun emriyle amel ederler.

— *Enbiya 21*

Allah'ın Elçisi İsa (as) tarafından olan bu gönderiliş, Kuran'da Yasin Suresi'nde zikredilmiştir. Allahu Teala şöyle buyurmuştur:

13. Ve onlara, o şehrin halkını misal ver. Onlara elçiler (resuller) gelmişti.

14. Biz onlara ikisini göndermiştik. Fakat ikisini de tekzip ettiler. Bunun üzerine bir üçüncü ile destekledik. O zaman onlar dediler ki: "Muhakkak ki biz, size gönderilmiş elçileriz."

— *Yasin 36*

Gönderenin İsa (as) olmasına rağmen, Allah (svt) "Biz göndermiştik" diye buyurur. Bu yüzden de, İsa (as) tarafından gönderilme, Allah tarafından gönderilme olmuştur. Zira, İsa (as), mahlukat arasında Allah'ı temsil etti ki, o (as), Allah'ın Seir Dağı'ndaki kıyamıdır.

Hâlâ elçilerden taraf elçilerin gönderilişi mevzusu hususunda bilmemiz gereken bir şey var ki, o da şudur, gönderen kişi, gönderilen kimseye göre, İlahlık makamında olmalıdır. Bunun nedeni şudur ki, Allah (svt) tarafından gönderilmiş kimselerin arasındaki gönderen kimseler, mahlukat içinde, Allah'ın makamında olmalıdırlar.

Bu mevzuyu daha da açıklamak adına derim ki, Allah (svt) tarafından gönderilme mevzusunda, Allah (svt) işitip görerek, gönderilmiş kişilerle birlikteydi. Bu yüzden de, O, gönderilmiş kimseyi ve onun düşmanlarını kuşatmakta ki, böylece daveti iletme hususunda hiçbir sorun olmasın ve

ayrıca, Allah'ın düşmanları çağrının iletimini engelleyemesin, ne kadar çabalarsa çabalasınlar önemi yoktur. O (svt) buyurmuştur:

46. “İkiniz korkmayın! Muhakkak ki Ben, sizinle beraberim, işitir ve görürüm.”

— *Taha 20*

Bunun, elçilerden (as) taraf olan gönderiş ile ilgili durum olması vaciptir. Bu yüzden de, Allah'ı temsil etmiş olan gönderen kimse, gönderilen kimseyi ve onu düşmanlarını, işiterek, görerek, kudretle ve ilimle kuşatmalıdır, Allahın kudret ve ilmi nedeniyle. Aksi takdirde, bu gerçekten de, Allah tarafından bir gönderilme olmayacak ve tam olarak O'nun (svt) açıklamış olduğu gibi (Biz onlara gönderdik) gerçekleşmeyecektir. Şayet mesele böyleyse, o halde gönderen kimse gönderilen kimseye göre İlahtır.

Dahası, gönderen kimse, kendi elçisini, Allah'ın izniyle göndermiştir, öyleyse Allah (svt) nasıl onu, bu gönderişi gerçekleştirecek kamil kudretle donatmaksızın yetkilendirir, ki bu aynı zamanda O'nun (svt) tarafından olan gönderiliştir? Çünkü, eğer böyle olmasa, eksiklik olacaktır ve bu eksikliğin bir ucu, Allah'a (svt) atfedilecektir.

Üstelik, Ademoğulları'nın yaratılmasının amacı bu sonuca ulaşmaktır. Zira o, Allah'ın tam, mükemmel ve gerçek halifeliğini temsil ediyor ve O (svt), Adem'i (as) yaratmayı istediği zaman, meleklerin yanında onu (o amacı) zikretmişti.

30. Ve Rabbin meleklerle dedi ki: “Muhakkak ki Ben yeryüzünde bir **halife** kılacağım.” (Melekler de) dedi ki: “Orada fesat çıkaracak ve kan dökcek birisini mi yaratacaksın? Biz Senin hamdınla tesbih ediyor ve Seni takdis ediyoruz.” (Rabbin de) dedi ki: “Muhakkak ki ben, sizin bilmediklerinizi bilirim.”

— *Bakara 2*

Kamil halife, onu halife yapmış olan Kimsenin, mükemmel bir sureti olmalıdır. Bu yüzden de, bu mükemmel halife; Mahlukattaki Allah veya Allah'ın en güzel isimleri veya Allah'ın yüzü olmalıdır. Allahu Teala buyur-muştur:

22. O gün yüzler ışıltılı olurlar,

23. Rablerine bakarken.

— *Kiyamet 75*

Şüphesiz, bakış O'na doğru olmayacaktır. Esasen, O'nun yardımcılarının, ışıltılı yüzleri, onların rabbi (öğretmeni) Muhammed'e (saa) bakacaktır. Zira, o (saa), Allah'ın Kendi mahlukatıyla yüzleştiği yüzüdür. Allahu Teala buyurmuştur:

210. Onlar, ille de Allah'ın bulutlardan gölgelikler içinde meleklerle gelmesini ve emrin/işin bitirilmesini mi bekliyorlar? Oysa bütün işler Allah'a döndürülür.

— Bakara 2

O (svt), mahlukata mahsus sıfatlar olan gelmek, gitmek ve hareket etmekten münezzehtir. Bu ayetle kastedilen kimse, Allah'ın kamil halifesi olan Muhammed'dir (saa). Zira, o (saa), İlah'ı (Mahlukattaki Allah'ı) temsil ediyor. Ve eğer, halife, elçileri gönderme hususunda, İlah'lık rolünü gerçekleştirmezse, o halde o, hakiki ve tam olarak Allah'ın kamil halifesi olamayacaktır. Daha doğrusu, yaratılış amacına ulaşılmayacaktır. Bu halifenin, İlah'lık rolünü uygulaması sayesinde, o (halife), kamil bir suret olur ki, onunla Allah'ın (svt) tanınır, ve böylece de, yaratılışın amacına ulaşılır ki, o da, bilmektir, yani İlah'ı/İlahlığı/Uluhiyeti ve gerçek tevhidi bilmek.

56. Ben cinleri ve insanları ancak Bana ibadet etsinler diye yarattım.
— Zariyat 51

yani, ancak Beni bilsinler diye.⁸⁰

⁸⁰ Cevahirul Kelam c.29 s.31, Revaşiuil Semaviyye s.45, Umdetul Kari c.9 s.25, Camiul Beyanul İlim c.2 s.44, Tefsiriil Salebi c.9 s.12, Tefsiri İbni Kesir c.4 s.4, Tefsiri Alusi c.15 s.50

Ek-5

(“Cevab’ül Münir” 2.Cilt’ten alınmıştır)

Soru 72: Bu ayetin tefsiri nedir?

32. Sonra kullarımızdan seçtiklerimizi kitaba varis kıldık. Böylece onlardan bir kısmı nefesine karşı zalimdir, onlardan bir kısmı muktesittir (insaflıdır). Onlardan bir kısmı da Allah’ın izniyle hayırlarda öne geçenlerdir. İşte o, büyük fazıldır.

— *Fatır 35*

Rahman ve Rahim Olan Allah’ın Adıyla. Hamd Alemlerin Rabbi Allah’adır. Onun salat ve selamı Muhammed ve Al-i Muhammed, İmamlar ve Mehdiler üzerine olsun.

İlk olarak, seçme; tercih etme anlamına gelir ve burada seçen kimse Allah’tır (svt). Esasen, seçmede, tercih etmenin yanısıra, başka bir anlam da vardır ve o da, onların arasından tercih edilmiş kimsenin üzerine olan fazıldır ve bunun nedeni de şudur ki, Muhammed peygamberin (saa) en ünlü isimlerinden biri, “Seçilmiş Kişi”ydi (*Mustafa*).

Ve ayrıca, bu ayette seçilmiş kimselerin bir sıfatı vardır ve o da, onların Allah’ın kulları olmasıdır. Ki hiç şüphe yok ki bu, onlar için büyük bir fazıldır. Zaten görürsünüz ki, Allah’ın Elçisi Muhammed (saa) hususunda şahadet edebileceğiniz en iyi şey, onun (saa), Allah’ın kulu (*Abdullah*) olmasıdır ve Peygamber’in (saa) bu ismi (yani “Kul/Abd”) Kuran’da Necm Suresi’nde, Allah’ın Elçisi Muhammed’in (saa) büyük övgüsünün bir konumu içinde zikredilmiştir.

Dahası, bu seçilmiş kullar, Kitab’a varis oldular ve Kitab’ın varisleri, peygamberler ve vasilerdir, onlardan başka hiçkimse değildir.

Dolayısıyla, burada sadece, bir peygamber veya bir vasi için cereyan eden sıfatları bulabilirsiniz ve bu (sıfatlar), onların gerçekten de, Allah’ın kulları olmalarıdır ve onların Şahidi, Allah’tır. Onlar seçiliyorlar ve onları seçmiş olan Kimse, Allah’tır. Onlar, Kitab’ın varisleridir ve onları Kitab’a varis kılmış olan Kimse, Allah’tır (svt).

Geriye onların üç makamda olmaları kalıyor:

1. Nefsine karşı zalim
2. İnsafli
3. Hayırlarda öne geçenler

Hayırlarda önce geçenler, yalnızca Muhammed ve Al-i Muhammed'dir (as).

İnsaflılar; Nuh, İbrahim ve İbrahim'in oğullarından İmamlar olan gönderilmiş peygamberlerdir (as).

Kendi nefesine karşı zalim olanlar ise, İbrahim'den önce gelen ve İbrahim'in neslinden olan geri kalan peygamberler (nebiler) ve elçilerdir (resullerdir). Allah (svt) buyurmuştur:

124. Ve Rabbi İbrahim'i kelimelerle imtihan etmişti. Nihayet (imtihan) tamamlanınca da (Rabbi) şöyle buyurdu: "Muhakkak ki Ben, seni insanlara imam kılacağım." (İbrahim de) dedi ki: "Benim zürriyetimden de." (Allah da) dedi ki: "Benim ahdime zalimler ulaşmaz."

— Bakara 2

Bu, peygamberlerin içinden zalim olanlar anlamına gelir ve peygamberlerin zulmü itaatsizlik değildir, bilakis, İmam olan başka peygamberler (as) ile karşılaştırıldığında, görevi yerine getirmedeki bir kusurdur, şayet eğer, aynı görev, Yunus peygambere (as) ve Muhammed'e (saa) verilirse, Yunus'un (as) görevi yerine getirmesi, Muhammed'in (saa) yerine getirmesi ile aynı seviyede olmazdı. Dolayısıyla, Yunus'tan kaynaklanan bu kusur, onun, İbrahim'in (as) oğullarından bir İmam olmamasına sebep olmuş olan zulümdür. Ve ayrıca, o kusur, onun, Muhammed'in (saa) makamında olmamasına da sebep olmuştur. Bu ayet hakkında daha fazla detay isterseniz "Müteşabihat" kitabını okuyabilirsiniz.

Ek-6

(Bu Ek, çeviri ekibi tarafından eklenmiştir. Asıl Arapça kitabın bir bölümü değildir)

Sema'e bin Mihran şöyle rivayet etmiştir:

Bir gün Ebu Abdullah (Cafer Sadık aleyhisselâm)'ın yanındaydım. Yanında dostlarından bir grup insan da bulunuyordu. Söz dönüp dolaşıp akıl ve cehalet konusuna geldi. Ebu Abdullah (as) buyurdu ki:

“Akı ve ordusunu, cehaleti ve ordusunu tanıyın ki, doğru yolu bulasınız.”

Bunun üzerine dedim ki: “Sana kurban olayım. Senin bize öğrettiğinden başkasını bilmiyoruz.” Ebu Abdullah (as) da buyurdu ki,

“Allah Azze ve Celle akı yarattı. Akıl, arşın sağ yanından, Onun nurundan yaratılan ilk ruhani varlıktır. Allah ona: "Geri dön." dedi, akıl geri döndü. Sonra ona: "Beri gel." dedi, akıl beri geldi. Allah Tebareke ve Teâlâ şöyle dedi: "Seni büyük bir yaratılışla yarattım ve seni bütün yarattıklarımın üstün tuttum." Sonra Allah, cehaleti tuzlu ve karanlık bir denizden yarattı. Ona: "Geri dön." dedi, cehalet geri döndü. Sonra: "Beri gel." dedi, cehalet beri gelmedi. Bunun üzerine Allah ona: "Büyüklendin." dedi ve onu lanetledi. Sonra akla yetmiş beş asker bahşetti. Cehalet, Allah'ın akla verdiği değeri, ona bahşettiği askerleri görünce içinden akla karşı düşmanlık duygusu beslemeye başladı ve şöyle dedi: "Ey Rabbim! Bu da benim gibi bir varlıktır. Sen onu yarattın, ona ikramda bulundun, onu güçlendirdin. Bense onun karşıtıyım. Fakat benim ona karşı koyacak gücüm yoktur. Ona verdiğin gibi bana da askerler ver." Allah buyurdu ki: "Evet, ama bundan sonra da emrime karşı gelersen, seni ve askerlerini rahmetimden uzaklaştırırım." Cehalet, "Kabul ediyorum." dedi. Bunun üzerine Allah, ona yetmiş beş asker verdi.

Akla verilen yetmiş beş asker şunlardır:

- "Hâyır" aklın veziridir. Onun karşıtı, cehaletin veziri "şer"dir.
- İman / Küfür
- Tasdik / İnkâr
- Umut / Umutsuzluk.
- Adalet / Haksızlık
- Hoşnutluk / Hırçınlık
- Şükür / Nankör
- İyimserlik / Karamsarlık
- Tevekkül / Hırs
- Şefkat / Acımasızlık
- Merhamet / Gazap
- Bilgi / Bilgisizlik
- Anlayışlılık / Ahmalık
- İffetlilik, şereflielik / Şerefsizlik, rezillik
- Zühd / Dünyaperestlik
- Yumuşaklık / sertlik
- Utangaçlık / Utanmazlık
- Alçak gönüllülük / Kibirlilik
- Teenni (temkinli olmak) / Acelecilik
- Ağırbaşlılık / Hafiflik, beyinsizlik
- Suskunluk / Boşboğazlık
- Uysallık / Dikbaşlılık
- Teslimiyet / Kuşku
- Sabır / Sabırsızlık
- Hoşgörü / İntikam
- Zenginlik (kanaatkârlık) / Yoksulluk (açgözlülük)
- Hatırlama / Gaflet etmek
- Ezberleme / Unutma
- Özlem / Uzaklaşma
- Kanaat / İhtiras
- Yardımlaşma / Esirgeme
- Dostluk / Düşmanlık
- Vefa / Vefasızlık
- İtaat / İsyankârlık
- Boyun eğme / Ululanma
- Selâmet / Bela

- Sevgi / Buğz
- Doğruluk / Yalan
- Hak / Bâtl
- Güvenilirlik / İhanet
- İhlâs (samimiyet) / Samimiyetsizlik
- İzzet-i nefis / Aptallık
- Zekâ / Kalın kafalılık
- Marifet / İnkâr
- Birbirinin kusurunu örtmek / Birbirine kusur bulmak
- Birbirinin gıyabında sağlam olmak / Hileyle aldatmak
- Sır saklamak / Sır ifşa etmek
- Namaza özen gösterme / Namazı zayi etme
- Oruç tutma / (Orucu) yerine getirmeme
- Cihad / Cihaddan kaçma
- Hac (yani biat) / Biatı bozma
- Yanında konuşulana korumak / Koğuculuk (söz taşımak)
- Anne-babaya iyilik, / Anne-babaya karşı gelme
- Doğruluk (gerçekçilik) / Riya (gösterişçilik)
- Maruf / Münker
- Örtünme / Açılıp saçılma
- Takiyye / Yayma, pervasızlık
- İnsaf / Tarafgirlik
- Hoş geçinmek / Azgınlık, saldırganlık
- Temizlik / Kirlilik
- Hayâ / Utanmazlık
- İtidal / Haddi aşma, aşırılık
- Rahat / Meşakkat
- Kolaylık / Zorluk
- Bereket / Bereketten yoksunluk
- Sağlık / Belâ
- Dengeli olmak / Durmadan çoğaltma yarışı
- Hikmet / Hevâ ve heves
- Ağırbaşlılık, vakar / Hafiflik
- Mutluluk / Bedbahtlık
- Tevbe / Günaha ısrar
- Af dileme / Mağrur olma

- Dikkat ve muhafaza / İhmal ve hafife alma
- Dua / Yüz çevirmek
- Çalışkanlık / Tembellik
- Sevinç / Hüzün
- Kaynaşma / Ayrılık
- Cömertlik / Cimrilik ⁱ

Aklın sayılan bu askerlerinin tümü, ancak bir nebide veya nebinin vasisinde, ya da Allah'ın kalbini sınyarak kötülüklerden arındırdığı bir müminde toplanabilir. Fakat biz Ehl-i Beyt'in, diğer dostlarına gelince onlardan hiç kimse yoktur ki, bu askerlerin bir kısmına sahip olmasın ve gitgide tekâmüle doğru yol almasın, cehaletin askerlerinden peyderpey arınmasın. Bu süreç tamamlandıktan sonra nebiler ve vasilerle birlikte en yüksek dereceye ulaşır (yani akı kamil olursa yedinci göğün yani akıl göğünün ehlinden olur). Bu dereceye ulaşmak için her şeyden önce akı ve askerlerini bilmek, tanımak. Cehaletten ve askerlerinden de uzak durmak gerekir. Allah, bizi ve sizi itaatine ve hoşnutluğuna ulaşmada başarılı kılsın.” ⁸¹

ⁱ Toplamda yetmiş sekiz askerden söz ediliyor; ancak bazı askerlerin isimleri tekrarlanmıştır. Farklılık buradan kaynaklanmaktadır.ⁱ

Günahkar Noksan

Ahmed El Hasan

Recep, 1430 Hicri

---

⁸¹ *El-Kafi* c.1 s.20 hadis 14, *Akı ve Cehalet Kitabı*